kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ISSN 1300-8536

YIL: 6 SAYI: 82 ŞUBAT 2002 1.500.000TL. (KDV DAHİL)

GURURLUYUZ
Dergiyizde 14 Şubat Sevgililer
14 Şubat 2002

Töre'nin eli İsveç'e de uzandı

Nazım Hikmlet: Şairin bir çapkın olarak portresi

Metin-Gülay Göktürk özgürlük kahramanları mı?

İlk kadın radyosu: Radyo FeMale

"Kar saz çalıyor, ben türkü çığırıyorum"

Anneler dillerinin peşinde

kadınlara mahsus gazete PAZARTESİ

Merhaba,

İşte Şubat ayı geldi ve 8 Mart sath-ı mahaline girdik. O gün, yıl boyunca kadınları akıllarına bile getirmemiş olanlar eylem ve konuşma yapacaklar. Sonra 9, bilemediniz 11 Mart sabahı, biz kendi gündemimizle baş başa kalacağız. Şubat ayı, feministler açısından bu günün nasıl kutlanacağına ilişkin samimi olan ve olmayan tartışmalarla geçecek. Nevin, bu tartışmaları ve feministlerin bu konudaki tavrını ele aldı.
Ama kadınlara yönelik baskı ve sömürünün yanında, tam da bunu sağlamak için, çıplak şiddet sürüyor. *Pazartesi*'nin bu sayısında, birbirden çok farklı çevrelerden, farklı şehirlerden iki kadının uğradıkları şidde n hikâyesini okuyacaksınız.
Kadınları kurtaracaklarını iddia edenler kendi gündemlerini oluştururken kadınların yaşadıklarını hesaba katmıyorlar. Ama bizler, yaşadığımız topraklarda ve dünyada olup biten herşeyin, aslında bizim hayatımızı da etkilediğini ve feminizm açısından yorumlanmaya muhtaç olduğunu biliyoruz. Bizi aşkın, cinselliğin, ev hayatının alanına sıkıştırmaya çalışanlara karşı söylenecek sözümüz var. Batıda, kadınlara üçüncü dalga feminizm adı altında sunulanları Yelda değerlendirdi.
Geçtiğimiz ay Türkiye çocuk pornografisi üzerine bir tartışmanın içine girdi. Geçtiğimiz yıl bu konuyu işlediğimizde görüş aldığımız yazar Gülay Göktürk ve eşi Metin Göktürk bu tartışmanın tarafı oldular. Ayşe, bu konuda görüşlerini yazdı.
Nâzım Hikmet, Türkçenin en önemli şairlerinden birisi, bir komünist. Bildiğiniz gibi, UNESCO, 2002'yi Nâzım Hikmet yılı ilan etti. Yurdundan uzakta ölmek zorunda kalan şair, bundan çok daha fazlasını hak ediyor. Ama, onunla ilgili basında çıkan haber ve yorumlarda, çarpık bir erkek olarak kişiliğinin, komünist bir şair olarak kişiliğinden daha öne çıkarıldığını okuduk. Bunda kuşkusuz, bu yazıları yazanların bakış açısının payı büyük ür ama Nâzım ın hayatı da bu tür yorumlara destek ol n verilerle dolu. Necla Şairi ve çapkın bir adam olarak hayatını değerlendirdi.
Türkiye, birkaç aydır, anadillerinde eğitim hakkı için dilekçe veren Kürt öğrencilerinin evlemlerivle yüz yüze kaldı. Bu ay bu öğrencilere veliler de katıldı. Kapağımızda resmini gördüğünüz Hanım Tosun, bir kayıp yakını, uzun zaman Galatasaray Lisesi'nin önündeki eyleme onuz vermişti. Şimdi de çocuğunun anadilde eğitim yapabilmesi için verdiği dilekçeden dolayı tutuklandı.

Bu konuda kadınların yapmaya çalıştıkları çok çeşitli şeyler var. Kürtçe müzik yapan Koma Asmin yalnızca kadınlardan oluşuyor. Nevin, bu gruptan kadınlarla müzikleri ve siyasetleri üzerine görüştü.
Bir yılı aşkın süredir gündemimizi işgal eden F-tipi cezaevlerine karşı yürütülen ölüm oruçları konusunda maalesef hiç bir olumlu gelişme yok. Cezaevindeki okurumuz Lale Çolak, geçtiğimiz günlerde, ölüm orucunda iken cezaevinden tahliye edildikten sonra, gördüğü tedaviye rağmen hayatını kaybetti. Lale, cezaevi dışında ölüm orucu yürütülmesinden yana değildi ve çıktığında eylemine son vermişti. Buna rağmen hayatını kaybetmiş olması meselenin ne kadar geri dönülmez bir noktaya getirildiğini gösteriyor. Yine cezaevinden okurumuz ve yazarımız Nabia Şengör ise, bu sayı bizim için cezaevinde kadın koğuşunda bir arama hikâyesi yazdı. Yaşananları anlamamız için bir araç olabilecek bir yazı bu.
Geçti i z günlerde, kadın memurlar, nöbet işyerlerine pantolon giyme hakkını kazandılar. Ama kız öğrenciler için pantolon yasağı hâlâ sürüyor. Kızlar bu konudan ne derece hoşnutlar?
Ayşenur Zarakolu, Dünyanın En Cesur 50 Kadını arasında sayılıyordu. Yayıncıydı, yayınladığı kitaplar yüzünden defalarca yargılanmış, hapis yatmıştı. Geçtiğimiz günlerde kansere yenildi. Eren Keskin, mücadele yoldaşı ve arkadaşı olan Ayşenur'a bir mektup yazdı.
Burdur Cezaevinde Veli Saçılık'ın kolunun kopmasıyla sonuçlanan olayla ilgili yaptığımız haberle ilgili Yazışleri Müdürümüz ve Dergimizin o dönemki sahibi hakkında açılan dava beraatle sonuçlanmıştı. Ancak Yargıtay beraat kararını bozdu. Dava, 22 Mart 2002 günü saat 9.00 da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde tekrar görülecek. Ayşe ve Nur u yalnız bırakmayacağınızı umuyoruz.
19 Aralık operasyonundan hemen sonra, cezaevlerindeki okurlarımıza, onları nasıl merak etiğimizi anlatan birer Yılbaşı tebriği atmıştık. Bunun üzerine Pazartesi'ye, el yapımı bir çok tebrik kartı geldi. Bu kartları bir sergide sizlerle paylaşmak istedik. "Pazartesi Kadınlarına - Görülmüştür-" adındaki sergimiz 15 Şubat-15 Mart arasında İstanbul Beyoğlu Sinemaa alt pasajındaki Pen memto Art Shop'ta olacak. Hepinizi, sergimizi gezmeye davet ediyoruz. Kartları yapanların neredeyse hepsi, Adalet Bakanlığı'nın birer canavar olarak gösterımeye çalıştığı siyasi tutuklu ve hükümlüler. Bu insanların, feministler için elleriyle yaptığı kartlar sizin de ilginizi çekecektir.
Son olarak dergimizin fiyatına zam yapmak zorunda kaldığımızı duyurmak istiyoruz.
Bu sayımızın arka kapağında Ayşenur Zarakolu'nun bir resmi yeralıyor. Bu fotoğrafı bize ödünç veren *Yedinci Gündem* gazetesine teşekkür ederiz. İsveç'te töre cinayetine kurban giden Fadime Şahindal'la ilgili haberimizi yaparken bize çok yardımcı olan *Özgür Politika* gazetesi İsveç muhabiri Ihsan Batte'ye de teşekkürlerimizi iletmek istiyoruz.
Pazartesi uzun bir süredir Ankara'da bulunmuyordu. Geçen sayımızdan itibaren Ankara'daki *Kaos-GL* grubu dergimizin elden dağıtımını üstlendi, bu arkadaşlarımıza da çok teşekkür ediyoruz.

Mart ayında görüşmek dileğiyle...

Lale Çolak

bu ayın kadınları...

Serap Gürsel
Songül Gönül
Yasemin Boran
Didem Tuğba E.
Koma Asmin
Gülay Göktürk
Ayşenur Zarakolu
Fadime Şahindal
Oya Açan
Nuriye Akman
Nezihe Muhiddin
Sündüz Özcan

... ve erkekleri

N. Hikmet
Taner Akçam
Bekir
Metin Göktürk
Selim Açan

Kadına yönelik şiddetin ülkesi, milliyeti olmaz...

İsveç'te bir namus

Töre cinayetinin bu seferki kurbanı İsveç'te yaşayan Fadime Şahindal oldu, katili ise babası, Rahmi Şahindal. Fadime öldü. Babası tutuklandı. Olayı Kürtlere mahsus bir canavarlık olarak göstermeye çalışan İsveç Hükümeti ise göçmenlere karşı sağ politikalarını hayata geçirmeye hazırlanıyor.

"İsveç'te yirmi altı yaşındaki kızını namus için öldürdüğünü kabul eden baba geçtiğimiz ay İsveç gündemi oldu. Uppsala kentinde yaşayan Maraşlı bir ailenin kızı olan Fadime Şahindal beş yıl önce evden ayrılmış ve İsveçli bir gençle yaşamaya başlamıştı. Nişanlısını bir trafik kazasında kaybeden Fadime, sosyoloji eğitimini tamamlamış, tezini hazırlamak üzere Kenya'ya gitmek üzereyken ziyaret ettiği kız kardeşinin evinde babası tarafından öldürüldü. Baba Rahmi Şahindal daha önce de kızının evden ayrılması üzerine onu dövmekten ceza almıştı. Uppsala Emniyet Müdürlüğü yaptığı açıklamada Rahmi Şahindal'ın kızını namus davasından dolayı öldürdüğünü kabul ettiğini söyledi. Cinayetin ardından Uppsala kentinde yas ilan edildi, resmi kurumlarda bayraklar yarıya indirildi. Olayın ardından basın açıklaması yapan yabancı örgüt ve kuruluşlar İsveç basını ve devlet yetkililerinin diğer kültürleri tamamen görmezden gelerek inkâr ettiği ve kötülediği eleştirisinde bulundular. Devletin yaklaşımının yabancı aileler arasındaki sorunları daha da derinleştirdiğine dikkat çektiler."

İsveç Kürt Dernekleri Konseyi de yaptığı açıklamada cinayeti kınadı. Konsey "Kültür çatışmasından kaynaklanan sorunların olduğu, ancak baskı ve şiddetle çözümün mümkün olmadığını" dile getirdi. Konsey, son yıllarda bu tür sorunlarının arttığını bunun nedeninin sürgünde yaşamanın getirdiği kültür çatışması olduğuna işaret etti."

Yukarıda yapılan açıklama genç bir kadının namus adına öldürüldüğü bir olay için bize çok yetersiz geldi. Kadına yönelik şiddet ve kadını sömüren, gerektiğinde de öldüren patriyarkadan ve patriyarkal şiddetten bahsedilmeden yapılan açıklama üzerine İsveç Kürt Dernekleri Konseyi yönetim kurulu üyesi İhsan Batte'yle görüştük.

Konseyin açıklaması olayın sebebinin kültür çatışması olduğu yönünde, bizce bu çok tali bir sebep, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Aslında burada ilk akla gelen sorun kültür sorunudur. Fadime eğer kendi ülkesinde olsaydı bunlar yaşanmazdı belki. Burada sürgünde olmaları bir sebeptir diyebiliriz. Bir de burada kadına karşı şiddet de vardır. Tüm dünyada olduğu gibi Kürtlerde de kadına karşı şiddet vardır. Bunun da bir sonucudur. Genelde kadına karşı şiddet politikası vardır, bu olay feodalitenin de bir sonucudur. Babadır öldüren. Kızının kendisinin istediği şekilde yaşamasını istiyor. Hem sürgündesin, hem feodalsin. Eğer ülkesinde yaşıyor olsaydı böyle bir sorun yaşamazdı. Şimdi sonuçta burada bir İsveçliye âşık olup gitmiş. Türkiye'de olsaydı şartları çok farklı olurdu. Burada bulunmaları sonuçta mecburi bir iskandır. Sürgündedirler burada.

Yabancılar burada birçok tavırla karşılaşıyorlar. Şimdi bakıyoruz kendi ülkesiyle bir sorunu olmayanlar burada daha rahatlar ve buraya daha çabuk alışıyorlar. Ama burada sürgündesin zaten kendi ülkende herşeyin elinden alınmış oluyor. Buraya gelince haliyle o eski adet gelenek görenek, aile kültürüne daha fazla sarılmış oluyorsun.

Türkiye'de de namus cinayeti çok yaşanan bir şey...

Doğrudur. Şimdi çevremizde de görüyoruz bir Türk ya da Kürt genci İsveçli kızlarla rahatça kalabilivor, evlenebiliyor, çocuk sahibi olabiliyor. Ama bunu bir Türk, Kürt ya da Arap kızı yaptı mı başka oluyor. O zaman her türlü baskı ya da bu olayda olduğu gibi fiziksel şiddet de oluyor. Doğrudur bu erkek kadın eşitsizliğinin de bir sonucudur bu. Burada çıktı ortaya, erkek egemenliğinin bir sonucudur bu. Biz de konsey olarak o yönde bir açıklama da yapmıştık. Eleştirdik, kınadık sert bir şekilde.

Konseyin açıklamasında erkek egemenliğine ve şiddetine yer verilmemiş.

Aslında orada, teknik bir sorundur yani. Biz özellikle bu mesele için toplantı yaptık. Orada bizim konsey yönetimi, bizim üyelerimiz, birçoğu hazırdı, orada ortaya çıkan sonuçlardan biri de erkek egemenliğinin olduğu ve bu olayın bir sebebinin bu olduğuydu.Tartışmalarımızda bu çıktı. Yalnız bu basın bildirimize pek yansımamış. O da teknik bir şeydir va da unutulmuştur. Ama niyetimizde öyle bir şey yoktur. Bu egemenliği gizleme ya da savunma gibi bir durum yoktur. Biz tamamıyla erkek egemenliği olduğunu düşünüyoruz. En önemli sebep budur. Bu kadına karşı genel bir şiddet politikasıdır. Sadece Kürtlerde değil yani. İsveçlilerde de oluyor bu. Biz burada İsveçlilerle de toplantı yaptık, onları da eleştirdik. Burada basının bir çarpıtması olduğunu düşünüyoruz.

Kürtler özelinde yapılan bir çarpıtma mı?

Kürtlerin şahsında bütün burada yaşayan mülteci gruplarına böyle bir karalama yapılıyor. Bu konu da alet ediliyor. Tamam bizim sorunlarımız var. Kültürel sorunlarımız da var, başka sorunlarımız da var ama batının hatta bazı İsveç'teki siyasi çevrelerin yaklaşımını bizlere yardımcı olacak tarzda değil daha çok zora sokan bir tarz olarak görüyoruz. Bu olaydan sonra bize çok sorun çıkardılar aslında. Bu olay olmadan üç dört gün önce, buradaki basında Türkiye'deki demokrasi sorunu, öğrencilerin durumu, anadildeki eğitim hakkı dilekçeleri tamamıyla gündeme girmişti. Bu olayla tamamen gündem değişti. Bir çok yönden bu olay bizi zora soktu. Hem genel amaçlarımız açısından hem de buradaki günlük yaşama kadar herşeyi etkiledi. Bu bir sorundur. Bizim de konsey bünyesinde oluşturduğumuz kadın derneğimiz aracılığıyla bu sorunun üstüne gitme gibi projelerimiz var. Seminerler, eylemler, bilgilendirme, kadın erkek arasındaki eşitsizliği gidermek için çalışmalar yapacağız.

cinayeti

Siyasi çevrelerin yaşattığı sorunlardan bahseder misiniz biraz?
Kamuoyu gözünde bu olay üzerine Kürtleri küçük düşürücü açıklamalar yapıldı. Sanki biz kendi ülkelerimizden gelirken buraya hiçbir şey bilmiyoruz, çok cahil, okumamış, tamam onlar bizden daha eğitimli olabilirler ama bizim hangi şartlardan geldiğimiz gerçeği var. Bizi demokrasiden anlamayan, bizim kadınlara hep şiddet gösterdiğimiz gibi bir açıklama yapıldı. Biz her yerde kadının şiddet gördüğünü, ezildiğini söylüyoruz. Sadece Kürtleri böyle göstermelerini eleştirdik. Kamuoyu gözünde yabancılara karşı bir nefret yaratabilir bu tür yaklaşımlar. Zaten bazı siyasi çevreler bu olay üstüne hemen kullanmaya başladılar. İşte, "yabancılar gitsin buradan, bunlar kendilerini kültürümüze uyduramıyorlar, bunları en kısa yoldan buradan kovmak gerekir" tarzında politikalar başladı. Tabii bu durumda insanlara dert anlatmak çok zor oluyor. Yaklaştın mı öcü gibi bakıyorlar. Burada bütün yabancılar açısından bu sorun var, sadece Kürtler açısından değil.

Dava ve sonrası hakkında ne düşünüyorsunuz?
Babası tutuklandı ve suçunu itiraf etti zaten. Geçenlerde yeni bir bilgi verildi, babasının bu cinayet için yakınları tarafından teşvik edildiği konusunda. Dava sürecek.

İsveç'te bayrakların yarıya indirilmesi gibi tepkiler oldu. Sizce bu yas samimi bir yas mı?
İsveç'te bu olay çok büyütüldü. Tabii büyük değil demek istemiyorum, olay gerçekten büyük bir olaydır. Ama devlet olarak entegrasyon adı altında değişik kültürleri yok etmek istiyorlar. Böyle açık bir asimilasyon politikası yürütülmektedir. Bu sadece bize değil bütün yabancılara yapılıyor. Bizim gibi olacaksınız dayatması yapılıyor. Burada mesela bir gazete var. Sahibi Yahudidir. Meseleye çok olumsuz yaklaştı. Bir avukat vardır mesela evden kaçan kızların avukatlığını yapıyor o da Yahudidir. İnsan hakları, kadın sorunları için mücadele veriyor imajını vermiş burada, açıkça diyor ki bunları atalım ülkeden diyor. Tartışmalar yaşandı burada bazı çevreler şöyle dediler. "Gerici Kürt ya da Türk adamlarını attık diyelim buradan. Ülkelerine gönderdik. Türkiye'ye gönderdik. Orada da kadınlar var. Oradaki kadınlara da aynı davranışları yapacaklardır. Bunlara okyanusta ada yapmak lazım o zaman." Böyle tartışmalar oldu. Tabii devlet açısından baktığımızda Danimarka örneğine benzer bir durumla karşılaşıyoruz. Son Danimarka seçimlerinde sağcı bir parti iktidara geldi. Buradaki durum da biraz buna benzetiliyor. Yani önce yabancıların ismini kötüye çıkaracaklar, kamuoyunu yanıltacaklar. sonra da atacaklar. Çok sertleşti yani durum. Bu olay böyle bir politika için kullanılıyor.

Namus cinayetine doğru tepki gösterenler de oldu herhalde...
Gösterenler oldu tabii. Yabancı derneklerin katıldığı bir gösteri yapıldı. Ama bu kamuoyunun ve devletin baskısıyla bu gösteri ataerkil bir gösteri olmuştur. Orada bu gibi sorunlara hiç değinmeyen genç erkek çevreleri dahi çıkıp orada cinayeti kınadılar. Ama bilinçli kınamalar değildi bunlar. Daha çok devlete yağcılık yapmaya çalışan çevrelerdi bunlar. Özünde kadın eşitliğini falan savunma değildi. Biz Kürt Federasyonları olarak bir miting yaptık orada kadınların sloganı. "Kadına karşı şiddete son"du. Bütün Kürt çevreleri, Türk çevreleri, başka yabancılar, İsveçliler katıldılar bu mitinge. Bu miting soruna en duyarlı yaklaşan eylem olması ve kadının cinsine yönelik şiddeti sorgulaması açısından en önemli ve en iyi eylem oldu.

Beyhan Demir

Şiddete karşı mücadele etmeliyiz

İsveç'te yaşanan töre cinayetiyle ilgili olarak görüştüğümüz Dicle Kadın Kültür Merkezi'nden Songül de şu açıklamayı yaptı:

"21 Ocak'ta İsveç'te yaşanan bu cinayet sınırlı bir konu değildir. Dünyanın her tarafında kadınlar şiddete maruz kalmaktadır. Şiddetin ulusal ve kültürel sınır tanımadığını da belirtmek gerekiyor. Yaşadığımız dünyada erkek egemenlikli sistem hakimdir. Erkek egemenlikli sistemin kaynağı ataerkilliktir. Yüzyıllardır süren bir sistemdir bu. Erkek egemenlikli sistemin namus olgusuna bakış açısı şudur; kadını insan olarak görmemektedir. Kadını insan olarak görmekten ziyade kendi egemenliği altına alan. kendisine bağımlı kılmaya çalışan. onu bir irade olarak tanımayan. kendisine ait olarak gören bir bakış vardır. Kadın erkek egemenlikli sisteminden dolayı bütün haklarını kaybetmiştir. Erkek egemenlikli sistemin kadın üzerindeki. sosyal. iktisadi. siyasal ve psikolojik hegemonyası neticesinde böyle olaylar yaşanmaktadır. Kürtlerin yaşadığı coğrafya açısından duruma bakarsak. yüzyıllardan beri yaşanan baskının, şiddetin. sosyal yapıda da bir aşınma meydana getirdiği bir gerçektir. Bu şiddet ve baskıdan dolayı bölgenin ekonomik ve kültürel olarak bir geri kalmışlığı vardır. Bu geri kalmışlık beraberinde orada feodal gelenek ve göreneklerin yoğun bir biçimde etkisini sürdürmesini getiriyor. Bu geleneklerin hepsi de kadın üzerinde egemenlik sağlayan, kadını ikinci planda bırakan, kadını daha çok eve hapseden. kadını insan yerine koymayan erkek egemenlikli sistemin gelenekleridir. Tabii bunun yanında kadının da kendisini ifade etmede yetersiz ve bilgisiz olduğunu da belirtmek gerekiyor. Bu coğrafyada bütün bunlardan dolayı bu tür sorunlar çok yaşanmaktadır. Ama bu şiddetin temel kaynağının erkek egemenlikli sistemin zihniyetlerinin beraberinde getirdiği sonuçlar olduğunu ısrarla vurgulamak lazım. Bu gerçekliği görmezden gelmemeliyiz. Bu olayın yaşandığı yer, İsveç çok kültürlü bir ülke diye bilinir. Böyle bir ülkede yaşananlar bizi daha çok düşündürmeli. Orada sürgünde yaşayan bir aile söz konusudur. Fadime de bir sosyolog Kürt kızıdır. Böyle bir kızın babası tarafından öldürülmesi sadece namus meselesi değil. yüzyıllık gelenek ve göreneklerin ve erkek egemenlikli sistemin getirdiği bir şeydir. Orada yaşamanın getirdiği sorunlar ve kadına bakış açısının biraraya gelmesi sonucunda ortaya çıkan bir cinayettir.

Sonuç olarak bu cinayetleri ortaya çıkaran erkek egemenlikli siteme karşı kadınların daha örgütlü ve bilinçli olmaları gerekmektedir. Bunlar dünyanın her yerinde değişik şekilde yaşanan şiddet ve cinayetlerdir. Kadınların daha duyarlı olması gerekmektedir. Kadınların bir irade olup gerçekten kendi cinsine sahip çıkması, örgütlü bir şekilde bu tür olaylara karşı sessiz kalmaması gerekmektedir."

'Kadın olduğumu

Kırk beş yaşında iki çocuk annesi bir kadın. Öğretmen emeklisi. Kendi evinde kendisini geçindirecek durumda ve istediği gibi yaşıyor. Ne yazık ki yaşadıkları ona dışarıya çıkma cesareti gösteren her kadının başına her an herşeyin gelebileceğini ve Beyoğlu'nun öteki yüzünde kadın olarak varolmanın, erkeklere eyvallah etmemenin zorluğunu öğretti.

E., ilk bakışta, Beyoğlu'nun kozmopolit kalabalığının içinde her gün rastlayabileceğiniz kadınlardan biri gibi görünebilir. Ama giyimi kuşamıyla, takıldığı çevreyle, yaşadığı hayatla, müzisyenler, rock grupları, yayınevleri, yazarlar, Beyoğlu'nun en eskileriyle ilişkilerine bakıldığında onun aslında her gün rastlayabileceğiniz bir kadın olmadığını anlıyorsunuz. Aynı zamanda Beyoğlu'nun da sadece sinemaya gelenlerin, kitap alıcılarının, gezenlerin ve vitrin bakanlardan oluşmadığının canlı bir kanıtı. Özellikle rock müzik yapanların ortamı, madde kullananlar, adı çıkmış bir takım sokaklar, bu sokakların müdavimi şarapçılar (Bu sokaklardan biri de dergimizin bulunduğu Abdullah Sokak'tır), sokak çocukları, tinerciler, Alevi barları, vs. vs. Beyoğlu'nun asıl gerçeğinin ne olduğunu her cümlesinden çıkarabilirsiniz. "Ben onların dünyasında kimseye eyvallah etmeden yirmili yaşlarda köpek gibi çalıştığını için, yapamadığım, bir sandığa kaldırdığım şeylerimi bugün kırk beş yaşında kimseye hesap vermeden yaşıyorum çünkü. Yaşayacağım da," diyen E. evinde uğradığı saldırıdan sonra bize anlattığı herşeyi daha sonra kendi kelimeleri, kendi cümleleriyle yazdı. Yaşanın her alanında kadınların yaşadığı şiddeti, kendi yaşadıklarıyla ifade etmeye çalıştı. En çok vurgu yaptığı şey, yaşadıklarından sonra eskiden zor söylediği "hayır" kelimesini artık daha sık kullanmak gerektiğini farkettiği ve kendi başına hareket edebilen, güvenli bir kişilik olarak bu âlemde kadın olduğunu asla unutmaması gerektiğiydi.

"Dün gece bu konuşmalarımız sırasında aslında en fazla üzerinde durmak istediğim konu özellikle *Pazartesi* grubu olarak yardımcı olmanız gereken konular üzerinde olmalı diye düşünmüştüm. Sonra kafam karıştı. O bombok durumda en fazla ihtiyaç hissedilen gerçek yakınlık ve ilgi. Bu, illa ki her an yanında olmak ya da ilgilenir gibi gözükmekten çok daha farklı. Ben tek başına yaşayan, aslında kendi halinde hatta çok kendi halinde birivim. Bir kaç arkadaşım, dostumdan başka da kimsem yok. Büyük bir şoktan sonra beş kuruşsuz ve kimsesiz gecelerde ayrıca çok daha fazla şoka girdim. Beni o günlerimde bir tek duygu ayakta tuttu. İki oğlum. Bir de bugüne kadar bir çok zorun üstesinden geldin E. deyip kendime moral vermeye çalıştım. Kimseyle paylaşmak istemedim. Olayı öğrendiklerinde korkacaklardı, müstehzi bakacaklardı. O gözlerde görecektim, "Sen kadın başına herşeye meydan okuyarak yaşar mısın? Gül gibi aileni bozup, memuriyetine de dönmeden kendi başının çaresine bakar mısın? Kırk beş yaşında olduğunu unutup on sekiz yaşında gibi mi takılırsın?" Kadın başına gece geç saatlerde tek başına eve dönersin, başka semtlere taksiyle gidersin, evini herkese açarsın, kimseye hesap vermeden yaşamayı sen seçtin, bunun ceremesi de bu işte. Biz sana dememişmiydik, dikkat et E. kimseye güvenme kendinden başka. Hemen samimi olma. Erkeklerle yarışma. Onlara itaat et. Nikâhsız yaşama." Evet nikâh. Poliste en çok sorulan sorulardan biri buydu. Beraber olduğum insanın da bulunmasını istedim yanımda. Çünkü herşeyin üzerine o da bana en büyük darbeyi yapıp, olayı tamamlamıştı. Hatta onun da bu işin içinde olduğunu bile düşündürdü bana. Polisler sürekli nikâhlı mısınız diye sordu. Bir kere değil bir çok kere. Sonunda dayanamadım. İmam nikâhlı kocam dedim. Yine bir işe yaramadı. Başıma gelenlerle hiç ilgilenmediler.

Gece evde saldırıya uğramak aklımın ucundan geçmezdi. Daha önce bir çok kere vartayı atlatmıştım. Dışarıda olmak başka... Evde kimse yok, bir anda elin, ayağın, ağzın etkisiz hale getiriliyor, başıma bandajı sararken doymuyorlar. Tüm başımı kaplayacak şekilde kapatıyorlar. Her yer karanlık, sürekli bandajın sesini duyuyorum. Yeterli gelmiyor bir türlü. Sarmaya doymuyorlar. Nefes alacak bir yer de kalmıyor. Zorluyorum, pes etmiyorum. Allahım bu nedir? Neler oluyor? O anda sadece nefes alacak yer kolluyorum. Bundan sonrası beni artık hiç ilgilendirmiyor. Daha evde olduklarını duyuyorum. Ortalığı karıştırıyorlar, dağıtıyor, atıyorlar, itiyorlar. Hızlı ve sert hareketlerle çalışıyorlar. Bu arada sadece şu işlerini bir an önce tamamlasalar da gitseler. Ondan sonra da bakalım nasıl kurtulacağım bunca ipin altından diye düşünüp, nefes alma çabaları veriyorum.

Her neyse sonunda çekip gittiler. Ohh diye bir nefes daha almaya çalışıyorum. Sonra ilk hamleler el ve ayakları nasıl çözebilirim diye debelenmelere yöneliyorum. Ayak çabuk çözüldü, ama eller korkunç. Uğraşıyorum, bileklerim acıyor, olmuyor, ara veriyorum bir iki saniye, bu arada ayaklar çözüldüğü için gecenin karanlığında yolumu bulmaya uğraşarak oraya buraya çarparak bıçak bulmaya çalışıyorum. Sonunda buluyorum, kesmeye uğraşıyorum, kesmeye uğraşıyorum. İmkansız... Seyrettiğim filmler geliyor aklıma. Onlar bu işi beceriyordu diyorum. Ama olmuyor işte. Sonra uzanıp biraz daha dinleniyorum. Tekrar tekrar bileklerim acıdan sızlıyor artık ve en sonunda elimi çıkarıyorum. Şaşkın mıyım sevinçli miyim şanslı mıyım? Hepsi birer birer geçiyor aklımdan. Ve nihayet hızla kalkıp, ilk iş tabii ki başımdaki bandajları çıkarmak oluyor. Gözüm açılıyor, ilk manzara korkunç. Ev talan edilmiş. Telefonlar kesik, kapı üstüme kilitlenmiş ve saat sabaha karşı dört. Beşinci kattayım, yan taraftaki daire de boş üstelik.

Beni bağladıkları ipleri birbirine ekleyip aşağı bir torbanın içinde yardım mesajları yolluyorum. Yar-

unutmamalıydım'

dım edebilecek kişilerin telefon numaralarını yazıyorum. Özellikle anahtarlarımın olduğu kişiye üç yıldır eşim, sevgilim dediğim kişiye. Bir de beni önceden beri iyi tanıyan kişide var anahtarım. O benim kapımı açacak da... Ahlı bir ona haber ulaşsa diye uğraşıyorum. Elli metre ileride Beyoğlu Ekipler amirliği var. Önünde bekleyen polisi de görüyorum. Sesleniyorum, notları göndermekten yılnnyorum. Yok, hiç bir cevap gelmiyor.

Bir sekiz saat de öyle geçiyor. Ve artık ondan sonra yeter, yeter artık diye neredeyse pencereden kendimi atmaya kalkıyorum. Olmuyor. Yaşam her ne olursa olsun yaşanmaya değer ve aslanlar gibi iki oğlunu en güzel yaşlarında yasa boğamazsın. Onlar senin yaşamanı isterler diyorum kendime ve duruyorum. Çığlıklar atmaya başlıyorum, isyan dorukta ve nihayet alt kattaki komşu pencereye çıkıyor. Ona söylüyorum, lütfen şu numarayı arayıp haber verir misin diye. O deniyor ve sonunda ulaşıyor ve cevap şöyle: " Yarım saate kadar gelebilirim sanırım" dalga mı geçiyor bu, ne oluyor, neden bile diyemeyecek kadar şaşkınun ve şoktayım. Sadece şu kapı bir açılsa diyorum. Sonunda kapı açılıyor, açan alt komşu, şaşırıyorum. O'nu bekliyorum. O an o kadar korkunç saatlerin üzerine sadece birine sarılmak istiyorum. Komşu da şaşkın bir şekilde ne diyeceğini, ne yapacağını bilemeden kaçıyor. Off off anam off. Anahtarı komşuya bırakıp kaçmış adam. Bu adam da herhangi birisi değil. Keşke olsa. İşte bir şok daha. Ama insan güçlü, yılmıyor. Kalkıp giyinip dışarı çıkıyorum ve ilk iş bir sigara almak. Para da yok ama neyse bakkal veriyor sigarayı. Bütün parayı çalmışlar. Sanki hiçbir şey olmamış gibi bir elektrikçiye gidiyorum. Telefonum arızalandı deyip tamirciyi eve getirip telefonu çalışır hale getirtiyorum. Bir şekilde haberleşmem lazım diye düşünüyorum. Bu arada tamircinin evdeki durumu anlayıp, anlamaması hiç önemli değil. Manzara korkunç çünkü. Adam şaşkın bir şekilde telefonla uğraşırken şöyle ilk defa etrafa bakma cesareti gösteriyorum ama bakamıyorum. Adam utanarak üç milyonu bir ara dükkana bırakırsınız diyor. Ama telefon tamiri bana iyi geliyor adama çok teşekkür ediyorum.

Ondan sonraki aşamalar çok bildik, çok sıradan, olması gereken prosedürler... Polise gitmek istemiyorum. Direniyorum ve sonunda akşama doğru bir arkadaşımı dayanamayıp polisi eve çağırıyor. Polisler ayrı bir şok. Dalgalarım geçiyorlar. Sanki kıs kıs gülüyorlar. Ben fazla uzatmak istemiyorum. Ama bitmiyor. Sorgular, parmak izleri, falan filan... Ne yaptıklarımı da tam olarak anlamış değilim. Neredeyse beni azarlıyorlar. Niye, neyi, sürekli soruyorlar, ben anlamıyorum. "Su testisi su yolunda kırılır" Ben hangi su testisiyim diye düşünüyorum.

Bugün on dokuz gün oldu. Bütün bu olayların olduğu günden itibaren ben nasılım? Tabii ki iyiyim. Kötü nasıl olabilirim ki ayakta kalmak için işe güce koşturacaksın, olması gereken rutin işlerini yapmak zorundasın. Telefon faturası, elektrik faturası, su, digitürk... ödenecekti, gecikti bile, ödenmeli. Telefon kesildi kesilecek. Ve kesildi. Aman tanrım tek arkadaşım elim ayağım o telefon. Cep telefonumu da zaten bir gece önce eşim dediğim herifin müptezel gitarcısı çaldı. İşe bak be. Her şey üst üste. O müptezel gitarcıdan onu uzak tutmak için çok mücadele vermiştim. O da bunu anlayışla karşılamış, kendisine zarar verdiğini kabul etmişti, parasız kalmıştım. Az olan paramı onunla paylaşmıştım. Yeter ki daha iyiye yönelsin diye. O bunu önceleri minnet ve şükranla karşılamış, beni takdir etmiş. Çok teşekkür etmiş ama işte bir konu var onu düşünmemişim. Peki, o gitarcıya müptezel diyorum. Peki bu adam neci ki? Bu kadar yıllarımı birlikte piç etmişler ve hâlâ piç edelim diye düşünüyorlar diye düşünüyorum. Çünkü benimkini seviyorum, âşığım ya.

Ve artık ben de pes ediyorum, anasını satayım ben de bu adama yardımcı olayım bari diyorum. Benimki bu konuda ısrarcı ya. Herifi sahneye çıkarmak çok zor, malını mülkünü alıp, herifin kafasını yapmak şart. Sonra herif gitarımı, anfisini satmış bir gitarist. Dahası kıçını bile satar uğrunda uğraştığı mal için. Ben bile bile lades diyerek, eve gelirken ona rastlıyorum. Kötü görünüyor, benimki de habire ona da bir şans verelim deyip duruyor. Neyse merhaba deme gafletinde bulunuyorum yıllar sonra. Ve herif bana takılıp eve geliyor. Hadi gelsin, biraz ısınsın diyorum. Adam perişan. Kalın bir hırka veriyorum. Karnını doyuruyorum. Sonra uyuyor. Benim de on dakikalığına dışarı çıkmam gerekiyor. Dönüyorum ki herif para edecek en küçük şeyi, cep telefonunu almış gitmiş, Bir de not bırakmış, "Oğlum hastalandı, gidiyorum" Oğlum dediği kendisi. Ve işte böyle başladı o günün ilk saatleri. Ve akşama devam. Ve ben bunları unutmayacağım ama bu demek değil ki yılacağım. Eskisinden daha iyi hissediyorum kendimi. Acı hemen geçmiyor. Canım çok acıdı. Allah kimsenin başına getirmesin. Ama yaşamak çok değerli. Bunun kıymetini bilerek devam edeceğim bundan sonra.

Arkadaş, eş, dost ve bunun gibi kavramlar da sen iyiysen varlar. Evet şükürler olsun bir iki dostum hiç yanımdan ayrılmadılar. İyi ki varız deyip danslar ettik, yemekler yaptık. güldük, utandık, kızdık, sevindik. Daha da devam edecek mücadele. En sıkı şekilde! Sevgilerimle... E."

Beyhan Demir

Onları affedemiyorum

Yerleşim birimlerine baz istasyonları dikilmesine karşı mücadele eden Serap Gürsel, polis zoruyla götürüldüğü hastanede 15 gün boyunca zorla "tedavi" edilmeye çalışıldı. Gürsel, kendisine "deli" mumelesi yapan o doktorları affedemediğini söylüyor...

Serap Gürsel'le geçtiğimiz yaz görüşmüş, baz istasyonlarına karşı verdiği mücadeleyi haber yapmıştık. Eczacı olan Gürsel baz istasyonlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerini bizzat yaşamış ve bunun için de çalmadık kapı, başvurmadık yetkili bırakmamıştı. Ama bu mücadele bazılarını rahatsız etmiş, Serap Gürsel polis zoruyla Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne yatırılmıştı. Evinin camına "Sağlık bakanı istifa" diye yazdığı için zorla hastaneye yatırılan Gürsel on beş gün boyunca isteği dışında tedavi edilmişti.

Serap Gürsel hastaneden çıktıktan sonra da kendisine yapılanların peşini bırakmamış. Şimdi sorumlu bir vatandaş gibi davrandığı için kendisine suçlu muamelesi yapanlara karşı mücadele ediyor. Onunla hastanede yaşadıklarını ve sonraki süreci konuştuk. Başına gelenleri şöyle anlatıyor: "Hastaneden çıktıktan sonra, doktorların beni ne hakla on beş gün tuttuğunu, polislerin onlara ne dediğini merak ettim. O nedenle de Bakırköy Hastanesi'ne giderek dosyamın fotokopisini istedim. Ama alamadım. Tabipler Odası'na müracaat ettim. Tabipler odasına da üç ay kadar bir süre sonra gönderdiler dosyamı. Dosyamı inceleyince dehşete düştüm. Hastanede beni ayaküstü beş dakika dinleyen bir asistan hekim raporunda benim için psikotik, hayali hezeyanları var demiş. Oysa benim hezeyanlarım hayali değil, elimde sağlık sorunlarımla ilgili raporlarım var. Ben ona kulak zarım delik, göbek fıtığım var, dal bloğu ve tansiyon sorunum var ve tedavi görüyorum demiştim. Beş dakika dinlediği bir insana psikotik özellikli mani, yani hayali sapıklamalarla dolu deli teşhisi koymuş. Üstelik hastanede kaldığım süre içerisinde bana onun koyduğu bu teşhis doğrultusunda bir tedavi uygulanmış. Ki bu antipsikotik ilaçlar zaten gergin olan bir kişiye asla verilmez çünkü daha çok gerginlik ve ajitasyon yapar. Bu ilaçlar insanı sersem yapar, bellek bulanıklığı yapar, ciltte döküntü yapar, çarpıntı yapar. Ben hastanede bu yan etkilerin hepsini yaşamama rağmen, doktorlara yalvarmalarıma, uyarılarıma rağmen bu haklarımı engellendi. Bunlar tıbbi kusurdur, hatalı bir davranıştır. Ayrıca benim yatmaya itiraz etme hakkım başhekimliğe ya da savcılığa ulaştırılmadığını için engellendi. Bu engellendiği gibi hergün hastaneye gelen annemle de görüştürülmedim.

Şimdi o doktorları savcılığa verdim. Çünkü hiç bir insana zorla ilaç uygulama gibi bir hakka sahip değil doktorlar. O doktorları asla affedemiyorum, deontolojiye ve etik kurallara aykırı buluyorum uygulamalarını. Şunu da sormak istiyorum o doktorlara, geçtiğimiz günlerde tüm eczaneler kepenk kapattı, Tabipler Odası "Bakan istifa" diye feryat etti, bu durumda biz hepimiz manik epizot muyuz. Çevre İçin Hekimler Derneği, baz istasyonlarının çok sakıncaları olduğunu, çok yakınında olmamak gerektiğini bas bas bağırıyor demek ki onlar da akıl hastası oluyorlar. Bana yapılan bu uygulamaları haketmedim ben. Bu doktorlarla ben mahkemede, sonuç alamazsam da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde kanımın son damlasına kadar uğraşacağım.

Bu arada evimin camında Sağlık Bakanı istifa yazısı üç ay kaldı, o süre boyunca tehdit telefonları aldım, bir gün de birileri evime geldi sil o yazıları diye. Bakalım şimdiden sonra başıma neler gelecek..."

Nevin Cerav

Kadınlar kooperatifleşti

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı, yoksul mahallelerdeki kadınlara yönelik sürdürdüğü örgütlenme çalışmalarında bir adım daha attı. Sekizi deprem bölgesinde, dördü İstanbul'da olan on iki kadın grubuyla çalışan Vakıf, beş bölgede kooperatif kurulmasını sağladı.

Değişik mahallelerde bulunan kadınlar uzun süre Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı'yla çalıştı. Kimi eliyle işlediği örgüleri, kimi yaptığı yemekleri vakıf aracılığıyla değerlendirdi. Kadınlar örgütlenmeyi öğrendikçe daha bağımsız hareket etmeye başladılar, kendi sorunlarına daha çok sahip çıkmaya başladılar. Fakat mahallelerinde örgütlenmeye başlayan kadınlar yerel yönetimlerin kendilerini tanımaması üzerine bir çatı altında toplanmaya karar verdi. Sonunda yine vakfın desteği ve çalışmasıyla kooperatifleşme ihtiyacı gündeme geldi. Yaklaşık bir yıldır süren toplantılar sonucunda da bu karar tam beş bölgede gerçekleşti. İkisi İzmit, biri Düzce, ikisi de İstanbul'da. Diğer bölgelerde ise kooperatifleşme çalışmaları devam ediyor.

Kooperatif çatısı altında olan kadınlar mahallelerindeki sorunları, kendileri ve çocuklarıyla ilgili ihtiyaçları kooperatif aracılığıyla çözmeye çalışacak. Vakıf ise bir yandan diğer bölgelerdeki kooperatifleşme sürecini tamamlamak için çalışırken diğer yandan bu kooperatifler arasında bir ağ kurarak işlerin daha rahat yürümesini sağlamaya çalışacak...

Küçük kızın suçu ne?

Şu anda on beş yaşında olan D.D.T., henüz on iki yaşındayken Nedim Yalçın'ın tecavüzüne maruz kalmış. Daha sonra da edebiyat öğretmeni Mehmet Aydoğan'ın. Aydoğan evine götürdüğü D.D.T.'ye, "Sen nasıl olsa kız değilsin," deyip tecavüz etmiş. Bir süre sonra hamile kalan D.D.T., çaresiz kürtaj yaptırmış.

Yukarıdaki olay şu anda mahkemeye intikal etmiş durumda. Ama bir terslik var. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, D.D.T.'ye tecavüz eden sanıklarla birlikte, D.D.T. ve ona kürtaj yapan doktor Jale Metindir'i de hapis cezası istemiyle yargılıyor! Savcılık, Doktor Jale Metindir'i "tıbbi nedenler olmadan ve hakim kararı almadan kürtaj yaptığı" için, D.D.T.'yi ise, "tıbben zorunlu olmadığı halde sekiz haftalık olan cenine kürtaj yaptırma" nedenleriyle suçluyor.

Düşünebiliyor musunuz, henüz on beş yaşında bir kız çocuğu, iki adamın tecavüzüne uğranuş, hamile kalmış, sığınacağı, yardım alacağı hiç bir resmi kurum yok. Bir de bütün yaşadıklarının üzerine hapis cezasıyla yargılanıyor! Bu anlayış karşısında ne söylenebilir ki? Erkek egemen zihniyet tam da böyle bu zaten...

Ayşe abla...

İnsan hakları savunucusu, yayıncı, sosyolog, Hadep yöneticisi Ayşe Zarakolu'yu kaybettik. Aydın olmanın ötesinde her zaman örgütlü mücadeleyi tercih eden Ayşe Zarakolu için yıllarca birlikte mücadele ettiği Eren Keskin bir hoşçakal mektubu kaleme aldı...

Sevgili Ayşe,

Bugün (30 Ocak) bir kez daha, İHD'de birlikte olacağız. Sen ardından yapılan konuşmaları ne yazık ki duyamayacaksın.

Cenazene bir çok insan gelecek biliyorum. Hatta bir zamanlar bizi. "günde birkaç insanın öldürüldüğü günlerde" yalnız bırakanlar, bizi görünce yollarını değiştirenler de orada olacak.

Akın Bey vurulduğunda gazetelerde birinci haber olmuştuk. Ve aramızda konuşmuştuk, "Birinci haber olmamız için ölmemiz mi lazım," diye. Senin için de öyle oldu. Bizim haberlerimizi hiç yazmayan gazetelere bile ölümün haber oldu. Olsun. yine de "cesur kadın" olarak anılmak herkesin harcı değil.

Hastalığın boyunca hep. "İyiyim. pes etmek yok," dedin. Ama geçen hafta hastanede elinle bir "boşver" işareti yaptın ilk kez. Hürriyet'le aramızda, "Ayşe artık gidiyor," diye konuştuk.

Seninle ilgili en son anısı olanlardan biriyim herhalde. O kadar uzun süre birlikte çalıştık, o kadar çok şey paylaştık ki...

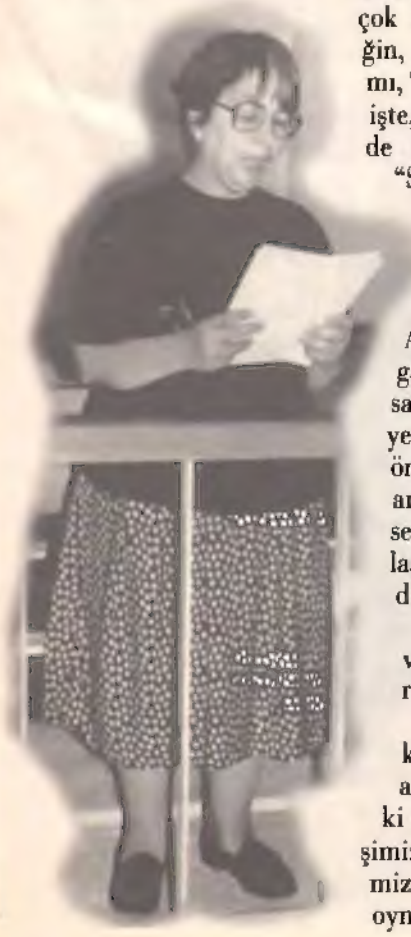

Aslında görünüşte seninle çok farklı kişilerdik. Örneğin, sen bir kadına kızdın mı, "Aman boyalı bir kadın işte," derdin. Ben, ama ben de boyalıyım dediğimde, "Sen başkasın." diye cevap verirdin. Genel olarak uzlaşmacı biri değildin. Tartıştığın çok insan olurdu. Ancak bizim aramızda garip bir uzlaşma vardı sanki. Senin kabul etmeyeceğini düşündükleri önerileri bana söylerlerdi arkadaşlar. Sen öneriyi sevmesen de, biz bir uzlaşma bulurduk aramızda.

Evet, öyle çok anı var ki... Acı, komik, derin, öyle çok anı...

Uzun süren yönetim kurulu toplantılarının ardından Küçükyalı'daki evlerimize birlikte gidişimiz. Yolda takip edilişimiz. Bizi takip edenlerle oynadığımız küçük oyunlar, onlarla dalga geçişimiz aklımda.

Hatta bir kez, evimin önünde taksiden inince, beni kolumdan tutup bir arabaya çekmeye çalıştıklarında, senin taksiden başını çıkarıp, "Eren, korkma, buradayım," deyişin. Ve adamların kaçmaları aklımda...

Hani Kuzey Irak'tan göç başlamıştı. Ve biz İHD olarak Açıkhava Tiyatrosu'nda, "Kürtlerle Dayanışma Gecesi" yapmıştık. Topladığımız para ile göç edenlerin ihtiyaçlarını Çukurca'ya götürecektik. Bölgeye gitmek üzere bir heyet oluşturmaya çalışıyorduk. Hiç kimse gelmiyordu. En sonunda sen, ben ve Besra yola çıktık. Üç kadın, Van'dan ilaçla doldurduğumuz kamyonla Çukurca'ya gittik. Sen, yol boyunca, "Taş kafalılar," diye "aydınlara" söylendin durdun. Bende çok gülüyordum bu duruma.

Sonra, Şırnak yakılıp yıkıldığında, bu kez gerçek bir heyet ile yola çıktık. Haluk Gerger, Bilgesu Erenus, Cezmi Ersöz, Ahmet Kahraman, Eşber Yağmurdereli ve diğerleri.

Yakılan köyden kaçan, "içi yanmış insanlarla dolu" araba, yanarak ölen, altmış yaşındaki Bende Özdemir isimli kadın, hepsi aklımda...

Ben hep ağlardım. Sen bana kızardın. "Ağlama onların karşısında," diye...

Öyle çok anı var ki... Ama biri var ki çok komik.

Sanırım 1992 ya da 93'tü. Yönetim kurulu üyeleri olarak DGM'de mutad yargılamalardan birindeydik. Gazeteciler resimlerimizi çekti. Sonra bir gün bir baktık gazetelere, *Bugün* isimli bir gazetede, bizim resmimiz. Altında da bir yazı, "Tanju'yu dolandıranlar yakalandı." Öyle komikti ki, kızamadık bile. Çok gülmüştük, yıllarca bu olaya.

Sen içki içmezdin genelde. Ama biz birlikte olduğumuzda, bayağı iyi bira içerdin. Bir kez saymıştık, yedi şişe bira içmiştin. "Eee, orada olur," derdin.

Anneni hatırlıyorum, çok değişik bir kadındı. BBC'nin İngilizce ilk Türk kadın spikeri olduğunu hatırlıyorum. Annen camın önünde hergün öğleden sonra oturup bir kadeh rakısını içerdi. Bende birkaç kere sizin evin önünden geçerken, annen beni çağırmış ve birlikte içmiştik onunla. Müthiş bir sohbeti ve inanılmaz güzel bir ses tonu vardı.

Ayşe, bugün seni son kez görmek istedim. Aslında o kadar çok otopsiye katıldım, o kadar çok morga gittim ki. Artık dayanamıyorum. Ama yine de seni son kez görmek geldi içimden. Bu nedenle sabah erkenden Çapa'nın morguna geldik. Yaşlı bir kadın seni yıkamaya başladı. Hürriyet ile birlikte oraya girdik. Sanki ölmemiş gibiydin. Yüzünde bir huzur vardı. Ancak vücudundaki şişlikler ve morluklar, hastalığın boyunca ne kadar acı çektiğini gösteriyordu aslında.

Bu mektubu, cenazen İHD'nin önüne getirildiğinde, sana da okudum. Duymayacağım bile bile... Ama ben, bildik, hamasi sözler yerine duygularımı anlatmayı tercih ettim. Yani "hep kızdığın gibi", hâlâ çok duygusalım, çok ağlıyorum.

Ben senin hiç ağladığını görmedim. Bir de şimdi aklıma geldi, on üç yıl boyunca hiç tatil yaptığını da hatırlamıyorum. Sahi nasıl dayandın, bu kadar güçlü olmaya?

Mezarlıkta çok sevdiğin oğlun Deniz dedi ki. "Ben onu hiç anne gibi hissetmedim. O'na hiç anne demedim. O benim sevgili Ayşemdi." Ne güzel, bir anneden böyle sözedebilmek.

Evet Ayşe, bugün ayrılıyoruz. Yolumuz boyunca öyle çok dostumuzu kaybettik ki. Ama hep dayandık. Mücadelemize olan inancımız bize hep dayanma gücü verdi. Ancak ne yalan söyleyeyim, senin yokluğuna dayanmak biraz zor olacak...

Eren

Şairin bir çapkın olarak portresi...

Yıl Nâzım yılı. Şairin kadınlarla ilişkileri medyanın gündemine fena oturdu. Yeni sevgililer çıkıyor ortaya. Çapkınlık, komünistlik kimliğini de şair kimliğini de geri de bıraktı. Eee ne derler yaparsan...çıkar. Bugün olmazsa, yarın. Bence solcu erkekler bu konuyu düşünmeli...

Nâzım Hikmet Vakfı ve Kültür Bakanlığı'nın önerileriyle UNESCO 2002'yi Nâzım Hikmet Yılı ilan etti...Yalnızca Türkiye'de değil, bir yıl boyunca her yerde Nâzım'ın doğumunun 100.yılı kutlanacak. 14 Ocak'ta başladı etkinlikler. Yürüyüşler, törenler, fotoğraf sergileri, şair adına çıkarılan kitaplar, bestelenen opera, sahnelenecek olan bale... Milli belgeselciniz Can Dündar da girdi devreye, yaptı işini. Saygın bir televizyon kanalımızda şairin sürgündeki özel ve genel hayatını seyrediyoruz, oturduğumuz yerden. Nâzım'ın bilmem kaçıncı sevgilisi yedi yıl gölge gibi onu hem bir doktor, hem de bir âşık olarak takip eden Galina'nın 8 mm. kamerasına kaydettiği görüntülere de ulaşıldı. Her gazete kendince yer ayırdı meseleye, bazıları kültür sanat sayfalarında Nâzım'ın sanatçı kişiliği, şiirinin niteliği, komünist kimliği vs üzerinden ağır takılırken, bir kısım medya işi aşk hayatından götürmeyi uygun buldu. Yeni bir sevgili daha çıktı ortaya...Adile Hüseyinova'nın anlattığına bakılırsa, öldüğü gün Vera'yı da terk etmeyi düşünüyormuş Nâzım Hikmet... Bunun üzerine de epey tantana koptu gazetelerde, Zeynep Oral, olabilir, dedi, kadın Azeri'ydi Türklere benziyordu, Nâzım ona dert yanmıştı, vatanı çok özlemişti. Vera'nın kendisini kocasıyla aldattığını düşünüyordu, yani olabilirdi. Yıldız Sertel itiraz etti. Vera'nın anlattıkları doğruydu, son günü birlikte geçirmişlerdi, Adile Hanım ın söylediği gibi Bakû'de buluşmaları olanaksızdı, çünkü o yıllar Zekeriya Sertel Bakû'deydi, Nâzım ı dört gözle bekliyordu ama o Bakû'ye bir türlü gidememişti...

Resmi etkinliklerle, sansasyonel gazete haberleriyle Nâzım'ın içinin boşaltıldığını, kirletilmek istendiğini ileri sürenler, alternatif törenler düzenleyerek onun komünist şair kimliğine vurgu yaptılar. Sonuçta şairin çapkın erkek kimliği, komünist kimliğini bastırdı.

Hayırsız sevgili, kötü koca

Türkiye'de komünist olduğu için başına olmadık işler gelen, yıllar boyu hapislerde çürüyen, ülkesini terk etmek zorunda kalan, gittiği Sovyetler Birliği'nde Stalin'le çelişkiye düşen bir insan için oldukça üzücü bir durum. Bütün suçun herşeyi magazinleştiren medyada olduğuna inananlarımız olabilir. Ama bence medya bu kadarına kadir olamaz. Bazı olayları uydurup, yeniden üretemezsiniz. Hele bunlar geçmişte olup bitmişlerse...Geçmiş, tanım gereği artık hiçbir şeyin değiştirilemeyeceği bir veridir. Toplumların geçmişinde olduğu gibi insanların geçmişinde de söylediği, yazdığı yaptığı, imal ve ihmal ettiklerinin tümü, elinin değdiği herşey ona ait veriler olarak günün birinde insanın kendini de aşıp. tarih sahnesine çıkar.

Nâzım Hikmet, iyi bir şair (kimilerine göre büyük bir şair), bir komünist ve bir erkekti. Yıllar sonra ülkesinde itibarı iade edilip, doğum yıldönümü törenlerle kutlanırken, her kesim kendinin bütünleşebileceği yerden, sahip çıkıyor ona ve bir anlamda kendi hikâyesi içine yerleştiriyor. Büyük şair, imanlı bir komünist, sağlam bir erkek- bunun bizim lisanımıza tercümesi. çapkın bir sevgili, kötü bir koca, hayırsız bir baba- Medya, onunla özdeşleşebileceği ve övünebileceği yerden. ortak bir erkeklik tanımı üzerinden kuruyor kendi hikâyesini. Erkeklik bir toplumsal cinsiyet biçimidir, içinde yaşanılan toplumun ve tarihsel dönemin patriyarkasına uygun olarak şekillenir. Bu açıdan komünist erkeğin de. gazeteci erkeğin de, işçi erkeğin de. aydın erkeğin de aynı toplumsal cinsiyet özelliklerine sahip olduğunu söylemek abartı olmaz. Birinin çapkınlığı tümünün övünme meselesidir çünkü ortak kimliğe ait ve ortak iktidarı pekiştirebilecek bir özelliktir bu. Erkeklerin çapkınlığından kadınlar ve çocuklar zarar görür ve acı çekerler. Fakat bu konuda insanlık mağdurların ıstırabının çetelesini tutmaz. Çünkü evrensel insanlığı, kültürü, sanatı edebiyatı, sosyalizm de dahil olmak üzere tüm ideolojileri erkekler temsil eder. Erkek çapkınlığın bir diğer yanı da kadınları birbirine düşürüp, onların erkeklere karşı direniş ve güç alanlarını parçalamasıdır. Nâzım örneğinde Semiha Berksoy'u ele alalım -gerçi zihni biraz bulanık ama olmasa da fark etmezdi: - "Münevver cahil bir kadındı. Nâzım sanatçı ruhlu bir adamdı onunla anlaşamazdı. Nâzım'la en iyi ben anlaşıyordum..." demesi... Veya kendisine KGB ajanı suçlaması yapılan Galina'nın "Bunlar yerimde olmak isteyen kadınların uydurmaları," diyerek diğer kadınlara çamur atması...

Çok âşıktırlar çok

Politik iktidarlara karşı mücadele veren, solcu sosyalist, anarşist ve erkeklerin, erkek iktidarıyla bir sorunları olduğunu pek sanmıyorum. Sorgulamak yerine onun nimetlerinden faydalanmayı tercih ediyor, bu erkeklerin de çoğu... Cinsel özgürlük ve aşk gibi çok sağlam ideolojik dayanaklara da sahipler hemcinslerinden farklı olarak... Allahım ne çok âşık olur bu erkekler... Ne içli köftedirler, sevme kapasiteleri ne yüksektir, bir büyük aşkın ortasından ötekisine ne de hızlı yelken açarlar. Çok âşıktırlar, hep çok. Kadınlar ise en özgüründen en bilinçlisine hep bir harap olma hali içindedirler. Harap olurlar çünkü aşk kadınların gördüğü baskının bir parçası olarak çalışır genellikle, aşk politik bir kurumdur ve erkek egemenliğinin devamı için gereklidir. Nâzım'ın sıradan çapkın gibi gösterilmesine gönlü razı gelmeyen, bazı erkek edebiyatçıların- kimi kadın hayranların- savunmalarının ardında bu türden politik ve kurumsal dayanışmanın olduğunu söylemek abartı olmaz.

Galiplerin mirasçıları

Nâzım çapkın bir erkek, "Sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım, aldattım kadınlarımı" diye böbürlenirken bir karakter özelliğinden bahsetmiyor, bir toplumsal cinsiyet kimliğinin altını çiziyor o: erkeklik.

Bu yüzden pek çok kadın onunla ilişkisinde acı çekti. Bu bağlamda acı çekenler üzerine yazı yazmak gariptir ki, bir erkeğe düştü: Cüneyt Özdemir'e. Özdemir, Milliyet Kültür Sanat'ın ilk sayısında, basındaki feminist ablalarını da aşarak, Galina'nın, Vera'nın aşkları büyük harflerle yazılırken, Münevver Hanım'ın oğlu Mehmet'le Varşova'da yapayalnız kalışının, geçiştirildiğini kınayarak, Nâzım'ın sevdiklerinin de bir insan olarak Nâzım kadar değerlerinin olduğunun altını çizdi. Çok istemesine rağmen Nâzım'ın Paris'te yaşayan ressam oğlu bu konuda kendisiyle- başkalarıyla da- konuşmamış. Hep susuyormuş. Polonya'da dostlara emanet edilen bir çocuk...

Mehmet Fuat-Piraye'nin oğlu- Nâzım'ın 1961 de Küba'dan dönüşünde Polonya'ya kaçırılmış olan Münevver Andaç ve Mehmet'le Varşova'da buluşmalarının pek içten olmadığını, şairin onları havaalanında karşılamadığını, ertesi gün kaldıkları otele gittiğini yazar... O sırada Galina ile olan beraberlik bitmiş, başka bir büyük aşk olan Vera ile nikâh kıyılmıştır. Eski eşin ve evladın, ne önemi olabilir artık. Oğlunu ve Münevver'i Polonyalı dostlarına emanet edip, kendi Moskova'ya "saçları saman sarısı, kirpikleri mavi'ye doğru yollanır nitekim. Mehmet'in böyle bir babayı unutmak istemesinden daha doğal ne olabilir?

Nâzım esasında sol sosyalist çevrelerde bugün de çok rastladığımız türden bir erkek portresi de çiziyor bir yandan. İyi şair, parti yöneticisi veya tanınmış bir aydın olduğu için çevredeki bütün güzel, ya da akıllı kadınları hak ettiğini düşünen, ben merkezli bir erkek. Kadınlar da kelebekler gibi bu tür erkeklere doğru uçuyorlar. Güç aşkı doğuruyor bir bakıma... Manyetik bir güç kullanır gibi bir kişiyi bir nesneyi çekmek... Manyetize olmuş hareket edemeyen nesne, mıknatısın gücünün etkisiyle ona doğru gidiyor. Çekim gücü elbette bir eşitsizlik üzerine kurulu. Aşkta hep o galip geliyor. Bir sürü kadın toplanıyor çevresinde, kalbi kırık hayranlar kitlesi... Benimle geleceksin diye Galina'nın düzenini bozup kendi yaşamının içine alıyor Nâzım... Vera ortaya çıktığında "Türkler sarışınlara düşkündürler. Uzun ince kadınları severler. Nâzım da böyle bir kadına sevdalanmıştı. Sanata güç veren aşktır. Çok sevmeme rağmen onun sevdiği kadınla beraber olması gerektiğine anlıyordum" diyor. Aşkın kadınlar açısından itaatin içselleştirilmesinde büyük önem taşıdığını söyleyen feministler var, Galina'nın büyük şaire boyun eğişinde itaatin içselleştirilmesinin önemli bir rolü var. O büyük şair ne yapsa yeri. Aynı fedakârlığı Nâzım Vera ile ilişkisinde yapmaz ama... Gerekçe de hazır "o sevdiği kadınları kıskanır", Vera onun yanında olmalıdır hep...

Nâzım Hikmet, birlikte olduğu kadınlara karşı iyi ve adil davranmamıştır. Çapkınlığının komünistliğinin önüne geçmesi bir ilahi adalet olsa gerek. Hükmedenlerin hepsinin, kendilerinden önce galip gelenlerin mirasçıları olduğunu, galiple duygudaşlığın daima hükmedenlerin işine yaradığını yazar Walter Benjamin, aşk ilişkilerinin galipleri için de geçerlidir bu durum. Nâzım'ın hikâyesini anlatan ona sahip çıkanların- özellikle de kadınların- bu gerçeği unutmamalarında yarar var...

Necla Akgökçe

'yitik kuşak' ve bacıları

12 Eylül öncesinde türk solunun mühim abilerinden taner akçam, geçtiğimiz haftalarda günümüzün en hisli gazetecilerinden can dündar'a içini döktü, haberiniz vardır...

taner akçam ve can dündar, ikisi de "demokrat" arkadaşlar, istiyorlar ki herkes fikrini söyleyebilsin. bu fikirlerle yapılacak herhangi bir toplumsal dönüşüme karşılar tabii. görüşmeyi burada ele almak istememin sebebi bir kuşak eski solcunun en boynuzlu geyiklerinden birisi olan. "biz o zamanlar cinselliğimizi yeterince yaşamadık" konusuna değinme imkânı vermesi.

biliyorsunuz. gençliklerini türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde solculuk yaparak geçirmiş orta yaşlı erkeklerin çoğunun en hayıflandıkları konuların başında, o yıllarda kızlarla yeterince öpüşmemiş ve el ele tutuşmamış olmaları geliyor ve bundan bahsedilmeden geçmiş değerlendirmesi yapmak neredeyse mümkün olmuyor (halbuki akçam'ın can dündar'a anlattıklarından, örneğin faşizm tahlili yapmadan geçmiş değerlendirmesi yapılabildiğini anlıyoruz.)

bu topraklarda, o dönemde ve bugün hala cinselliğin yaşanmasıyla ilgili çok ciddi baskı ve sınırlamalar olduğu doğru tabii. nitekim sadece o sıralarda değil, bugün de genç kızlar, sevdikleriyle bir pastanede çay içtikleri için töre cinayetine kurban edilebiliyor. ancak böyle bir ülkede bu konuyu, kendi dar çevresinde yaşananlarla bağlantılı olarak ele almak bırakın bir devrimciyi, bir sosyoloğun tavrı olabilir mi? zaten taner akçam'ın toplumunu ne kadar tanıdığı, böyle şeylerin kalburüstü burjuvalarda da, köylerde de görünmeyip yalnızca şehirli küçük burjuvalar arasında bulunduğu gibi uyduruk görüşler savunmasından belli.

kaldı ki. hem 68'de, hem 78'de, hem de 88 ve 98'de kızlar üniversitede ya da başka yerlerde sevdikleriyle el ele tutuşurken, en çok babalarından korkuyorlar. ve türkive solcuları açısından esas vahim olan konu, kadınların kadınlıklarını kaybetmiş olmaları değil erkeklerin erkekliklerini kaybetmemiş olmaları. yani devrimciler arasındaki evlilik ve ilişkilerde eviçi emek sömürüsü ve hatta dayak ve şiddete rastlanması. yoksa, bütün kadınların o zamanki gibi bacı olarak görülmesiyle, yine bütün kadınlara şimdilerdeki gibi alıcı gözüyle bakılması arasında kadınlar açısından pek büyük fark yok. fark erkeklerin ulaşabilecekleri ve tüketebilecekleri kadın sayısının artması.

uzun lafın kısası, tanergilin devrimciliğinden hayır görmemiştik, demokratlığından da göreceğimizi sanmıyorum.

ayşe

Full feminist

Radyo Female Türkiye'nin ilk kadın radyosu olma sıfatıyla sekiz aydır yayında. Genel yayın yönetmenleri erkek ama kadınların bu durumdan bir rahatsızlığı yok. Dinlediğim kadarıyla diğer pop kanallarından tek farkı az söz çok müzik ve vıcık vıcık vj konuşmalarının olmamasıydı. Ama görüşme sırasında radyoda başka hoşlukların da olduğunu gördüm.

İki gün üst üste gittiğim radyoda ülkemizin iki ilginç insanıyla da tanıştım. Biri hakkında olumlu ve olumsuz en uç tanımlamalarla anılan Haydar Dümen, diğeri ise hayatımızın "vazgeçilmez" parçası astroloji ana bilim dalının isim yapan kişiliklerinden Yasemin Boran. Haydar Dümen dergimize birkaç küçük tavsiyede bulunmadan duramadı. Burada bahsetmesem de olur. Yasemin Boran ise benim ön yargılarımı kıracak raddede iyi bir sohbet öznesi oldu. Benim sadece müzik dinlediğim radyo meğer benim dinlemediğim saatlerde başta spor olmak üzere, tarihte kadınlar, alışveriş, moda, astroloji, cinsellik, sağlık ve başka bir takım konularda uzman görüşü alan programlar içeriyormuş. Spor programının hazırlayıcısı Didem. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Bölümü üçüncü sınıf öğrencisi. Sporun sadece erkeklere layık görüldüğü bir dünyada, kadınlara sporun hemen her dalından haber derleyen, olan biten hakkında görüş bildiren genç bir kadın. Ve de Beşiktaşlı. Daha önceleri Kara Kartal ve Forza Beşiktaş'ta yazıyormuş. Maç biletlerinin pahalılığı, maça giden kadınlara özellikle yalnız kadınlara bakış gibi sıkıntılarını anlattı. Ama genel olarak yaptığı işten ve radyodan çok memnun. İşini keyifli buluyor. Didem programa girince geri kalan ekiple sohbetimize başladık. Songül, Tuğba, Bekir, Gönül ve Yasemin Boran söyleşiye katıldı.

Nasıl bir araya geldiniz? Neden kadın radyosu? *(Soruyu sormamla bütün başlar Bekir'e çevrildi. Gülüşmeler eşliğinde kadın radyosundaki kadınları bir araya getiren erkek tanımlamalarıyla bize de teybi Bekir'e uzatmak düştü.)*

Bekir: Bu fikir bir sene önce sinde ortaya atılmış. Ancak önceki ekip bu konuda yetersiz kalmış. Bu fikir o ekipten bazı arkadaşlar aracılığıyla bana geldi. Bana gelmesinin sebebi, ben kadın radyosu yapmayı bildiğim ya da kadınları iyi tanıdığım için değil, radyoculuk bilgisine sahip olmamdı. Ben buraya gelip çalışmayı gördüğümde işin içinde ciddi ve tek eksiğin olduğunu gördüm. Daha önceki ekip on dört kişiden oluşuyordu ve içinde sadece üç kadın vardı. Bir kadın radyosunun oluşumunda en önemli faktör kadının ruhu ve kimliğidir. Bunu da ortaya bir erkek koyamaz. Bunun üzerine bir çalışma yaptık. Kendi tanıdığım, mesela Songül benim liseden arkadaşımdır. Uzun süre sonra bu iş vesilesiyle bir araya geldik. Ben teknik anlamda tamam, radyonun içeriği konusunda bir takım çalışmalar yapabilirim ama bir kadın radyosunun ruhunu kimliğini oluşturacak kadınlara ihtiyaç vardı. Bu sebeple bu işi kotarabilecek arkadaşlara haber verdik. Hepsi bir araya geldiler, konuştular. Daha sonra da sekiz kişilik bir ekiple işe başladılar. Niye kadın radyosu sorusuna gelince, diğer radyoların tamamı adı öyle olmasa da birer erkek radyosu. Çünkü programlarına, programcılarına, dillerine konularına bakarsanız genellikle erkek kimliğinin yansıdığını görürsünüz. Espriler bile gün boyu kadınlara yönelik daha doğrusu biraz da belden aşağı ve kadını aşağılayan espriler. Hem radyodaki bu söz kirliliği hem de radyoculuktaki bu karmaşa arasında biz de zaten herhangi bir radyo gibi kurulsaydık, emsali bir sürü radyo var. Düşündük taşındık bu kirlilikten kurtarmanın tek yolu aslında kadın kimliğinin işin içine girmesi. Çünkü kadının varolduğu noktada sözler, cümleler, oturuşlar, dekor, her şey daha güzel ve çizgisi sınırları belli olan çalışmalar oluyor. Kadın radyosu çalışmasının bir sebebi de neticede kadın dergisi var, kadın programları var, alışveriş tamamen kadınlar üzerine kurulu, moda yine öyle, tüketim hakeza öyle. Ama bunların hepsi de kadından faydalanılarak yapılan şeyler. Fakat kadının birebir önde olduğu tek şey bunların arasında kadın dergileri. Burada kadının meta olarak kullanılacağı bir durum yok. Burada görselli yok, bir de öyle bir şey yapılırsa kadınların kadınları meta olarak kullandığı bir durum olur.

Kadına bakış açınızı v yaptığınız işi nasıl tanımlı yorsunuz?

Songül: Biz radyoda bir ka dının ihtiyacı olan yemek ta rifinden, spora kadar bir ka dının ilgileneceği her konud bilgilendiren bir tarzımız v Bakış açımıza gelince çok se bir bakış açımız yok. Femi nist değiliz kesinlikle. Farklı uçlara sahip değili Bizim için önemli olan kadınlar radyoyu dinledik leri zaman kendilerine ait bir radyo kanalı olduğu nu bilecekler. Bizim hedef kitle olarak belirlediği miz kadınlar, çağdaş, kendine güvenen, kendi ha yat sorumluluğunu bilen, eğitimli, kadın tipi. Anı sonuçta dünyada da ülkemizde de bunun yüzdes düşük. Bir de bizim vermiş olduğumuz bilgiler bi raz soft kalıyor. Çünkü biz kadınlara herhangi bi konuda yol gösterirken yumuşak bir dille söylüyo ruz. Kadın haklarını savunan bir misyon üstlenmi yoruz. Mümkün olduğu kadar da soft kalmayı dü şünüyoruz. Ama bizler ister luks semtte oturan bi kadın olsun ister gecekonduda oturan bir kadın ol sun bütün kadınların kadın kimliğiyle yapılan bu radyoyu keyifle dinleyeceğini düşünüyoruz.

Yasemin Boran: Kadınların bir araya gelip bi şeyler yapıyor olmasının bile başka kadınlara ön nek olacağını düşünüyorum. Kadınların radyocu luk yapıyor olmaları bile değişimin bir gösterges zaten. Sonuçta sokaktaki kadına hitap etmeyi ba şaran kadın onlara göre daha ileride bir kadındı ve kadın radyosu kurmayı başarmış kadınların bu nu yapması büyük bir değişim bence. Bugüne ka dar kadının sadece güzelliği ön plana çıkarılmış v diğer yetenekleri ve aklı duvarların gerisine hapse dilmiş. Bu radyoda duvarların arkasına hapsedile özellikler ortaya çıkarılmaya çalışılıyor.

Tuğba: Ben bir şeyler söylemek istiyorum, Türki ye'de feminizm erkek düşmanlığı olarak görülüyo Ama dünyada feminizm eşitlik mücadelesi üzerin kurulmuştur. Siyasi ekonomik ve sosyal alanda eş olmak için kadınlar mücadele etmişlerdir. Biz d kadınların erkeklerle eşit olmaları gerektiğini dü şünüyoruz ve bu anlamda da feministiz. Biz radyo da kadınlara bir şey verirken bir görselliğe sahi

değiliz...

olmadığımız için küçük ayrıntılarla bunları vermeye çalışıyoruz. Dinleyicilerimizi çok fazla yormadan sıkmadan iyi müzik vermeye çalışıyoruz aynı zamanda. Gerekli olan ayrıntıları ve bilgileri aralarda veriyoruz.

Songül: Tarihte kendilerini kanıtlamış, iz bırakmış, hayatları mücadele içinde geçmiş, ülkemizden ve dünyadan kadınların hayat hikâyelerini de veriyoruz. Kadınlara bu anlamda bir mesaj veriyoruz aslında. Çünkü onlara değişik alanlarda bir takım şeyleri başarmış kadınları anlatıyoruz. Bunlar sonuçta birer örnek göstermedir. Tek bir kadın tipini hedeflemiyoruz. Yani herhangi bir kadın radyoyu açtığında çocuk bakımından tutun da kültür sanat gündemine dair ilgileneceği değişik konuları bulsun ve bunları sıkılmadan dinleyebilsin istiyoruz. Radyoya televizyon gibi bir misyon yüklenmemeli.

Gönül: Ben daha önce de radyolarda çalıştım. Kendimi tecrübeli bir radyocu olarak tanımlayabilirim. Kültür sanat programı yapıyorum burada. Benim burada yaşadığımı en güzel şey şu: Bir çok radyoda bir takım kıstaslar vardır, özgürlükleriniz kısıtlıdır, söylediğiniz her sözün hesabını birilerine verme kaygısı taşırsınız. Tamamen yönetime bağlı hareket edersiniz. Yönetimin kuklası halinde program yaparsınız. Bu radyoda boyle bir sorun hiç yaşamadım. Kelimede değil, gerçek anlamda bir özgürlük yaşayabiliyorsunuz.

Haberlerinizde sadece kadınları ilgilendiren şeyler ya da herkesi ilgilendiren mesela ölüm oruçları gibi medeni kanun gibi konularda yer veriyor musunuz? Yoksa magaziuel bir tarz mı var?

Gönül: Benim programımda kadın sanatçıları öne çıkaran bir tarz benimsemiyorum. Çünkü herkese hitap eden bir şeydir sanat. Kdınları öne çıkaran bir tarzım yok.

Bekir: Sadece kadınlara seslenen programlarda o konunun uzmanından görüş alarak kadınları öne çıkararak yapıyoruz programı. Haberlerimizde, gündemde olan her şeye yer veriyoruz elbette. Bizim sola da sağa da eşit bir uzak duruşumuz var. Ölüm oruçlarıyla ilgili bir haber varsa onu da veriyoruz tabii. Haberlerimizi magazin tarzında vermiyoruz.

Demek istediğim birçok yerde kadını ya da erkeği öne çıkarıyorum gibi bir ilke belirlenmeden erkekler öne çıkarılır kadınlar silikleştirilir...

Songül: Tarihte kadınlar programında ben özel olarak kadınları ele alıyorum zaten. Ama radyoda erkekleri öne çıkaran bir açımız yok. Ama sabahları gazete başlıklarını veriyoruz mesela. Orada hiçbir radyoda yapılmayan bir şeyi bazı köşe yazarlarının kadınlarla ilgili yazılarını da duyuruyoruz.

Yasemin Boran: Spor ya da edebiyat, herhangi etkinlikte erkeklerin yanında kadınlar da yer alıyorsa diğer yayın organlarında olduğu gibi erkekleri öne çıkarmak değil, kadınların da bu etkinlikte yer aldığı, başarılı ya da zayıf kaldıkları bir alan bile olsa kadınların varlığını önemseyen ve inkar etmeyen bir tarz var burada. Bunun dışında bir şey daha var, kadınlar çalışma yaşamında ya da erkeklerle çalıştıkları yerlerde kadınlıklarını kaybedip erk[illegible] gibi davranmaya başlıyo[illegible]. Kadın kimlik[illegible]ada kadınlar [illegible]leriyle[illegible]eğini veriyorlar

Beyhan Demir

Nihayet tanıştım!

Ne zamandır kaçıyordum bu merasimden. Aslında sabır sebat sahibi, azimli bir insanımdır ama en fazla bir buçuk sene sürebildi bu kaçış. Sonunda kendimi gardrobumun önünde ne giyeceğim diye düşünürken buldum. Nasıl davranacağım? Çok mu farklılar acaba benim ailemden? Kendimi sevdirebilecek miyim? Feminist olduğumu söylediğimde bana nasıl bakacaklar? Bir öncekinde ben de onlardan nefret ettiğim için beni sevmemeleri bu kadar önemli olmamışı ilk tanışma faslında. Hülasa eski sevgilimin ailesinin beni neredeyse ortaçağdaki cadılar gibi yakmasına az kalmıştı ki oğlan erken davranıp beni terk etti. Öyle ailesinden ayrı yaşayan kız, bizim oğları da bizden koparır bakışıyla bakıyorlardı bana zaten. Allah sizi inandırsın ben yaprun diye patates salatasını yememişti nemrut babası. O meşum gunden beri kimseye patates salatası yapmadım

Bir buçuk yıllık kaçış. bir akşam müstakbel kaynananın yaptığı muhteşem mantı eşliğinde sona erdi. Görümcem, kocası. kaynanam, sevgilim ve benden oluşan sofrada elimden geldiğince normal bir insan gibi davranmaya çalıştım. Sevgili müstakbel kaynananın bütün sorularına hafif kekeleyerek cevaplar verdim. Ve farkettim ki kaynanayla tanışma mevzuunda feminist olmak bir durum değişikliği falan yaratmıyor. Arkadaşlarım söylemişti ilk tanışma onemlidir diye. Bu önemin getireceği gerilimden aynı derecede bahsetmeyi unutmuşlar ne yazık ki. Korkunç bir heyecan, gerilim, mide ağrısının başladığı an ve canım mantıdan sadece yarım tabak yenilerek kalkılan muhteşem sofra. Anneme babaannemle ilk tanışmasını sormuştum. nereden bileyim meğer tarlada tanışmışlar, "Beni sevsin diye bir buğday tarlasında yapılabilecek her türlü şaklabanlığı yaptım." demişti annem. Olay köyde cereyan ettiği için şaklabanlık da tarlada oluyor tabii. Benimse maymunluk edecek bir alanım yoktu. Bir kere deplasmandayım. Zaten feminist olduğumu da fazla gizleyemedim. Ne de olsa dürüst davranmak lazım. Nihayetinde yemek üstüne mutfakta içilen çay ve sigara eşliğinde benim biraz da boşboğazlığım sayesinde feminist olduğumu öğrendiler! Oğlumuzun sevgilisi. bu küçük hanım feministti ha! Hadi solculuk artık ÖDP'yle falan geçiştirilebilirdi ama feminizm? Allah Allah nereden çıktı şimdi bu erkek düşmanlığı? Uzun bir tartışmanın ardından kimse kimseyi ikna edemedi ama ben görümcemle anlaşmayı başardım. Şimdi düşünüyorum da feminist olsun olmasın bütün kadınlar için kaynanayla tanışmak denilen şey kendini sevdirme çabasına dönüyor biraz. Onun sizi oğlunu elinden alacak gelin olarak görmemesi de önemli bence. Yemekten sonra kaynana ve görümcenin beni sevip sevmediğini düşünmekten bir iki gun daha doğru duzgün yemek yiyemedim Neyse ki sonuç iyi oldu. Görümcem beni beğenmiş. Enişte akıllı bulmuş. En önemlisi de kaynanam beni çok sevmiş!

Başak

kürtler, ayşanım diye yuvarlamaz, işin hakkını verir; ayşe xanım. dört xanım, buluşuyoruz diyarbakır'da, ihd istanbul şube başkanı eren keskin, hadep istanbul il başkan yardımcısı esra çiftçi ve yine hadep genel sekreter yardımcısı sevahir bayındır. silopi'nin kolayca unutuverdiğimiz iki kayıbını, geçen yıl ortadan yok olan ve hâlâ da izlerine rastlanmayan hadep il başkanı serdar tanış ve yönetim kurulu üyesi ebubekir deniz'i anmaya silopi'ye gideceğiz. kendiliğinden bir kadın heyeti!

rojbaş silopi, çawayî, başî ?(*)

şöförumüz ve heyet arkadaşlarımın üçü de kürt, tek ben türküm. ve serdar'la ebubekir'in sadece kürtlerin değil, bu ülkede herhangi bir şeyin değişebileceğine, değişmesi gerektiğine inanan herkesin kaybı olduğuna inanıyorum. bir yıl önce, kayıplardan hemen sonra silopi'ye gittiğimizde genç ve iddialı bir adam olan savcıyla görüşmüştük; bize "bu davada gidebileceğim yere kadar gideceğim" demişti. ancak yeri pek dar olmalı ki, soruşturmada herhangi bir gelişme olmadı.

işte bunları sormak istedik ona. o yüzden vakitlice çıktık ki diyarbakır'dan, mesai saatleri içinde görebilelim kendisini.

pazartesi okurlarının çoğu oraları görmemiştir. o yüzden orada yol nasıl bir şeydir, biraz tarif etmek istiyorum. bizler örneğin, istanbul'dan edirne'ye giderken trafik polislerine ya da karayolları memurlarına rastlarız. orada öyle değil, diyarbakır silopi arasında, özel timlere, jandarmalara ve siyasi polislere rastlanıyor. bunlar, arabanızı durdurduktan sonra, dünyanın en normal şeyiymiş gibi nereye gittiğinizi, "programınızın ne olduğunu" soruyorlar. zaten aralarında telsizle haberleştikleri için bir sonraki "durak"takiler, arabanızın plakasını biliyor.

işte böyle böyle başladık aranmaya. ilk duraktakiler, aramızda "yabancı" (yani batı ülkelelerinden gelen) birisi olmadığını görünce hemen saldı bizi. bir sonrakiler, kibar, kimliklerimize bakıp, sorular sorup, bir yardımlarının olup olamayacağını merak ettiler! savcıyla görüşmeye gittiğimizi söyledik göğsümüzü gere gere. ondan sonraki durakta, çantalarımızın içindekilere çook meraklı bir "bayan polis" vardı. özellikle eren keskin'in cüzdanındaki kartları, katlanmış kağıtları bile teker teker açıp aradı. eren, tıpkı onu televizyonlarda gördüğünüz gibi, kararlı, inatçı, mücadeleci, bir yandan da sürekli tartıştı, "arama yapma yetkiniz yok" diye. ama nasıl derler, hukuğun pek hükmünün olmadığı bir yerdeydik. "bayan polis"in merakı daha çok evraklara yönelikti. nitekim, burada, kamuoyunun önünde açıklıyorum. onbeş santim uzunluğundaki bıçağımı, onun, sonraki bayan polisin ve havaalanının aramalarından tereyağından kıl çeker gibi geçirdim. gördüğünüz gibi herkesin bir inadı ve zaafı var hayatta!

diyarbakır silopi arasındaki jandarmalar anlaşılan biraz dedikoducu, kendisini görmek istediğiniz savcının kulağına gitmiş besbelli. trafik aniden ağırlaştı. artık kaçıncı olduğunu sayamadığımız kontrol noktalarından birini daha geçtik. burada, iş büyüdü, yoldan geçen bütün arabalar, tek tek sırayla aranmaya başlandı. sorduk, bir gün öncesine kadar olmayan bir uygulama. yine kimliklerimiz toplandı,

arabamız aranmaya başlandı. o sırada, jandarmalardan birisinin, arabanın bagajındaki çantalarımızdan birisine rahatça elini attığını gördük! ama bu çantalarda özel eşyalarımız vardı; iç çamaşırlarımız, geceliklerimiz ya da pedlerimiz demek bu "arama" türkçesinde! "özel eşyalarımızı çıkarın arayıverelim," dedi adam teklifsizce. "maksat siz zaman kaybetmeyin, yosa biz silopi'den bayan polis getiririz aranmamız için. ama beklersiniz." bir önceki durakta aranmıştık, hayır, sayılmaz, orası cizre sınırı... silopi, yürünecek mesafedeydi. bir yandan da önümüzde araba konvoyu uzanıyordu. bekledik. "bayan polis" üç erkek meslektaşıyla birlikte bir arabadan indi. hepimizi üstünkörü aradı. arama sırasını beklerken araba kuyruğunda dolaştık ve öğrendik ki savcı bey, biraz önce geçmiş buralardan. bizi görmek istemediği belli. zaman ilerledi, durumumuz ümitsizdi. saat beşe geliyordu. beşten önce silopi'ye girmemiz mümkün değildi. oradaki dinlenme tesisine oturup yemeklerimizi söyledik. dışarıda güzel bir günbatımı vardı. pırıl pırıl taptaze bir hava. saat o sırada beş oldu ve trafik mucizevi bir biçimde açıldı. güvenlik görevlileri "kendi emniyetimiz için" bizimle silopi'e kadar geleceklerini bildirdiler. artık acelemiz kalmamıştı. çayımızı da içip öyle kalktık. silopi'ye girdiğimizde saat beşi geçiyordu. tam yedi saattir yoldaydık!

serdar ve ebubekir'in yöneticiliğini yaptığı hadep silopi şubesine gittik önce. onlarca erkeğin elini sıkıp, birkaç kadınla öpüştük. merxeba. hoş gelmişsiniz. hoşbulduk. sevahir, anadilinde, bu topraklarda isyanın yasak dilinde bir konuşma yaptı. silopi hadep üyeleri. onlarla ilgili bir konu için ta istanbul'dan gittiğimiz için bize minnet ve şükranla bakıyordu. utandık. çok utandık.

hadep'in kapısında bizi silopi emniyet müdürü ve emniyet kameralar karşıladı. esra. daha sonra, "kafe silopi'den çıkarken basıldık." dedi. "acaba televole'ye çıkar mıyız?" emniyet muduru. bizi selamladı, varlığı tabii ki bizim emniyetimiz içindi. "acaba bize yardım edebileceği bir konu var mı?" olmaz mı hiç, savcıyı görmek istiyoruz.

sonra, bize eşlik etmekte pek ısrarlı görünen güvenlik güçlerinin arasında önce serdar tanış'ın evine ziyarete gittik. büyük ve eşyasız bir odanın duvar diplerine dizilmiş battaniyelerin üzerine oturup çay içtik. kürtçe konuşuluyordu. esra zaza olduğu ve kırmanci bilmediği için özür dileyip türkçe konuştu. tabii ben de. kapıdan çıkarken, serdar'ın gencecik eşi, "hiçbir şey yemediniz, bari size şeker vereyim," dedi ve bir avuç dolusu şeker doldurdu cebimize.

evden çıktığımızda ben çok gururlandım, basbayağı göğsüm kabardı. çünkü kapının önünde bizi bir tank ve kadın başına en az beş eli thompsonlu asker bekliyordu. vay be! biz neymişiz be! oradan ebubekir'in evine gittik. yine aynı eşyasız odalar, aynı yoksulluk. sevahir, kürtçe, "kadın arkadaşlar nerede?" dedi galiba. içinde heval ve jin geçen bir cümle. odaya kadınlar girdi. ebubekir'in kardeşi bize, kürtlerde adet olduğu üzere, "başımızın tacısınız," dedi. çünkü başka bir dil, aynı kelimelerin başka karşılıkları olmasından öte bir şey. biz de cevap verdik. "serçewa." başım üstüne. sonra yere örtüler serildi. ısrar ettik. karnımız tok, yeni yedik, biliyoruz, burası bizim evimiz sayılır ama n'olur yemek getirmeyin (kürdün ikramının dayaktan beter olduğunu duymuş muydunuz?) ısrar ettiler, "hemen sebze getireceğiz, tok olsanız da yersiniz." biraz sonra sebzenin portakal olduğunu anladık. allahım, insanlar neden anadillerinin dışında bir dille konuşmak zorunda kalırlar ki?

aynı güvenlik önlemleri arasında silopi'den ayrıldık. diyarbakır yolunda ilk mola verdiğimiz yerde bir askeri birlik otobüsten indi resmen bizim için. tesisin portmantosunda, tam on iki askeri kep saydım. ufak bir hesapla insan, "benimle şu anda en az dört asker baş etmeye çalışıyor," diye düşünüyor. bunu aklımda tutacağım ve adamın biri bana laf geçirmeye çalışırsa söyleyeceğim. "sen kimle boy ölçüştüğünün farkında mısın?..." ertesi gün diyarbakır'da medya tv seyrettik. yılmaz erdoğan anadilde eğitim kampanyasına destek atmış. beni mahçup etti.

sonra tam bu sayıyı hazırlarken, kayıp fehmi tosun'un eşi ve yıllarca galatasaray'da kayıplar için eylem yapan hanım tosun'un, çocuğunun anadilinde eğitim görmesi talebiyle milli eğitim müdürlüğüne dilekçe verdiği için evinden gözaltına alındığını ve tutuklandığını duyduk. hanım'ın berrak, mavi gözleri pazartesi'nin kapağından bize bakıyor. onun gibi gözaltına alınan bir sürü ev kadın var. anadillerinin peşinde koşmak da annelere düşüyor.

ayşe düzkan

(*) iyi günler silopi, nasılsın, iyi misin?

Kadınların 8 Mart'ı...

Bir 8 Mart Dünya Kadınlar Günü daha geldi çattı. Erkekli erkeksiz kutlama tartışmaları da. Ama kesin olan tek şey var, o da biz feministler bu konunun tartışmasını bile yapmayacağız...

Oldukça yoğun geçen bir yılı bıraktık geride. Ama geride bıraktığımız sadece bir tarih, ölüm oruçları, ekonomik kriz, savaş gibi hayati sorunlar devam ediyor tüm hızıyla. Medeni kanun erkeklerin el ve söz birliğiyle hâlâ arap saçı. Kapkaççılar hergün bir kadını daha ya sakatlıyor ya da öldürüyor. Namus cinayetleri sürüyor, Fadime Şahindal gibi İsveç'te yaşasanız bile. Dünyanın en yoksulu kadınlar daha da yoksullaşmaya devam ediyor. Bu liste saydıkça uzar gider... Ve tüm bu sorunların sorumlusu patriyarka her geçen gün iktidarını daha da sağlamlaştırmak için en başta kadınları ve çocukları harcıyor.

İşte yukarıda saydığım nedenlerden dolayı feminizm mücadelesi veren kadınlar olarak her yıl 8 Mart'ta, sorunlarımızı dile getirmek ve mücadelemizi ortaya koymak üzere bir araya geliyoruz. Bazen hep birlikte alanlarda toplanıyoruz, bazen de ayrı gruplar olarak salonlarda. Bu yılın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü için de ortak bir eylem planlamak üzere yine bir araya geldik. Eylem planı yapmadan önce tek bir konuda fikir birliği yaptık. Yalnızca kadınların örgütlediği ve katıldığı bir eylem gerçekleştirmek. Yani erkek tahakkümünün olmadığı, yöntemlerini ve içeriğini kendimizin belirlediği bir eylem...

Bütün kadın örgütlerine, karma örgütlerden kadınlara geniş bir toplantı yapmak için çağrıda bulunduk. Katılım oldukça iyiydi. Fakat ne yazık ki her sene olduğu gibi bu sene de bazı karma örgütlerden kadınların "kadın erkek el ele" bir 8 Mart gerçekleştirme inadı yüzünden toplantı çok kötü geçti. Bu inat, 1997'de gerçekleştirdiğimiz "Artık örgütlü" konulu ilk mitingden beri devam ediyor. Kadın çalışması yaptığım söyleyen ve feminizme olan mesafelerini bildiğimiz bu kadın arkadaşların neden illa bizimle birlikte eylem yapmak istediklerini de anlıyoruz aslında. Ama onlar bizleri bir türlü anlamak istemiyor. Bizler yıllardır sürdürdüğümüz feminist mücadelede çok fazla emek harcadık ve bedel ödedik, ödemeye de devam ediyoruz. Bu nedenle hiç kimsenin bizim emeğimiz üzerinden politika yapmasına izin vermeyiz, üstelik de "kadın erkek el ele" dayatmasıyla. Biz erkeklerle nerede el ele, nerede karşı karşıya olacağımızı çok iyi biliyoruz.

Kadınlar ve erkekler olarak kapitalist düzenin bütün sömürü çarklarından nasibimizi alıyoruz, bunun karşısında parti ve örgütlerimiz aracılığıyla hep birlikte mücadele ediyoruz. Ama biz kapitalist sistemin patriyarkayla eklemlenmiş bir halde varolduğunu da biliyoruz. Bu nedenle de kapitalizme karşı birlikte mücadele ettiğimiz erkeklerin aynı zamanda bu iktidardan vazgeçmediğini ve içlerinden çoğunun evinde karısını dövdüğünü, kadınlara taciz ve tecavüz ettiğini ve aşağıladığını da biliyoruz. İşte feminist mücadelenin eksenini de bu bilinç belirliyor.

Bağımsız bir kadın mücadelesi için el ele!

Feminist kadınlar olarak tüm kadın kesimlerinin birlikte örgütlenmesini ve erkek egemen sisteme karşı tek bir güç olmaları gerektiğini savunuyoruz. İster karma örgütlerde yer alalım, ister kadın gruplarında ama mücadele yöntemimizi ve içeriğini yalnızca biz belirleyelim. Kadın politikasının en gerekli ve olmazsa olmaz koşulu budur çünkü.

Biz feministler, 2002 8 Mart'ında ne fıyakalı döpyeslerimizle kırmızı karanfiller dağıtacağız ne de kadın erkek el ele halaylar çekeceğiz. Biz, çeşitli kesimlerden ezilen tüm kadınlar olarak bir araya geleceğiz ve erkek egemen sisteme karşı hep bir ağızdan bağıracağız. Ellerimizi erkeklerin ellerine değil birbirimizin ellerine kenetleyeceğiz, halaylarımızı çekip şarkılarımızı söyleyeceğiz. Ve ileride bir gün bütün hemcinslerimizin aynı bilinçle aramıza katılmasını dileyerek mücadelemize devam edeceğiz. Çünkü aslında erkeklerle el ele kadın mücadelesi vermek isteyen kadın arkadaşlarımızın da o erkeklerin tahakkümünden paylarını aldıklarını biliyoruz...

Nevin Cerav

Yine ÖDP üzerine...

Masum değiliz hiç birimiz

ÖDP feminist kadınları içine sindiremedi. Yükselme çağında dahi tüzükte olan haklarımızı kullanmak için mücadele etmek zorunda kaldık...

Pazartesi dergisinin geçen sayısında Necla Akgökçe "ÖDP'de saflar belirlendi... Peki kadınlar yolun neresinde" yazısında iki kadınla, yani ÖDP'deki birbirine zıt iki platformun kadınıyla da mevzu üzerine görüşmüş ve bu görüşmeler de dergide yayınlanmış. Buraya kadar tamam. Ancak ÖDP'li olmayan bir okuyucu bu yazıyı okuduktan sonra partiyi sadece bu "karşıtların birliğinden" oluşmuş sanacak. Dolayısıyla benim gibi platformu olan, ancak kadın politikasında platformunu elinin tersiyle itip, platformlu kadınların ve kimi bağımsız kadınların da içinde olduğu, uzunca bir süre birlikte davrandığı feminist kadınlarla görüşülmemiş. Dolayısıyla parti içindeki kadın renklerinden biri eksik. İşte bu yazıyı bu eksiği tamamlamak (çünkü yazmak bir bakıma tarih de olmaktır, biz de bu hayatta yerimizi niye başkalarına kaptıralım) için de yazmaya gerek duydum.

ODP'li kadınlar olarak partiden kazık yedik. Beklentilerimiz, mücadelelerimiz, kazanımlarımız hepsi partimizi düzelteceğine, partimizi feministlerinin üzerinden geçerek bizleri düzledi.

ÖDP feminist kadınları içine sindiremedi. Yükselme çağında dahi tüzükte olan haklarımızı kullanmak için mücadele etmek zorunda kalıyorduk. %30 kota ise zaten erkeklere karşı "haksızlıktı". Bir süre sonra kota, platformları güçlendirme hizmetine sunulunca bu "haksızlıktan" da kurtulmuş oldular. Erkeklerle bu ve benzeri işbirliği yapanlar maalesef kadınlardı. PM'ne, yönetim kurullarına giren kadınlardan ilk yıllar kadın duyarlılığını taşıması niteliği aranırken sonra "koyver gitsin" haline döndü. Buralarda olan kadınlarsa elbette ellerine geçen gücü değerlendirmesini bildiler(!). Küçük bir kusurla: Güç platformların hizmetindeydi. Öyle ya kadın olmak yetmez, kadınlardan yana olmak gerek.

Kadınlar ve erkekler el ele platformları için mücadele ederken, en akıllı geçinen kadınların dahi göremediği bir gerçek vardı. Partide esas kazanan patriyarka oldu. Çünkü partinin sanıldığının aksine üç değil dört büyük platformu vardı: Erkekler Platformu, ÖSP, SEP ve nihayet MI(Maçka İnisiyatifi). Erkeklere karşı koyacak bir Kadınlar Platformu yoktu ve bundan dolayı en çok kadınlar kaybetti.

Şimdi yeniden Akgökçe'nin yazısına dönerek devam edeceğim.

Ne Umide, ne de Özgül'ün yazısında kadınların kadınlıklarından kaynaklı birlikteliğe dair fikir yok. Ümide partideki kadın sürecinden yine de bir şeyler öğrendiğini söylüyor. "Hatta onların hatalarından da öğrendik." Tam bir erkek alçak gönüllülüğü. Yani Ümide ve platformundaki kadınlar hiç hata yapmayan nadide feministler, tamamen hatalı olan "onlardan" da (burada midesi dayanamıyor, SEP'li kadınlar dahi diyemiyor) bir şeyler öğrendiklerini deyiveriyor.

Özgül de benzer bir biçimde "diğer kadınlar"dan bahsediyor. Bu diğer kadınların içinde ben ve benim gibi kadınlar var mı diye şüphelenmiyorum çünkü SEP ve ÖSP dışında partide başka kimse yok bu iki platforma göre. Çünkü parti bu iki tezatın birliği ve dirliksizliği idi. Bu dirliksizlik sonunda kadınlar bırakın ortak politikayı, birbirlerine selam vermez hale gelmişlerdi. Kara mizah ötesi.

Başka bir neden ise, tam bir "karma örgütlerde kadın sesinin boğulması" klasiği idi. Kopuşun başlangıcı olarak gösterilen 1998 8 Mart'ı ve 2000 Dünya Kadın Yürüyüşü tarihleri bunun örnekleridir. Gerçi 2000 Dünya Kadın Yuruyuşu'nun temel şansızlığı dirliksizliğinin ayyuka çıktığı ve "en sıkı sosyalist, en çalışkan ekip benim" dönemine de rastlamış olmasıdır. Daha beter bir dönemde yaşanan F tipi eylemleri de bence aynı aklın sonucudur. Kadınlar zoraki bir birlikteliğin stresiyle bu eylemi örgütlüyor, partinin dağılmaya başlayan örgütleri gereken verimi veremiyordu. Bu dönemlerde ve sonrasında yapılan kadın toplantılarının erkek etkisi ile yönlendirildiğini ise ayrıyetten eklemek lazım.

1998 8 Mart'ına gelince, SEP ve ÖSP'liler kadın sömürüsünün, ırk, sınıf vb. sömürülerden farkını kavrayamadılar. SEP bu 8 Mart'ı Kürt kadınlarıyla geçirerek kendisinin devrimciliğini ve Kürt kadınlarının hali hazırda dest
yicileri olduklarını isp
mak için yaptı. Kürt ve
kadınlarının talep farklı
rını yok sayıp, kadınlar o
taleplerimizi Kürt kadın k
ğine indirgemeye çalıştı v
sosyalist ve Türk feminist ki
'erinden gizli bir utançla Kürt kadınlarını k
maya çalıştı. Buradaki empati ve duyarlılığı h
mekle beraber, bunun politik bir hata oldu
düşünüyorum.

Esas meseleye dönelim. 6. yılın sonunda p
nin tüm renklerini kapsayan güzelim tüzük
yerine kadınları, gençleri merkezden kontrol
belirleyen tutucu bir tüzük geldi. Bu tüzüğü k
lar hem yazdı, hem de onayladı. Tüm süslü cü
leri kazıyınca altında "Yaşasın erkeklerimiz"
Kimi kadınlar ise hala burada feminizm yapa
larına inanıyorlar. Umide konuşmasının son
ragrafında "parti içindeki kadın mücadelesin
şarıdaki bağımsız kadın hareketiyle ilişkiler
rek daha önemli adımlar atılabileceğini düşün
rum. Patriyarka önemli bir güç. Duvarı başka
lü sarsabileceğimizi düşünmüyorum" diyor. Ü
patriyarkayı yıkmayı yeni partinin, yeni tüzü
düşlüyor. Yazık.

Sonunda her birimize yakın olan "erkel
miz'(!) kazandı. Giden ve kalan tüm kadınlar
hayatlarına yenik olarak kolları sıvarken, erk
rin korkunç birliği de kendini hazırlıyor ell
Onların giden kalan ayrımı yok. Birlikler, Gid
arasında olan Veysi Sarısözen bu süreci değe
dirirken defalarca feministlerin partiye verd
zararlarından bahsetti ve Veysi Sarısözen'le
platformda davranan kadınlarımız hala buna
şı bayrak açmış değiller. Kalanların tüzükle
kullandıkları kirli yöntemler zaten derilerin
pışmış bir leke oldu. Onlar kendi partilerinin i
cileri.

Son olarak sevgili Akgökçe'nin sorduğu "
dan sonra ne yapacaksınız" sorusunu kendim
ruyorum:

Özgül belli ki yenilmekten yeterince gocu
yor. "Yenildik, bir daha deneyeceğiz, n'apa
saflığının kötü bir alışkanlık fikri geliştirdiğin
şünüyorum. Yenilenlerin artık başkaların n
mek istediklerini daha dikkatli dinlemeleri ge
yor. E, artık "Hatam vardı" diyebilmeli insan

Ben ve benim gibiler yenilmedi, demiyorum
zim yenilgimizdeki farklılık ise kendi hataları
bol miktarda olmasıyla beraber, hiç olmazsa
geçmediğimiz kimi hassaslıklarımızın olma
Partideki platform yarışına kadın duyarlılıkla
zı malzeme etmemeye dikka
tik.

Kadınlar olarak erkekle
çok erkekçi olmaktan vazg
kendimize sadık olmayı öğre
liyiz. Deneyimlerimiz maa
çok ama çok acı veriyor. Kend
zi eleştirmeyi, başkaların
önemsemeyi, dinlemeyi öğr
birlikte yola devam edebiliriz
la çıkarken feminizmi önems
kadınlarla daha sıkı fıkı ilişk
kurmayı becerebilmeliviz. Ka
lara ihanet eden, kazıkçı, e
zafer sarhoşluğuna kapılan ze
kadınlara karşı ise elbette
güvensiz ve dikkatli olacağız.

Erkeklere gelince, onlar z
baş düşmanlarımız değil mi?

Gülfer Akl

liberalizm özgürlükçülüğün tek biçimi mi?

çocukları sevmek

Düzenli okurlarımız hatırlayacaklardır, internette çocuk pornosu konusunu geçen yıl işlediğimizde Gülay Göktürk'ten görüş almıştık. zaten o da, son zamanlarda ortalığı ayağa kaldıran yazısında, bunu anıyor ve *Pazartesi*'ye de verdiği görüşleri tekrar ediyor.

gülay ve eşi metin göktürk'ün pozisyonu çok kolay ve mutlu bir pozisyondur aslında. tutucular ve gerçekten kaçanlar ordusunun karşısında, gerçeği, hazzı savunduğuna ve bir ikiyüzlülüğü ortaya çıkardığına inanmaktan daha hoş ne olabilir? ve bu konuda onlar hakkında suç duyurusunda bulunan barolar falan da bu inancı pekiştirmekteler bana sorarsanız. ama gerçek bu mu? çocukların ya da çocuk bedeninin nesneleştirilmesini savunmak gerçekten cesaret işi mi?

internette şöyle bir dolandığınızda bu cesaretin ticari sebeplerle ziyadesiyle gösterildiğini görebiliyoruz. hatta dolaşmaya da gerek yok. mail adresiniz birkaç listeye girip birkaç olmadık yere ulaşmışsa, hele de erkekseniz veya adresinizden kadın mı erkek mi olduğunuz belli olmuyorsa, bu tür malzeme "kapınıza" kadar gelebiliyor. yani bir sürü "tabu kırıcı" adamı, ellerinde kameralar ve fotoğraf makineleriyle çocuk odalarında dolanıyor besbelli.

ama bu noktada gülay göktürk'ün haklı olduğu bir konu var. çocuk pornocuları ortaya çıktıklarında onları linç etmeye çalışanlar arasında bu malzemenin tüketicileri de var. müşterisi olmasa bu iş bu kadar kârlı olabilir mi? kaldı ki, çocukluğunda tacize uğramış olanların sayısı uğramamış olanlardan fazla, aile fertlerinden bir erkeğin tacizine uğrayanlar da yabana atılmayacak sayıda. yani uzun lafın kısası, erkeklerin (ve çook çok az sayıda kadının) çocukları cinsel nesne olarak görmekle kalmayıp kullanmaları olmadık bir şey değil. burada göktürk çiftinin haklı olduğu ikinci noktaya geliyoruz; yetişkinlerin çocuklara cinsel ilgisi yok sayılacak bir durum değil. nitekim, feministler çocuk istismarını erkek egemenliğinin bir parçası olarak görüp bunu açık ettiler, buna karşı mücadele verip, mağdurlarına destek olmaya çalıştılar.

tabii göktürk çiftinin konuya yaklaşımları bambaşka. onlar, çocukların yetişkinler tarafından arzulanmasının suç oluşturmadığını bu arzunun çocuklara zarar vermeden tatmin edilmesinin mümkün olabileceğini savunuyorlar. gerçekten de, bir suçu akıldan geçirmek yasal olarak suç sayılamaz. gerçi insanlık suçlarının bir çoğunu hukukla tanımlamak mümkün değil. örneğin kalp kırmanın hukukta yeri yok, hiçbir mahkemeye gidip benim kalbimi kırıldı diye suç duyurusunda bulunamazsınız. ama bazen kalbinizin kırılması evinizin soyulmasından daha acı verebilir size oysa hukuk, hırsızlığı tanımlar, cezalandırır ama kalbinizin kırılmasına aldırmaz. yani suç kavramını hukukun sınırlarıyla tanımlamak yetersiz.

ama bu konuda değinmek istediğim başka iki nokta var. bunlardan bir tanesi, yanılmıyorsam metin göktürk'e ait. özetlemek gerekirse, çocukların da kendilerine temas edilmesinden haz aldıklarını iddia ediyor. doğrudur. sadece çocuklar değil, yetişkinler de temasın çeşitli biçimlerinden haz alırlar. fakat bütün temas ve hazları cinsellikle bağlantılı olarak tanımlamak hepimizin kolayca fark edebileceği gibi bir tür çokomilk hadisesi, hani adama ne gösterilse çokomilke benzetiyormuş, niye diye sormuşlar, "hiç aklımdan çıkmıyor ki," demiş. çocukların annelerinin memelerini emerken, kucaklanırken, öpülüp sevilirken aldıkları hazzı, onların yetişkinlerin cinsel temasından da hoşlanacakları şeklinde yorumlamak, yetişkinlerin çocuklara yönelik cinsel iştahını aklamak için gerekli. yetişkinler arasında bile bu konuda "yanlış anlamalar" yaşandığını biliyoruz değil mi? hani adamla dansa kalkmayı kabul ettiniz, o bunu sizin dans sırasında kalçalarınıza dokunmasını da istediğiniz biçiminde yorumluyor!

ama bence bundan daha önemli olan konu, göktürk çiftinin erkeklerin, bugünkü arzulama biçimlerini mutlak ve değişmez bir veri olarak almaları. oysa hepimizin kolayca fark edebileceği gibi, neyi, kimi, nasıl arzuladığımız tamamen toplumsal hayatımızın belirlediği bir şey. yani çocukların yetişkin erkekler tarafından düzülmemesi (ifadeyi bağışlayın) toplumsal bir kural evet, ama yetişkin erkeklerin çocukları düzmek istemesi de onların toplum tarafından biçimlendirilmiş cinselliğinin bir sonucu (daha sade bir örnek verebilir miyim, jartiyer, mesela, insanın fıtratında var mı?)

bir insan, "partneri" (yani örneğin karşı komşunun dokuz yaşındaki kızı) ne olduğunu bile anlamaz ve epeyce korkarken, cinsel ilişkiden nasıl zevk alabilir? partnerini herhangi bir biçimde kendisi gibi duyguları olan birisi olarak tanımlamayarak tabii. bu da birlikte olduğu "varlığı" tamamen nesneleştirerek, onun herhangi bir biçimde yapılan işin, yani cinsel ilişkinin öznesi olamayacağı fikriyle yapılabilir. bu davranışı bir yerden hatırladınız mı? yanılmadınız, hepimizin yatağından böyle birileri gelip geçiyor.

ama allahtan ki, erkeklerin bu durumu, başka bir sürü durumları gibi tarihsel, hatta şimdiden böyle olmaktan vazgeçmeleri mümkün.

işte özgürlükçülükle, kurtuluş fikriyle liberalizm arasındaki fark burada bence. biz, dünyanın ve kendimizin değişebileceğine inanıyoruz, daha mutlu bir dünyada, daha iyi insanlar olarak yaşamamızın mümkün olduğunu biliyoruz, bu imkânın peşindeyiz. liberaller ise, "özgürlük" istediklerini sanıyorlar, insanın insanı ezme, sömürme özgürlüğü, insanın bütün kötü hallerinin özgürlüğü. oysa özgürluk, onların sınırlarının bittiği yerde başlıyor. bizim için de, onlar için de.

ayşe düzkan

"Böyle olacağını hiç

Hepimiz hayata bazı beklentilerle başlıyoruz. Ama bunların birçoğu gerçekleşmiyor. Üç kadın hayal kırıklıklarını konuştular.

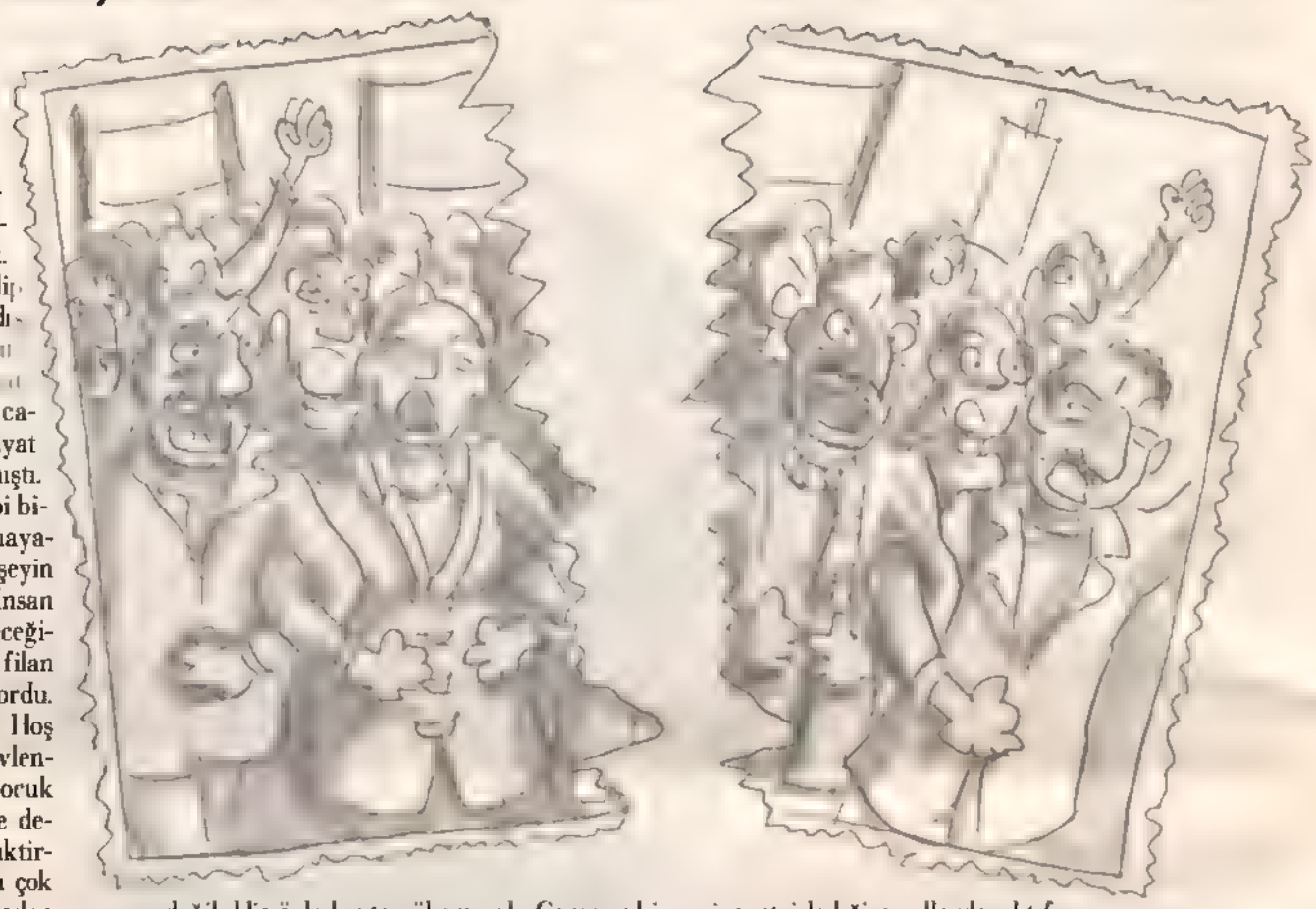

Sema, *33 yaşında*, Muhasebeci.
Nükhet, *45 yaşında*, Akademisyen
Aslı, *41 yaşında*, Bilgisayar programcısı

Sema: Ben modern bir ailede büyüdüm. Kısıtlamalar vardı tabii. Babadan gizli de olsa flörtümüz de oluyordu, dışarıya da çıkabiliyorduk. Arkadaş partilerine filan gidiyorduk. Okula gidip geliyoruz zaten. Fakat sonra anladım. Aslında dış hayatla ilgili fazla bir bilgim yoktu benim. Ergenlikten evlenene kadar aslında kapalı bir hayat sürmüşüz. Şöyle beş tane çocuk, annenin zaten canı burnunda, oturup da tek tek çocuklarına hayat nasıldır, insanın karşısına neler çıkar anlatmamıştı. Babam sert bir insandı. Döverdi bizi. Babam gibi birisi hayatıma girmesin diye düşünürdüm. Ama hayata çok toz pembe bakıyordum. Her konuda her şeyin üstesinden geleceğim diye bakıyordum hayata. İnsan daha gençken hep dünyayı daha rahat değiştireceğini düşünür ya öyle bir şey. Dolayısıyla flörtler filan da gerçek hayattaki ilişkilere benzemiyor oluyordu. Evine girince dışarıda yaşadığını unutuyorsun. Hoş heyecanlar sadece. Sonra yirmili yaşlarımda evlendim. Evlendikten hemen sonra çocuk yaptım. Çocuk bana ilk şok oldu. Bir çocuk sahibi olmanın ne demek olduğunu hiç düşünmemişim. Kocam geciktirmeyelim benimle çocuğun arasındaki yaş farkı çok olacak dedi. Bu da bana mantıklı geldi. O benden on bir yaş büyüktü. Fakat yirmimdeyim daha ve çocukla birlikte büyüdüm aslında. Aslında biz abla kardeş gibiyiz oğlumla. Bana hep küçük erkek kardeşimle birlikte büyüyorum ve çocukluktan çıkıyorum gibi geldi bu yıllar. Bu benim ilk kırıklığım oldu. Şöyle, evlenince her şey tamamlanmıyormuş, evlenince herşey yeni başlıyormuş. Çocuk sahibi olunca ise hayat ve zorluklar başlıyormuş.

Nükhet: Benim aslında büyük hayal kırıklıklarımın hepsi aşağı yukarı aynı dönemde oldu. Bir tanesi ve en ağırı galiba evliliğimde yaşadım. Ben de Sema gibi genç yaşta evlendim. Büyürken hiç evleneceğim ve evimin kadını olacağım diye düşünmemiştim. Yani hayallerimde evlilik yoktu. Böyle de büyütülmemiştim. Böyle bir beklentim yoktu hayattan. Çok karmaşık bir ilişkiyle evlendim. Çok aşka dayanan bir evlilik yaptım. İkimiz de üniversite çevresindeydik. Ama ayrı bölümlerdeydik. Arada kendi dünyalarımız açısından birtakım engeller olmasına rağmen evlendik. Ben tepki görmeyi göze alarak evlendim. O benim bilimsel çalışmalarıma karşı büyük saygı duyuyordu. O sırada bir lojman durum oldu, ancak evli olursak birlikte kalabiliyorduk. Yani formalite bir şey olarak görünüyordu bana evlilik. Sonra birinci ayımda kafamı duvara vurmuş gibi oldum. Kendimi öyle hissettim. Annem bana hiç ev işleri yaptırmamıştı. Onlar beni matematik alimi falan olacağım diye büyütmüşlerdi. Ben de bilim kadını olmayı seçmiştim. Şimdi birden şöyle bir durumda bulmuştum kendimi. Onun tez yazma zamanıydı, eve bir sürü öğrenci geliyor, yemek yapılması lazım ve elim hızlı değil. Hiç öyle bir tecrübem yok. Çamaşır birikiyor, ev tozlanıyor. Korkunç bir durum. Hiç beklemediğim benim başıma gelmez diye düşündüğüm bir şey başıma gelmişti. Büyük bir yıkıma uğradım. Kapana kısılmıştım. Bu işten nasıl çıkılır diye düşünüyordum. Bu konuları konuştuğum kadın arkadaşlarım vardı. Ben o adamdan başkasını sevemem sanıyordum. Kahraman bir arkeologdu ve her şeydi benim gözümde. Ben o zaman suskun adamlarda hikmet var sanıyordum. Halbuki öküzlukten de susulabiliyormuş. Müthiş bir bozguna uğramıştım. Sonra hep bu konunun üzerine gittim. Nasıl oluyor da böyle oluyor diye. Evlilik konusunda bu açıdan ailemin bana hiçbir akıl vermediğini farkettim. Ben zannediyordum ki düzgün bir adamla evişleri v.s dertleri yaşanmaz. Annemler de iyi eğitim almış bir adamı yeterli buluyordu. Başka bir konu yok gibiyidi. Ben sanıyordum ki bazı kadınlar yanlış adam seçtikleri için ya da sevmedikleriyle evlendikleri için böyle dertler yaşarlar.
Sonra gördüm ki ben ve milyonlarca kadın aynı problemleri yaşıyoruz. Bir erkekle aynı eve girdin mi bunlar oluyor. Çocukken hiç düşünmemişim. Ne hayata ne erkeklere karşı bir donanımım olmamış. Cesur bir kadın olmanın çözemeyeceği şeyler olduğunu çok sonra farkettim.

Aslı: Ben şimdi kırk bir yaşındayım. Benim yaşlarımdaki ve benden büyük pek çok kişinin hele sol görüşlü, devrimci, sosyalist idiyseler 12 Eylül sonrası büyük bir baskı yaşadıklarını bunun bozduğu hayat düzenleri içinde de değişik hayal kırıklıkları yaşadığını düşünüyorum. Ben ülkücü kadroların çok cinayet işlediği o yıllarda aktif bir devrimci havat sürüyordum. Çok sert çatışmaların yaşandığı bir mahallede, bir dernekte çalışıyordum. Bu mahalle Alevi halkın yoğun yaşadığı bir yerdi. Hemen hemen herkes sol görüşlüydü. O yıllarda faşistler çok can alıyordu. Devrimciler bu saldırıların altında kalan halkla içiçe onları koruyan bir hayat sürüvordı. Ben kendimi ve arkadaşlarımı sol görüşlü bu mahalle halkıyla kaynaşmış görüyordum. Yani şöyle bir şey ben düzenin değişip yerine yeni sosyalist bir düzen kurulmasını istiyordum, tek yol bu diye duşunuyordum onlar da bize o kadar yakın davranıyor bizi o kadar içlerine alıyorlardı ki onlar da öyle duşunuyor sanıyordum. 12 Eylül oldu. Tanklar geçti. açıklamalar yapıldı, yasaklar, tutuklamalar vs. başladı. Bizler için hayat çok zorlaştı ve tam bu anda mahalleli bize evini kapadı. Bunda muhakkak baskının payı vardı. Ama basit bir istekle kapısını çaldığını bir kişinin artık devlet bize yardımcı olacak size ihtiyacımız kalmadı demesi beni büyük bir hayâl kırıklığına uğratmıştı. Oysa bizim nasıl fedakarlıklar içinde yaşadığımızı biliyorlardı. Kendileri de bir çok zorluğa katlanmıştı. Artık asker geldiği için faşistlerin onlara saldıramayacağını dolayısıyla devrimcilere ihtiyaç kalmadığını düşünüyorlardı. Ben de çok gençtim. Sonraları bu durumu üzerinde değerlendirme yapılacak bir durum olarak gördüm. Ama o anda duygusal olarak yıkılmıştım.

Nükhet: Bizim kuşağımızdan bir sürü insanın yaşadığı bir şey. O dönemde seksenlerin başları filan, ben son derece kıytırık bir işte çalışıyordum. Günde iki saat ilâ dort saat çalışıyordum. Bir dershanede mate-

düşünmemiştim"

matik öğretmenliği yapıyordum. Bu kazandığım parayla deniz manzaralı kaloriferli bir dairenin kirasını verebiliyordum. Çalıştığım işte otuz bin lira kazanıyordum, evin kirası on bin liraydı. Ben o zaman zannediyordum ki geçim diye bir konu yok yani ne olsa geçinirim sanıyordum. Şimdi gelirimin tamamıyla öyle bir evin kirasını karşılayamam. O zaman iki saat çalışıyordum. Şimdi üniversitede doçentim ve sekiz saatten fazla çalışıyorum. Sonraki yıllarda da ben çocuk bakmak, tercüme yapmak gibi işlerle iyi kötü bir yaşantı sürebildim. Uzun yıllar para kazanmak rahat bir konuydu. Fazlasını istemiyordum. Geçinecek kadarı da nasıl olsa kazanılıyordu. Bu konuda teçhizatlanmanın çok zor olduğu bir noktada hayat öyle bir hal aldı ki, geçim gerçekten çok zor bir şey oldu. Ben fark ettim ki bu konuda yetiştirilirken bana verilen şeyler de fos çıktı. Geçim için okumak gerekmiyormuş. Bizde yok böyle bir şey. Ben aşk ve iş hayatıyla ilgili bazı şeyleri net fark ettiğimde otuz yaşındaydım.

Sema: Ben kocamdan ayrıldıktan sonraki süreçte de ilişkilerle ilgili çok sarsılmıştım. Ona da toz pembe bakıyordum çünkü. Benim evliliğimde yani bir kaç yıl önce ayrıldığım kocamla olan ilişkimde de şu vardı. O beni dış dünyadan fazlasıyla korumuş. Bana çok değer veriyordu. Bir kere bile örselemedi beni. Gerçekten çok iyi bir insan, çok iyi bir kocaydı. Çok vericiydi, çok sebatkardı. Çok da iyi bir babadır. Ayrıldıktan sonra ilişkilerin nasıl insanı örseleyen, mahvedici şeyler olduğunu gördüm. Erkeklerin kadınlarla olan ilişkilerinde bu kadar acımasız olabildiklerini hayal bile edemezdim. Kocam ve onunla olan dünyam gerçekten beni bütün dış dünyaya ve onun kötülüklerine kapatmıştı. Ben çok yumuşak bir kafes de olsa istemedim. Ama dışarıda gördüklerim hayal kırıcıydı. Ben genç kızken çok beyaz dizi okuyordum. Dedim ya aslında kapalı bir hayat yaşıyorduk. Gerçi İstanbul'da Beyoğlu'na yakın bir yerde oturuyorduk. Geceleri kim bilir neler oluyordu. Ama bizim haberimiz yoktu tabii. Seks kafamda olan, ama bilmediğim bir şey. Yani zevkten ölünen bir şey ama nasıl olacak bilmiyorum tabii. Ben evlenmeden önce, ama evleneceğim kişiyle beraber oldum. O gerdek gecesi sendromunu yaşamamak için ben istedim beraber olmak. İlk beraberlik, acı var, bekâret meselesi var filan. Bir heyecan oldu tabii ama zevkten ölme filan katiyen yok. Çok uğraştık, çok kan geldi. O yüzden bir şey anlamadım Ama sonrakilerde de, yok yani. bir şey olmuyordu. Kafamda kurduğumda daha heyecan verici ama gerçeği öyle olmuyordu. Nasıl olur böyle, niye ben zevk alamıyorum diyordum kendime. Tabii karşı tarafa da söyleyemiyorsun. Zevk almak için o kadar uğraşılması gerektiğini geç anladım. Kitaplarda öyle yazmıyor. Sana dokunuyor, Allah! Ölüyorsun heyecandan. Öyle değilmiş, uğraşmak gerekiyormuş. Ben yirmi beşimden sonra yavaş yavaş değişmeye başladım. Kitaplardaki, filmlerdeki gibi olmaması beni çok hayal kırıklığına uğratmıştı. Bende bir sorun var herhalde diye düşünmüştüm Beklediğim gibi olmamıştı yani.

Nükhet: Cinsellik meselesi bende de hayal kırıklığı yarattı. Bu ilk geceyle ilgili şanslı bir tecrübem oldu. Ben daha önce bir ameliyat geçirmiştim Bu ameliyatla zarım yırtılmıştı. O yüzden ilk birlikteliğimde bekaret gerilimi yaşamadım. O da çok yumuşak bir adamdı. Çok zevk aldım. Sonra da zevk almayla ilgili bir sorun yaşamadım. Daha sonra evlendim. Kocamla yaşadığım cinsel hayata şimdi baktığım zaman onun beni bir tür istismar ettiğini görüyorum. Her şey hep onun istediği gibi olmuş. Ben yine orgazm oluyordum. Ama hiçbir şey benim tercih ettiğim biçimde olmuyordu. Neyse esas anlatmak istediğim şu. Ben cinsellikten hep zevk aldım ama bu kadar yücelttikleri kadar acayip bir şey değilmiş bu diye düşündüm. Dedikleri kadar bir şey değilmiş yani. Bir arkadaşını şöyle bir şey anlatmıştı. Küçükken çok oburmuş, ailesi hep çok yeme, seni beğenmezler dermiş. Seviştikten sonra kendi kendine düşünmüş, yemek mi daha zevkli, seks mi diye. Yemek yemek daha zevkli diye karar vermiş.

Aslı: Benim de aşkta otuzlu yaşlarıma varmadan önce yaşadığım bazı şeyler diyebilirim ki kendimle ilgili bazı gerçekleri keşfetmemi biraz kıra döke fark etmemi sağlamıştı. Erkeklere karşı bağımsız kalabileceğim, daha doğrusu hep güçlü konumda kalan mesafeli bir aşk ilişkisi kurabileceğimi sanıyordum. Bir erkeği arzularsam, o da beni arzularsa eğer bana yakın değerleri olan bir insansa, beraber olmaktan çekinmeyebilirim diye düşünüyordum. Ben erkekleri eleştirecek onlara yabancılaşabilecek bir donanıma sahiptim. Onlara manevi olarak bağlanmayacağıma emindim. Ne evlilik ne çocuk istiyordum. Hayatın maddi yüklerini de paylaşmak istemiyordum. Bu anlayışla iki ilişki yaşadım. İkisinde de her şey adanılarm ilgisiyle başladı. İkisi de çok kısa sürdü Bu süre içinde ne kadar aptal olduğumu anlamanı bana hayli ağır koydu. Ben baktım ki aldırışsızlığa gelemiyorum, düşüncelerim anlaşılmayınca üzülüyorum, karşımdakine kıymet vermeden kurduğum cinsel ilişkiden zevk alamıyorum. Kendimi haftada bir iki buluşup sevişiyorsun , doğru dürüst bir şey paylaşmıyorsun bir halde buldum. Bu adamlar devrimci adamlardı ama güzel buldukları, kendilerinden genç kadınlarla böyle ilişkiler içinde yaşamaya alışmış onların kırılabileceği şeylere aldırmayan insanlar olmuşlardı. Erkekler için serbest aşk formu buydu. Birbirinden gizledikleri bir sürü ilişkileri vardı. Bu tecrubeler benim manevi hayatında büyük parçalanmalara yol açtı. Bir sene kadar etkisi sürdü.

Sema: Sol politik hayat da ben de şöyle bir şey gördüm. Benim ablam solcuydu. Ondan ben hep kahramanlıklar dinlemiştim. Daha içine girince kahramanlıkların yanında kötü şeyler de olduğunu gördüm. Gerçekten kötü davranışlar da yaşanabiliyordu bu çevrelerde. Ben hep kafamda onları zaaflarından arındırmışım. O zaaflarla karşılaşınca insan çok kötü oluyor. Mesele yıllarca kaçak yaşamış bir ağabeyimiz, yani solcu olarak iyi saygıdeğer bir ağabey olarak bilinen bir adam, bir tane de ablamız var onunla yaşıyor ama kadın illâllah demiş adamdan. Biz bilmiyoruz. O adamın mesela o kadar hasta bir yönünü gördüm ki yani cidden hasta. Bizim evlerimiz yakın ben evliyim, adam kocamın arkadaşı adam bana asıldı. Bunu kocamın yanında yaptı üstelik. İçeride odada kocam oturuyor, ben mutfaktayım. Kadın yok bunu terk etmiş. Adam mutfakta beni ellemeye kalktı. Gözümde bir yerlere oturttuğum adamlarla ilgili böyle şeyleri bilmek bende çok hayal kırıklığı yarattı. Aslında belki kendimi o kadar korumamış olsam ve insanları bütün yönleriyle görebilsem böyle olmazdı

Ortalık kızı, torunu yaşında kızlarla fink atan erkeklerden geçilmezken ses çıkarmayanlar, aynı durumu bir kadın yaşayınca namus kavramının en sadık neferleri olarak çıkıyorlar karşımıza..

Oralarda neler oluyor

2001 Türkiye'de nasıl geçti? dıve sorsalar; şöyle bir yanıt hiç de haksız olmaz. Birilerini zorla gözleyip, birilerini görmemekte ısrar ederek... Gene dışardan getirilip, Türkiye ahlak ve gelenek şartlarına zorla uydurularak alınmış sözde bir yarışına programı... Süre uzun, kullanım alanı geniş. Gün ve gece içinde istenildiğinde internet aracılığı ile izlenebiliyor, ayrıca yarışmanın sahibi kanal tarafından, türlü bahanelerle örneğin "bugün Melih bulaşık yıkarken Esra'ya ne dedi" az sonra şeklinde bin kez gösteriliyor.

Birinci yüz gün ıkı nadide Türk genci Eray ve Melih arasındaki büyuk rekabetin sonucu, Melih'in birincilik ödülünü kapmasıyla son buluyor. Arada sırada manalı şeyler söyleyen Eray'ın "Bize niye oy verdiklerini anlamıyorum, Türkiye'de insanların başka işi mi yok?" demesine rağmen bir kısım halkın ısrarla oy vermeleri devam ediyor. Bu arada üç şey dikkat çekici geldi bana... Niçin kadın yarışmacıların söz gelimi çünkü ısrarla bu bir yarışma diyorlar ne yarıştırdıklarını kimse anlamıyor; hiç iddialı olamamaları, hiç puan alamamaları bu birincisi. Sonra Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu şeklinde geçen bölgelerden ısrarla Melihe puan verilmesi. Üçüncüsü ise her dakika gözlenen evde yaşayanlar da dahil olmak üzere ne olup bittiğinin asla anlaşılamaması... Orda neler oluyor? Ilgaz vakıasında Ali ile Doğan arasında geçen diyalog gibi, biri "orda neler oluyor ?"diyor, diğeri de " Valla bizde bilmiyoz." diye yanıtlıyor...

Yüz gün bitip ödül verildi diye herşey bitmiş sayılmıyor, hiçbir yarışmada olmayan yeni bir gariplik bulup, bu insanları tekneyle atta götürüyorlar ancak orada da kamera var... Ve işte ne olursa orada oluyor orta yaşlı kadınla, genç Melih arasında onca kamera ve onca insana rağmen kimsenin bilmediği hatta Melih'in de bilmediğini iddia ettiği bir aşk durumu ortaya çıkıyor... Ama bu olaylar öyle hemen olmuyor. Bir yüz gün daha yeni yarışmacılarla geçecek zaman gerekiyor. Bir de eski ve yeniden oluşturulan bir karmayla yaşanacak olan Ilgaz Anadolumun günleri var...

İşte bomba burada patlıyor. Aman da aman neler olmuş neler, ne kavgalar, ne menfaat ilişkileri. Kim kime ne yapmış, yapmamış ortaya dökülüyor. Özgün sunucu Öykü ve iğneci kılıklı Doğa bey yaptıkları işe öyle inanıyorlar ki yüzlerindeki ciddiyet arkasında içlerinden acayıp güldükleri duygusunu veriyor insana, bu tabii ki benim safça bir düşüncem de olabilir. ki sanırım öyle !... Hülya'nın açıklamaları. büyuk insan Reha Muhtar'ın ateş hattına ve tüm haber saatlerine taşınıyor. Haber olmayan her şeyin nasıl haber yapılacağının inanılmaz örneklerini veren usta gazeteci ve haber adam Muhtar işi eline aldı mı suyunu çıkarmadan bırakır mı? Orta yaşlı kadın hem de iki çocuk sahibi nasıl olur da gencecik Melih'le aşk yaşarmış, hadi yaşadı diyelim bir de bunu utanmadan nasıl açıklarmış. Binlerce yıl evli barklı çoluklu çocuklu adamların gencecik kızlarla yaşadıkları aşksız sadece kullanım alanlı ilişkilerine seyirci kalanların nasıl canavar kesildiklerini görüyoruz. Daha Erbil hikâyesi soğumamışken üstelik...

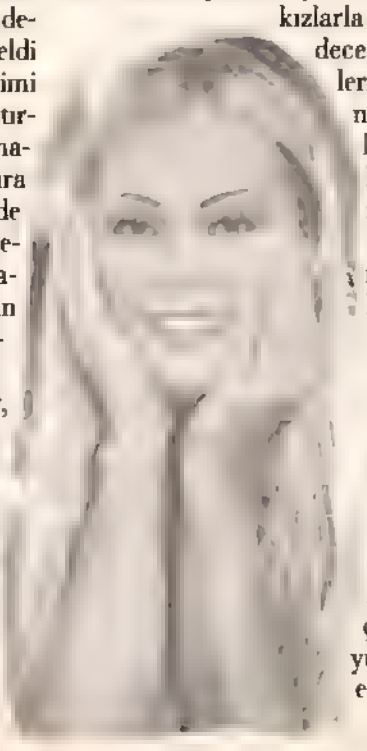

Bu konuda yazmam bile gereksiz belki ama bu yarışma bir kez daha toplumun ne kadar yüzeysel, ne kadar çifte standartlı ve manasız hale getirildiğinin küçük bir göstergesiydi. ondan yazdım. Melih'le Hülya meselesine ise fazla girmiyorum, çünkü Nevin bu konuyu daha ayrıntılı olarak ele aldı...

Nur Gönül

Namusumuzun iki yüzlü bekçileri!

Yaklaşık iki yıldır gözümüze zorla sokulan Biri Bızı Gözetliyor yarışması kavgalarla, sansasyonel olaylarıyla sona erdi. Gerçi sona eren yalnızca yarışma. olaylar ve kavgalar dışarıda da devam ediyor. Evden elenen yarışmacılar ard arda "şok" açıklamalarıyla gündemi "sarsıyor." İşte bu şok açıklamalardan biri de yarışmacılardan Hülya'nın, "Melih'le aşk yaşadık," iddiası oldu. Ortalık bir anda karıştı. Çünkü iddianın sahibi Hülya iki çocuklu, otuz altı yaşında bir kadın, aşk yaşadık dediği Melih ise yirmi yaşında bir gençti. Olay o kadar büyüdü ki, sonunda Reha Muhtar konuyu "tüm yönleriyle" Ateş Hattı'nda ele aldı.

Hülya'nın Melih'le yaşadığı gizli aşkı anlatmasıyla başlayan program, Melih'çiler ve Hulva'cılar olarak ayrılan katılımcıların hararetli konuşmalarıyla devam etti.

Melih yarışmada olduğu için yerine anne ve babasının katıldığı programda herkesin hemfikir olduğu tek konu, Melih'in ne kadar iyi yetiştirilmiş bir genç olduğuydu. Yani aslında Melih çok temiz bir çocuktu ama Hülya gibi fettan bir kadının ağına düşmüştü. Kötü olan Hülya'ydı. Üstelik iki çocuklu ve boşanmış bir kadın. üstüne üstlük Melih'ten tam on altı yaş büyüktü. Bütün bunlar yetmezmiş gibi utanmadan yaşadığı ilişkiyi açıklıyordu. Bu toplum bunu kaldıramazdı, birazcık ar ve namus duygusu olan hiç kimse böyle bir durumu kabullenemezdi... Programın tamamı bu minvalde sürdü gitti.

Öncülüğünü erkeklerin yaptığı bu tartışmada. iki yüzlü ahlak anlayışını ve yapılan cinsiyetçiliği görmek için çok uzağa gitmemize gerek yok aslında. Çünkü onlar ortalıkta göğüslerini gere gere dolaşıyorlar. İzleyenler belki hatırlar. bir kaç hafta önce bir başka Ateş Hattı programında İbrahim Tatlıses'in hayatı tartışılmıştı. Ama ne tartışma. Asena'yla ilgili soru soranların bir eğilmediği kaldı Tatlıses'in önünde. Kimse de kalkıp, "Yarı yaşımızda bir kadınla ilişki yaşamanız bu toplumun ahlak anlayışına sığmıyor," demedi. Yine çapkınlıkta İbrahim Tatlıses'i aratmayan Mehmet Ali Erbil'in de yaşça kendinden çok küçük kadınlarla yaşadığı ilişkiler hiç bu minvalde konuşulmadı. Hatta kızından bir iki yaş büyük Sedef Erbil'le evlenmesi neredeyse ayakta alkışlandı. Keza kızları yaşında kadınlarla evli Halit Akçatepe, Müjdat Gezen, yatak odası uzmanı Haydar Dümen bu erkeklerin en ünlü örnekleridir. Ve tabii bu ülkede on iki, on üç yaşındaki küçücük kız çocuklarını para karşılığında satın alan erkeklerin olduğunu hatırlatmama bile gerek yok sanırım.

Hülya'nın ne kadar hırslı bir kadın olduğunu, Melih'le yaşadığını iddia ettiği aşk ilişkisini sırf gündemde kalmak için uydurduğunu söyleyenler, Melih için "melek gibi çocuk" ifadesini kullanıyor. Peki aynı kişiler Melih kırklı yaşlarına gelip de yirmili yaşlarda kızlarla birlikte olduğunda aynı ifadeleri Melih için kullanacaklar mı? Hiç sanmıyorum. Bizim açımızdan burada söz konusu olan Hülya'nın kişisel olarak nasıl niteliklere sahip olduğu ya da yaptıklarının doğru olup olmadığı değil. Çünkü cinsiyetçilik yapanlar bunu nitelikler doğrultusunda değil erkek egemen düşüncenin sonucu olarak yaparlar. Kısacası minareyi bulan kılıfını da uyduruyor. Bunu görüp teşhir ve mücadele etmek ise bize düşüyor. Üstelik de bu kadar alenen ve utanmazca yapıldığında...

Nevin Cerav

yüzleşme...

oya, selim ve nuriye

Gazeteci nuriye akman, türkiye ihtilalci komünistler birliği yöneticiliğinden yargılanmış oya açan ve selim açan'la yaptığı görüşmeleri bir kitapta toplamış. ropörtaj, oya açan'ın, sürdürdüğü ölüm orucunun 205. gününde 25 kiloya düşüp tahliye edilmesinden bir ay sonra yapılmış. ama oya da selim de nuriye de beni bağışlasınlar, bu yazının konusu tecrit, ölüm orucu, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi değil, oya ile selim'in aşkı.

"Bayrampaşa'da da uyuyamıyordum; sonra nasıl uyudum biliyor musun? Selım görüşe gelmişti, 150'li ya da 160'lı günlerdi, kapalı görüşe geldi. Orada sohbet ederken ben asıl sorunumun uykusuzluk olduğunu söyledim; çünkü enerjiyi bir başka kaynaktan alamıyorum. Şekeri arttırnıam lazım, şekeri arttırmak da ishale yol açar. O zaman da yatağa düşmek demektir bu. Berbat bir şey. N'apsanı acaba dedim? Selım dedi ki: 'Bir yöntem söyleyeyim, çok rahatlıkla uyursun. Mesela şunu düşün: Yazlıktaymışız; alttaki odalardan bir tanesinin penceresi açıkmış. Dalgaların kıyıya vurdukları zamanki sesleri hatırlıyor musun? Denizin mırıldandığı türküleri hatırhyor musun? Bıraz da onları dinle bakalım' dedi. Ben de. '150 gündür o türküleri. denizin mırıltısını dinleye dinleye bitti!' dedim. "Yok" dedi: "Daha bitmedi, sen bu gece yatağında tekrar dalgaların sesini dinle." Terapi dediğimiz şeyi, bir duruma adapte olmak ya da kendini ona inandırmak dediğimiz şeyi, ben hiç yapmamıştım. Otoyoldan geçen trafiğin sesiyle, denizin mırıldandığı türküler aynı olmaz. Biri ne kadar tekdüzeyse, diğeri o derece ritmik bir sestir. Ben o gece yattım ve ilk defa yazlıktaki denizin mırıltısını dinlemeye koşulladım kendimi. Ondan sonra uyumuşum. Artık uykusuzluk çekmedim Kartala kadar."

oya'nın sese hassas, 150 günlük açlıkla daha da hassaslaşmış bünyesi, selım'in sözüyle elılleşiyor ve kendini uykunun tatlı, yumuşak kollarına teslim ediyor. bazı ruhlar birbirini hisseder, dokunur; aşkla da mümkün olabiliyor bu. nitekim selim açan da, "Ben Oya'nın kokusundan bile, reaksiyonlarını çıkarır hale geldim. Öfkesini de, arzusunu da, sevgisini de: konuşmaktan daha çok bakışlarından. davranışlarından. bana bir dokunuşundan, bana uzaktan göz kırpışından ya da kaşlarını çatışından çıkarır hale geldim. (...) Yoğunlaşmış biçimde benim zaman zaman burnumun direğini sızlatacak olçüde şiddetli özlem krizleri yaşadığını ölçüde, o kokuyu beynimde canlandırabiliyordum." diyor.

ama işte bilmediğimiz bir durum bu. hele nuriye akman. hepten plazaların dünyasından gelmiş, hiç istifini bozmadan soruyor, "Peki başkaları oldu mu hayatınızda?" selim cevap veriyor. "Benim hiç olmadı, öncesi ve sonrası benim hayatta sevdığim ve sevgiyle bağlandığını tek kadın Oya."

nuriye yine soruyor, "Doğru söyle, şöyle geçmiyor muydu aklından: 'Yalu memesi de kalmadı; kalçaları da eridi. Gitti kadın!'"

selim tekrar anlatıyor, onun için karısı, kalça ve meme değil. nuriye bunu anlıyor, "medya" da yazıyor ya zaten, "beyin" en önemli cinsel organ!

fakat gördüğünüz gibi kalbe sıra gelmiyor bir türlü. oysa oya'yla selını'in kalpleri bağlı birbirine. yedi yıl sonra, bayrampaşa hastanesinin bir odasında, selim yeni tahliye olmuş ve oya ölum orucunda ve yirmi beş kiloyken ilk defa baş başa kalabiliyorlar. oya selını'e her gun bir hediye hazırlıyor:

"İlk gittiğim gün kendilerine getirilen çiçeklerden, şöyle küçük parmak kalınlığında bir buket hazırlamıştı. Ozel dizayn etmiş, altını hayatı simgeleyen yeşil kağıtla kaplamış, üstünde kurumuş, mine çiçekleri gibi çiçekler...(...) Nereden bulduğu benuı için de sır. (....)İkinci gün mesela; kullandıkları, onlar için hayat anlamına gelen kesme şeker kalıplarından kalp şeklinde bir kesme şekeri aramış, taramış, bulmuş; o kesme şekeri getirdi. (....) Üçüncü hediye, şöyle kesilmiş bir kart; yan tarafında kurutulmuş bir gül yaprağı. üzerinde, bana olan aşkının derinliğini anlatan, yani "Fiziken yan yana olmasak da, biz hep birlikte olacağız" diye yazmış. Cüzdanını da taşıyordum da, yıpranmaması için, kendısiyle bir araya geldikten sonra Ankara'daki eve bıraktım."

benim hafifçe gözlerimi nemlendıren bu anlatımın nuriye'yi etkilememesini anlamak kolay. o ölüm orucu yapanların, devrimcilerin hayatla bağları olmayan insanlar olduğu konusunda peşin hükümlü. o kadar ki, "Oya beklediğimden iyi görünuyordu...Yalnız hiç durmadan sigara içiyordu. Neredeyse bırını söndurup öbürünü yakıyordu. Eşi Selim de öyle... Bu nedenle, "İkisinin de içinde kesin ölme arzusu var!" diye düşündüm hep..." diye yazabiliyor. tamam, plazalarda sigara yasak ama rica ederim, birçoğunun kokainle eğlenip içkiyle uyuduğunu, kahveyle uyanıp prozac'la mutlu olabildiğini de biliyoruz. ama yok, selim'le oya müntehir sapkınlar!

bu yazı nuriye'nin anlamayacağı şeyi anlamaya çalışmak için yazıldı. selim'le oya arasında eskilerde şovalyelere mahsus olduğuna inandırıldığımız, zamanımızda ise pek rastlanmadığını düşündüğümüz bu aşk, bu bağlılık nasıl olabiliyor?

ben bunun iki sebebi olduğunu duşunuyorum. bu sebeplerden ikisi de tam da nuriye'nin onların aşık olabılmelerine şaşırmasına yol açan durumdan kaynaklanıyor. oya ve selim'in kendilerini bir davaya adamış insanlar olmalarından.

çünkü selim'in de oya'nın da, kendilerini gerçekleştirebilmek, hayatlarına anlam katabilmek için aşka ihtiyaçları yok. yalnızca kalplerine ve bedenlerine arkadaş bulmak için seviyorlar. ikinci faktör daha çok selını'le ilgili. selim erkeklerin neredeyse tamamı ve kadınların bir kısmından farklı olarak, sevilen insanın, aşkın ne kadar çok tüketilirse o kadar iyi olacak bir nesne olmadığının farkında. oya da böyle tabii ama kadınlar zaten genellikle böyle olduğu için değinmiyorum buna. bir "sevgili", yani başka bir insan, yeni bir kazak gibi mi mutlu eder insanı? zaten bazen bir sürü mutlu günde üstunuzde olan kazağınızı da yenisinden daha çok sevebilirsiniz değil mi? "eski" sevgiliniz, hatıralarınız, hayatınız, aşkınız...

o yüzden selını'le oya'nın aşkı, zamanımızın aşk masalı bana göre. zamanımızın, erkeklerin egemen olduğu dünyamızın izlerini eminim ki taşımaktadır ama yine de aşk ve bir masal kadar güzel.

ayşe düzkan

Üçüncü dalga feminizm:

okyanus dalgası değil, radyo dalgası

1990'ların ikinci yarısından itibaren, başta ABD olmak üzere gelişmiş ülkelerde varlığını hissettiren bir feminizm var. Ama bu bizim bildiğimiz türden, elde pankart kadınların sokağa döküldüğü eylemlere girişilen feminizme hiç benzemiyor. Dergi, gazete, film, müzik vb. kültürel alanda kendini gösteren, daha çok bir pop kültür ve bir yaşam biçimi olarak öne çıkan bu tarz feminizme, "Üçüncü Dalga" deniyor.

Argonun ağızlardan eksik olmadığı, kendine güven timsali, teknoloji konusunda marifetli, cinsellıklerinden tavizsiz punk görünümlü sert kızlara atfedilen bu feminizm şu sıralar Batı dünyasında epeyce tartışılıyor. Biz de bu yazıyı bu konuya ayırdık. Bunun dalga olup olmadığına, yoksa bu kızların hayatla dalga mı geçtiğine ise varın siz karar verin.

Genel kabul görmuş ismine biz de sadık kalarak sözkonusu akıma yazıda Üçüncü Dalga diyeceğiz. Bu hareket 1990'larda, köktenciliğin, ahlakçılığın, antifeminizmin, ve aile merkezliliğin gemi azıya alması ve feminizme karşı saldırının iyice şiddetlenmesi sonucunda gelişmiş ülkelerde ortaya çıktı. Baştan bu akımın, genç, beyaz, orta sınıf kadınlar arasında yaygınlaştığını belirtelim. Ancak, bu akımın tam bir tarifi de yok. Manifesta: Young Women, Feminism and the Future (Manifesto: Genç Kadınlar, Feminizm ve Gelecek) adlı kitabın yazarlarından Jenifer Baumgardner, feminizmin tanımlamalar içine sıkıştırılmasına karşı çıkıyor:

"Bir sorunu adlandırın. Eğer siz bu konuyla ilgileniyorsanız, ki bu yeme bozukluklarından cinsel taciz ya da çocuk bakımına kadar herşey olabilir, o zaman sizin için en önemli şey budur. İnsanlar tanımlamalar yaparak giderek küçük kategorilerin

içinde sıkışıyorlar. Feminizm her feministe özgü bir şeydir." *(1)*

Stratejiler üzerinden değil, taktikler üzerinden politika...

Üçüncü dalga feminizmin, "kadın" kavramının homojen bir sınıf/kategori olmasına karşı çıkan postmodern eleştiriden beslendiğini söylemek yanlış olmaz. Kadınlar arasında çok çeşitli farklılıklar olduğu ve tüm bu farklılıkların tek bir potada eritilemeyeceği, siyah, yoksul, lezbiyen, Asyalı ve daha pek çok kadın tarafından İkinci Dalga Kadın Hareketi'nin bir eleştirisi olarak 1990'larda ortaya konmuştu. "Farklılıklar" söylemi Üçüncü Dalga Feminizm'in de önemli bir bileşenini oluşturuyor. Hayatın her alanında direniş noktalarının ve muhalif bilincin örgütlenmesinden yola çıkan Üçüncü Dalga Feministleri için, birbirinden çok farklı pratikleri, örgütlenmeleri birleştirmek haberleşme ağları yoluyla mümkün. Bu feministlere göre, haberleşme ağı (ki internet bunun önemli bir ayağı) başlıca direniş biçimlerinden bir tanesi. Bu teknolojik ağlar (web ortamlarındaki yazışma grupları, magazinler, web sayfaları, vs.) yoluyla oluşturulan koalisyonlar pratik ihtiyaçlara göre şekillenebilir, çabuk hareket etme imkânı sağlayabilir, demokratik örgütlenme platformları sunabilir, bilinç yükseltmede etkili olabilir, vs.

Ancak, bu tür bir örgütlenme uzun vadeli stratejiler/programlar üzerinden değil, taktikler üzerinden kısa vadeli politika yapmada etkili oluyor. Akademisyen Ednie Kaeh Garrision, Feminist Studies'de yayınlanan makalesinde kimlik politikalarının kapsayıcı bir ideolojiden çok taktiksel bir manevra olduğunu ve bunun, gerektiğinde, toplumsal bir hareketlilik için koalisyonlar oluşturma imkânı barındırdığını söyler. *(2)* Öyleyse, Üçüncü Dalga'nın spesifik teknolojiler yoluyla kurulan görünmez bir ağ olduğunu söylemek yanlış olmaz. Zaten Garrison da, ironik bir biçimde, hareketin okyanus dalgası değil, olsa olsa radyo dalgaları olduğunu söyleyerek hareketin Birinci ve İkinci Dalga Kadın Hareketleri ile farkını ortaya koyar.

Üçüncü Dalganın İkonları: Vampir Avcısı Buffy, Kaltak Dergisi ve Madonna

Üçüncü Dalga'nın kapsayıcı ideolojik bir duruştan çok parçalı ve kültürel bir karşı çıkış oluşturması, onun dile yaklaşımında pop star ikonlarında ve cinsellik anlayışında da yansımasını bulur.

Üçüncü Dalga Feministleri, dilin düşünce yapısını, kadına yönelik şiddeti ve ezme biçimlerini belirlediği noktasından hareketle, dilin kadınlar üzerinde yarattığı baskıyı deşifre etmeye ve bu yapıyı kırmaya çalışıyorlar. Örneğin, çıkardıkları elektronik dergiler, radyo şovları, müzik grupları, mektup listeleri ile gençlik feminizminin (ya da Üçüncü Dalga Feminizm'in) en tanınmış temsilcilerinden Riot Grrrl (İsyan Kızı), grubun isminindeki "kız" anlamına gelen "girl" kelimesini yerine "grrrl" kelimesini kullanıyor. Birincisi "tatlı ama aciz edilgen, zayıf" gibi anlamları çağrıştırırken, ikincisi, gırtlaktan bir hırıltı ile telaffuz ediliyor ve "sert, yaramaz kendine yeten, güvenli ve becerikli" kızları anlatıyor

Üçüncü Dalga Feminizm'in dili içinde "kaltak, kahpe" gibi kelimelere bolca yer veriliyor ve bunlara aynı zamanda sahip çıkılıyor. ABD'de yayınlanan Bitch (Kaltak) dergisi ve Elizabeth Wurtzel'in Kaltak (Bitch) adlı kitabı bu tür bir kullanımın en iyi örnekleri. Üçüncü Dalga Feministleri'ne göre bunun politik bir anlamı var. Bu kelimeler şimdiye kadar erkeklerin tasarrufunda kadınları eznemek üzere kullanılagelmişti. Bu feministlerin amaçlarından ilki erkekler üzerinde bir tedirginlik yaratarak artık onların bu kelimeleri kadınları aşağılamada kullanmalarını önlemek. İkincisi, bu kelimelere yüklenen düşmanca anlamların kırılması sonucu kadınların kendi cinselliklerini farklı bir biçimde algıla-

malarını sağlamak. Çünkü "kaltak" kelimesi aslında libidosu güçlü bir kadını da ifade edebilir ve bu kötü bir şey değildir.

Dolayısıyla, Üçüncü Dalga Feministleri cinselliğe bakışlarıyla da önceki dalgalardaki hemcinslerinden farklılaşıyor, en azından iddiaları bu yönde. Bu noktada. İkinci Dalga Feminizm'in zorunlu heteroseksüellik ve cinselliğin erkek-merkezli bir ilişki olarak kurulmasına karşı ciddi kazanımlar elde ettiğini teslim etmelerine rağmen, İkinci Dalga Feministler'i fazla iffetli ve muhafazakâr buluyorlar. Bir önceki kuşağın (bu kuşak kavramsallaştırması da yine bu Üçüncü Dalga Feminizm'in sıkça başvurduğu söylemlerden biri) cinselliğe yeni ve ilginç biçimler kazandırmada yetersiz kaldığını duşunuyorlar. *(3)* "Bakire kaltak" imgesi ile özdeşleştirilen Madonna, kurulu düzenin cinselliğine yıkıcı, bozucu bir tehdit ifade ettiği ve nev'i şahsına munhasır bir kışkırtıcılık içerdiği için bu kuşağın cinsellik ikonuna örnek gösterilebilir. (Tabii, Madonna ikonunun kadınların hayatında ne kadar pozitif bir değişime yol açtığı ise ayrı bir soru.) Ulkemizde de gösterilmekte olan Vampir Avcısı Buffy (Buffy the Vampire Slayer) dizisindeki kızların da, harbilikleri, kendine güvenleri ve cinsellikleri ile son dönemdeki bu "kız kültürü"nün önemli bir örneği olarak feministler arasında incelendiğini de hatırlatalım. Sonuç olarak, bu kuşağın kızları, mücadeleyi sürdürürken cinselliklerini keşfetmeye ve ona sahip çıkmaya çalışıyor. Bundan da taviz vermeye hiç niyetleri yok.

Son söz...

Buraya kadar sözü edilen gençlik feminizmi-Üçüncü Dalga Feminizm'in Türkiye'ye biraz yabancı olduğu ortada. İnternet yoluyla örgütlenmeler ya da farklılıklar söylemi şu anda Türkiye feminizmi içinde bir hayli önem kazanmasına rağmen, ABD'deki gibi, yeni bir pop-kültür olarak feminizmin izlerine burada henüz rastlanmıyor. Ancak, Batı'daki Üçüncü Dalga Feminizm için söz konusu olan bazı sorunların Türkiye feminizmi açısından tartışılması yararlı olabilir. En basitinden, internetin pek çok faydasına rağmen, yüzyüze yapılmayan görüşmelerin ve fiziksel uzaklıkların kimi zaman gerçek bir iletişimin önünü tıkayabildiği de oluyor. İkinci ve bizce daha önemli görünen sorun ise, kitle desteği ve eylemliliklerinden yoksun bir şekilde varolan bu feminizmin giderek kadınlardan uzaklaşma ihtimali. İkinci Dalga Feminizm'in kuramı eylemlerden gelişmişti, oysa öyle görunuyor ki, son dönem feminist kuram daha çok akademilerde, kadınların uzağında icra ediliyor.

Yelda Yücel

Kaynaklar:

(1) Straus, Tamara. "A Manifesto for Third Wave Feminism". *http://www.alternet.org*, October 24. 2000.

(2) Garrison. Ednie Kaeh. "US Feminism - Grrrl Style! Youth (Sub)Cultures and the Technologies of the Third Wave" *Feminist Studies*. 26. No. 1, Spring 2000

(3) Alfonso Rita: Trigilio, Jo, "*Surfing the Third Wave: A Dialogue Between Two Third Wave Feminists*", http://nupjournals.org

başlarken...

kadın kadına olmak

Kadın kadına olmak bir şeyler paylaşmak, konuşmak sorunlarını çözmek, önce anlatmaktan çekinip sonra oh be bunu tek başına yaşayan ben değilmişim demek. İşte bunları disiplin haline getirdiğinde yani yeter artık dediğinde bunun adı feminizm oluyor.

Bunun adını feminizm dediğinde ise lanetlenmekle karşı karşıya kalıyorsun. Çünkü hemcinslerin önce nasıl yani erkeksiz, önce ben? Yok canım hayatta olmaz diyor. Biz de olur diyoruz

Ben biliyorum. Nereden mi? Biz de ablalardan feyz aldık ve geçen yıl bir bilinç yükseltme yaptık. Bu bilinç yükseltme lafını da çok seviyorum. Annemin gununun sosyolojik ve dedikodusuz hali. Bılınç olayı yani. Ben tezcanlı biri olarak ikinci toplantıda herkesin feminist olmasını beklediğim için. bir iki av boyunca niçin erkekler alınmıyor biz bu sorunu erkeklerle yaşıyoruz madem onlar bilinçlensin... gibi şeyleri tartışmakta epey zorlandım. Hepimizin yaşadığı bir sürü olay vardı. Hepimiz anne baba, öğretmen, abi, sevgili dayatmalarını, dışarıda hiç tanımadığımız erkek toplumun dayatmalarını yakından tanıyorduk. Her konuşmada utanarak ama sonunda ya gerçekten sende mi dedirten sonlarla bitiriyorduk toplantılarımızı. Aslında mücadele ediyorduk, özne istemiyorduk hayatımızda. Korku ve kaygılar yaşıyorduk. Bunu yaşamımıza nasıl geçirecek erkeklere nasıl anlatacaktık. Her toplantıda kırılan güven duygumuza bugün yine erkek arkadaşımla kavga ettim, toplantıya gelmemi istemiyor sözlerini defalarca duyduk. Her toplantıda başa dönduk. Sonra anladım ki bu kadar erkeklere endeksli yaşamak, onlara hesap vermek can acıtıyordu. Öpüşmeyi, sevişmeyi ondan öğrenmek, dayağı ondan yemek, bilgiyi ondan almak, parayı ondan almak, tecavüze onun tarafından uğramak. İşte biz bu çelişkiyi kadın kadına sorguladık. Bu grupla birlikte hepimiz feminist olmayı başarmıştık. Artık yaşadığımız şeylerden utanmıyorduk. Bunun en somut örneği de geçen 8 Martta bizim kızlarla yaptığımız panel oldu. Panel öncesinde toplantılarımızı yaptığımız yerin tuvalet kapısından tutun da tüm duvarların kadınlarla ilgili haberlere ve resimlere ayırdık. Bunların hepsi kadın kadına dayanışmanın ürünuydü. Çevremizdeki erkeklerin tavrıysa görülmeye değerdi. Hepsi boş işler bunlar havasında, göreceğız bakalım triplerinde, panelde hepimizden önce yerlerini aldılar ama hevesleri kursaklarında kaldı, konuşamadılar. Bizler ise erkeklere rağmen herşeyi konuşmanın rahatlığıyla feministliğimizi gururla ve güvenle anlatmaktan çekinmiyorduk. Evet, bir 8 mart daha erkekleri konuşarak kadın kadına geçti.

ayşegül

kadın kurtuluş hareketi neden erkeksiz örgütleniyor?

sendikalara patronların üye olamaması kimsenin tuhafına gitmez. ama kadın kurtuluş hareketinin kadınlardan müteşekkil olması erkeklerde -ve hatta kadınlarda- büyük infial yaratıyor. bu sayı izninizle bunun üzerinde duracağız. yandaki sütunlarda ayşegül'ün bu konudaki içten ve faydalı tanıklığını okuyacaksınız. gerçekten de kadın kurtuluş hareketinin kadınlardan oluşmasının önemli nedenlerinden birisi kadınların erkekler olmadan daha rahat konuşabılmeleri, kendilerini ifade edebılmeleri. bunun tek sebebi, konuşulan konuların erkeklerin önünde konuşulması adet olmayan-cinsellik benzeri-özel hayata ilişkin konular olması değil bence. kadınların kendilerini ifadede zorlanmalarının, dillerinin ketlenmesinin en önemli sebebi patriyarka. dolayısıyla, kadınların kendilerini biraz olsun rahat ifade edebilmelerinin ön koşulu erkeklerin eksikliğidir. bizler, birbirimizle kaldığımızda, kendimizi tanınamızın, kendimiz olmamızın kapıları daha kolay açılır.

ama bence kadın kurtuluş hareketinin erkekleri dışlayarak orgütlenmesinde daha önemli olan sebep bu hareketin bizzat erkek egemenliğine karşı örgütleniyor olması. ve her erkeğin bizzat bu egemenlikten yarar görüyor olması. çünkü herhangi bir ezme ezilme ilişkisinin iki tarafından birisi olmak, yani ezen ya da ezilen olmak maddi bir durum ve o ezme ezilme ilişkisine fikren karşı olmak bu maddi durumu değiştirmiyor. yani şunu demek istiyorum, bir erkeğin patriyarkaya karşı olduğunu düşünmesi onun patriyarkadan çıkarı olması gerçeğini değiştirmiyor. nitekim, geçimini sermayeden sağlayan birisinin kapitalizme karşı olması onun patron olduğu gerçeğini değiştirmez.

üstelik bu konuda patriyarka ve kapitalizm arasında bir fark var, kapitalist sınıflar daha karmaşık ve çeşitli; sermaye ve işçi sınıfının dışında sınıflar var ve onemli bir topluluk oluşturuyorlar. ama patriyarkal sınıflar çok sade; kadınlar ve erkekler.

ayrıca, kapitalist sınıflar arasında dolaşmak bir biçimde mümkün. insan patronken iflas edip emeğini satmak zorunda kalabiliyor. hatta çok nadir olmakla birlikte, emeğini satarak geçinmek zorunda kalan birisi, bir biçimde sermaye sahibi olabiliyor. ama patriyarkal sınıflar arasında geçiş neredeyse imkansız. insan kadın doğmuşsa erkek olması çok zor ve az rastlanır bir durum. cinsiyet değiştirme tecrübeleri. hem nadir, hem de kişiyi kadın ya da erkek değil, transeksüel ya da travesti yapıyor.

yani erkeklerin patriyarkadan çıkar elde etme konumlarının ortadan kalkması mümkün değil. o yuzden patriyarkadan mağdur kadınların patriyarkaya karşı, patriyarkadan çıkarı olan erkeklerle birlikte örgütlenmeleri akıl kârı değil. o yüzden kadın kurtuluş hareketi yalnızca erkeklerden oluşuyor. yani sadece, kadınlar erkeklerin önünde rahat olamadıkları için değil, bizzat erkeklerin egemenliğine karşı örgütlendikleri için de.

ama bu durum, patriyarkaya karşı erkeklerin yapacakları hiç bir şeyin olmadığı anlamına gelmez. onlar da kadın kurtuluş hareketini destekleyecek eylem ve örgütlenmeler oluşturabilirler.

ayşe düzkan

NOKSAN-60-NOKSAN (İDEAL KÖŞE)

Gülay Batur

İNSANIN KENDİNDEN 12 YAŞ KÜÇÜK SEVGİLİSİ OLURSA VÜCUDUNA BİRAZ DİKKAT ETMELİ TABİ.. 31.. 32...33.

BU KADAR GENÇ GÖSTERDİĞİM İÇİN DE, KİMSE BU İLİŞ-

ZATEN

AMA BU YAŞTA JİMNASTİK YORUYO İNSANI. BULUŞMA SAATİNE KADAR Bİ RAZ KESTİRİP DİNLENEYİM.

(HADI KUŞ KUŞ.. ADA VAPURU-

BAKIŞ

DAN

YORUM HADİ B

VALLA

MİS GİBİ HAVA YÜRÜYELİM..

TAMAM AMA.. AŞAĞI İNİNCE BİR Bİ ECZANEYE UĞRAMAM LAZIM...

YORSUN, SAAT DAHA 11 HALBUK

HUAAA!.. BU İLİŞKİYİ GÖZDEN GEÇİRME LAZIM CANBERK!.. GALİBA İLK ZAMAN Kİ

Bir Osmanlı Türk kadın Hakları Savunucusu Nezihe Muhiddin:

Kadınsız inkılap olmaz

Nezihe Muhiddin on dokuzuncu yüzyılın sonlarında doğmuş (1889) ve ilk toplumsal etkinliklerine Meşrutiyet döneminde başlamış bir Osmanlı Türk kadın hakları savunucusu, düşünür ve eylemci, kadın tarihimizde iz bırakmış önemli bir şahsiyet...

Muhiddin, kültür düzeyi ve analız kabiliyetiyle öne çıkan önemli bir siyasal strateji bir feminist, bir mefkûreci, iyi bir hatip, etkili bir kişilik ve bir yazar 1909 yılında muallım olarak meslek hayatına atılan Muhiddin kuvvetli kalemi ve edebi metinleriyle, tutkulu kişiliği, pırıltılı zekâsı ve bilgisiyle 1912 yılından sonra Dersaadet'in kültür ortamında yer aldı ve kadın dergilerinde "edibe-i şehire (ünlü kadın yazarımız)" olarak anıldı.

Nezihe Muhiddin, Osmanlı toplumundan ulus devlete, Turkiye Cumhuriyetine geçişle birlikte popülerlığını yıtıren "Batı ve dünya basınının izledığı kadınlar kuşağının" da son temsilcisi. Batı nın ve dünyanın etkinliklerini, yayınlarını izledığı, Şair Nigâr, Fatma Aliye ve Halide Edib'in de içinde yer aldığı "büyük kadınlar" kuşağının son üyesi. Kadınlara hak istemek için gelenekleri, anlayışları hiçe sayan, "kadınlık mefkûresinin taşıyıcısı" ve "hakiki" bir feminist.

Nezihe Muhiddin 1889'da, Zehra Hanım'ın ve savcı ve ceza hakimi olan Muhyiddin Bey'in kızı olarak İstanbul'da Kandilli'de doğdu. Evde özel öğretmenlerden eğitim gördü. Nezihe Muhiddin, "Ben kadınlığın mefkûresini onlardan öğrendim" dediği kadınlığın yükselmesini isteyen aydın bir kadın çevresinde yetişti. Öncelikle annesi, kadınlardaki yeteneğe önem veren kültürlü bir kadındı. Nezihe Muhiddin'i etkileyen ikinci önemli kadın, dayızadesi ve kardeşlıği olan ve "ilk mürebbim" diye andığı Nakiye Hanım'dı. Nakiye Hanım mefkûreci bir yazardı. Muhiddin'in çocukluk yılları, o dönemin aydınlarınca yoğun baskı dönemi olarak tanımlanan bir zaman dilimine, II. Abdulhamit yönetimine rastlar. Muhiddin, bu sıralarda genç bir kadın olan Nakiye Hanım'ı "hürriyet aşığı ve zulm ve istıbdada karşı" nefret duyan "bir ihtilalci" olarak tanımlar. Muhiddin 20 yaşına geldiğinde (1909) yılında "harici hayata atılmak ve bir erkek gibi çalışmak" isteğiyle meslek hayatına muallim ve okul müdürü olarak başladı.

Nezihe Muhiddin yüksek öğrenim görmediği halde kendi kendini yetiştirmiş bir ictimaiyatçıdır. İlk romanı olan Şebab-ı Tebah'ı (Yıkılmış Gençlik) 1911 yılında İstanbul'da yayımlandı. Edebiyat alanında Halide Edib, Süleyman Nazif ve Hüseyin Bahmi Gürpınar'dan etkilendi.

Nezihe Muhiddin'in iki kez evlendiği biliniyor. 20'li yaşlarında, Muhlis Ethem Bey'le kısa süren bir evlilik yaptı. Nezihe Muhiddin, 1912 yılında dönemin âdetinden olan, ilk eşinin adını (Muhlis) soyadı olarak taşıyordu. Muhiddin ikinci evliliğini Tepedelenligil ailesinden Memduh Bey'le yaptı. Bu evlilikten Malik adında bir erkek çocuğu oldu. Oğlu Malik Tepedelenligil bugün hayatta değil. Nezihe Muhiddin'in Memduh Bey'le mutlu ve uyumlu bir evliliği yoktu. İkinci evliliğine karşın Tepedelenligil soyadını değil, yaşamı boyunca hiç değiştirmemek üzere babasının adını, Muhiddin soyadını taşıdı.

Muhiddin'in siyaseti bırakmaya zorlandığı 1930'dan sonra her ayın ilk cuma günü evindeki toplantılara Şükûfe Nihal, Hamiyyet Hulusi, Semiha Rauf, Samiye Bilhan, Yaşar Nezihe ve yaşlı olduğu için ender olarak Fatma Aliye katılırdı. Fatma Aliye'nin Nezihe Muhiddin'in yaşamında özel bir yeri vardı. Muhiddin'in bu dönemde fazla konuşmadığını, küskün olduğunu öğreniyoruz.

Nezihe Muhiddin, 11 Şubat 1958 günü İstanbul'da yalnız ve unutulmuş bir durumda bir akıl hastanesinde vefat etti. Cenazesi 12 Şubat günü Şişli Camiinden kaldırılıp törenle Zincirlikuyu Mezarlığına gömüldü. Törende eşi ve dostları bulundu.

Nezihe Muhiddin ve Birinci Dalga Cumhuriyetçi Feminizm

Nezihe Muhiddin'in öncülüğündeki birinci dalga cumhuriyetçi feminizmin temel "davası" kadınların seçme ve seçilme haklarının kazanılması ve kadınların eşit vatandaşlar olarak toplumda eşit hukuka kavuşmasıdır. Nezihe Muhiddin bu tezleri yaşama geçirmek için mücadele eden, isimlerini bugünkü kuşakların duymadığı bir grup kadınla birlikte Kadınlar Halk Fırkası'nı (KHF) kurma girişimini başlattı. Hükümet KHF'ye izin vermeyince Kadın Birliği'ni kurdu. Nezihe Muhiddin Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında, milliyetçiliğin açtığı alanda kadın politikaları üretti ve kadınların siyasal haklarını cesurca savundu. "Siyasetin" alanını genişleterek kadınları siyasal alana dahil etmeye çalıştı. Kadınların edilgen izleyiciler değil, siyasi failler/eyleyiciler, karar verenler olarak kamu alanına ve siyasal karar mekanizmalarına katılması için uğraş verdi. Seçme ve seçilme hakkının olmadığı bir dönemde, kadın haklarını savunmak üzere kadın milletvekillerinin Meclis'e girmesi için mücadele etti.

Milliyetçi ve Cumhuriyetçi çizgide kadınlar için feminist ve radikal bir dönüşüm istedi. Kuruluş yıllarında kadınlar için vadedilen reformların bir an önce yasalaşması ve hayata geçirilmesi için çalıştı. Kadınların örgütlenmesini sağlayarak baskı grubu oluşturduğu için Cumhuriyetçi iktidar tarafından bastırıldı. Hükümetin otoriter yöntemlerle kadın alanını belirlemek ve bu alandaki kazanımları kadınların mücadelelerine değil de, kendi iktidarına mal etme siyasaları, Nezihe Muhiddin'in yolsuzlukla suçlanarak, karalanmasına ve baskılarla susturulmasına yol açtı. Bundan böyle Kemalistlerin, Afet İnan vd. gibi taşıyıcılarıyla bugünlere kadar gelen "Türkiye'de kadınlar hakları için hiç mücadele etmedi, kadınlara haklarını biz verdik" yolundaki kalıp düşüncesi yaygınlaştı. Kemalistlerin bu tutumu 1980'lere değin neredeyse tüm kadın sosyal bilimciler ve kadın politikacılar tarafından paylaşıldı.

Kendisini "sesi gür çıkan" bir kadın olarak tanımlayan Nezihe Muhiddin kadınlığın süfliyetten (değersizleştirilmeden) kurtulması için mücadele etti. Erkek egemenliğindeki siyaset alanında kadınların "mevcudıyetini ve gücünü" kanıtlamak için çaba gösterdi. "Kadınların birliği"ne inandı. Kadınların benliğine, kimliklerine sahip çıkmalarını savundu. Kadınlığın durumunun, biyolojik özelliklerden değil, toplumsal kurgulardan kaynaklandığını gördü. Nezihe Muhiddin siyasal alana "kadınlık noktai nazarından (açısından)" baktı ve milliyetçi "inkılabın verdiği büyük fırsatla" kadınların haklarına kavuşması, eşit vatandaşlar olarak millet "imgelemi" ve tasarımı içinde yer alması için uğraştı. "Kadınsız inkılabın olamayacağını", kadınlar katılmaksızın Cumhuriyet'in inkılaplarının başarılı olamayacağını savundu. Bütün bunlar onu toplumumuzun, bu yüzyılın başındaki en önemli kadın düşünürler arasında yer almasını haklı kılıyor

Muhiddin'in yazarlığı da siyasi kişiliğinin uğradığı saldırıların sonucu unutturuldu. Nezihe Muhiddin, 1909 yılından 1930'a dek yoğun bir tempoda yürüttüğü etkinliklerine ara vermedi, ancak 1930'lardan sonra "köşesine çekilmeye" zorlandı, yalnızca edebi eserler yazdı, bunların geliriyle ve öğretmenlik yaparak geçimini sağladı.

Nezihe Muhiddin, Cumhuriyetçileri, kadınları "gayri meşru çocuk" olarak görmemesi için uyarırken, Kemalistlerin "çocuk kadın" nosyonunu topluma dayatmasına tanık oldu. Kadınlığın süfliyetten kurtulması için yaşamı boyunca mücadele eden Nezihe Muhiddin, kişisel saldırılarla kendisinin değersizleştirilmesine engel olamadı. Bir kadın hakları savunucusunun, toplumda etkin olmuş bir kadının, Nezihe Muhiddin'in tam da siyasal kırılma noktasında etkin bir duruma geçip kadınları örgutleyerek, hükümetten kadınlara siyasal ve toplumsal haklar talep etmesi, onun kişisel tarihindeki en büyük düş kırıklığını ve engellenme bunalımını yaşamasıyla sonuçlandı. Adı unutturulan ve tarihten silinen kadınlığın bu "enfüsi şahsiyet"in bıraktığı izler ise silinemedi.

Yaprak Zihnioğlu

Kar saz çalıyor, ben türkü çığırıyorum

Şündüz Özcan, kendisine hiç sorulmadan evlendirilmiş. Üç tane çocuk doğurmuş. Kocasından da kayınvalidesinden de dayak yemiş. Çok çile çekmiş. Sonra bir gün, birdenbire şiirler, öyküler yazmaya, türküler söylemeye başlamış. Şimdi tek istediği sanat camiasına girebilmek...

Elli yedi yaşındaki Özcan, bitmek bilmeyen enerjisi nedeniyle konuşmasına gem vuramadığı için bir çok kez hastanede yatmuş, çeşitli ilaçlar kullanmış. Ama söylediğine göre herhangi bir hastalık teşhisi konmamış. Onun tek "hastalığı" içinin kıpır kıpır enerjiyle dolu oluşu ve bunu da ancak konuşarak boşaltması. Ama yanlış anlamayın o boş konuşmuyor, konuştuğu şeyler şiirsel sözler, taşlama yöntemiyle okuduğu türküler, kendi yarattığı öyküler. Üstelik bunu o kadar doğal ve hemen yapıyor ki şaşırıyorsunuz. Size bakıyor ve anında sizinle ilgili bir şiir üretiyor. Ha, bu arada vücudunu lastik gibi yaptığı ve rahatlattığı için çamaşır yıkıyor. Hem de yaz, kış, kar, yağmur demeden evinin kapısının önünde. Tabii yüksek sesle okuduğu türkü eşliğinde...
Anlaşılamamaktan ve kendisine deli muamelesi yapılmasından bıkmış artık. Bana, "Beni dinler misin?" dedi. Ben de dinledim İki saatlik sohbetimizin ardından onu, yaşadıklarını çok iyi anladım. Anlattıklarını okuyunca eminim siz de onu anlayacak ve çok seveceksiniz...

Evlenmeden önce nerede ve nasıl yaşıyordunuz?
Artvin Yusufeli'ne bağlı Bahçeli köyünde doğmuşum. Beş kız kardeşiz. Çiftçi kızıyım. Tarla kazıyorduk, çocuklara bakıyorduk, malları (büyükbaş hayvan) götürüp otlatıyorduk, bahçede çalışıyorduk. Ailemizin başka gelir kaynağı yoktu, bunlarla geçiniyorduk. Üstümüzde başımızda bir şey yoktu. Lastik ayakkabılardan giyiyorduk. Belki sabunumuz yoktu ama mutluyduk, sevgi vardı, aşk vardı. Mesela annem bir yere yolladığında bana, "Yavrum güle güle git, güle güle gel," derdi. Bundan çok etkilenirdnn ben. Altı senelik okul döneminde iki ay okula gittim. Öğretmenim okuyabilirsin derdi sürekli ama nasıl okuyabilirdim ki. Annem sara hastasıydı, babam hastaydı. İki kızkardeşim vardı, küçüklerdi. On tane malımı vardı. Herşey bana bakıyordu, sırtımda su taşıyordum. Şimdi düşündüğümde de iyi ki gitmemişim okula diyorum çünkü aileme bakmışım. Şimdi de çocuklarım bana bakıyor.

Evliliğiniz görücü usuluyle mi oldu?
Ben bizim köyden Göle'ye gitmiştim, beyim de Göle'ye gelmiş. Orada beni beğeniyorlar, görücü usulüyle mi oluyor bu bilmiyorum. Sadece bir gün sürüyor. O zaman on sekiz yaşında ya vardım ya yoktum.

Size sordular mı?
Hayır, sormadılar. Ben bu olanlardan habersizdim Dayımın evindeydim. Bana dediler, "Kahve yap misafirlere," ben de yaptım, verdim. Bir süre sonra komşu kadınlar gelip hayırlı olsun deyince çok şaşırdım. Ne oldu ki hayırlı olsun dedim. O zaman öğrendim beni verdiklerini. Nikâh filan olmadı zaten. sadece hoca nikâhı. Evlendikten iki sene sonra resmi nikâh yaptılar. Sonra İstanbul'a getirdiler beni Yazgı diyorum ben buna.

Neler oldu İstanbul'a geldikten sonra?
Ben köy insanıyım, görmemişim, okumamışım, hiçbir şey bilmiyorum. cahillik var. Kayınvalidem. kocanın yeğenleri ve görümcem de bizimle oturuyordu. Üç odalı bir evdi. Sonra ben hamile kaldım büyük oğluma. zor günler geçirdik tabii. Ben her zaman şunu söylerim, sevgisiz yemek bile yenmiyor. Ne olur eğer sevmemişseniz ne karşınızdakini yakın ne de kendinizi yakın çünkü çok zor sevgisiz yaşamak.

Kocanız nasıl davranıyordu size?
Nasıl davranacak, ben onu o da beni tanımıyordu. Ben bir misafirdim evde. Yani bir erkeğe nasıl davranılır, ne olur bilmiyordum.

Kocanızdan dayak yediniz mi hiç?
Tabii, hangi erkek bu Turk kadınına dayak atmamış ki güzelim, oluyor yani, olmaz diye bir şey yok. Ama allalınma şükür namusumla yaşadım, iyilik de gördüm kötülük de. Ama benim okuma yazmam olmadığı için yanlış ilaç içtim, yanlış arabaya bindim, yanlış yollara gittim, yani herşey yanlış oldu. Sonra, kızını da doğmuştu o zaman, okula gittim okuma yazma öğrenmek için. Evin boyasını yapıyordum sonra da okula gidiyordum.

Evi siz mi boyuyordunuz?
Evet, evi her zaman ben boyardım. Neyse okuma yazma öğrenmek için gittim, beynim çok almadı ama yirmi gün gittim bazı şeyleri öğrendim. Çok öğrenemeyince ben de kendi kendime parmaklarımla okuma yöntemi geliştirdim.

Nasıl bir yöntem bu?
Kendimin anlayacağım şekilde ellerimle bir takım şekillerle okuyabiliyordum. Anlatması zor...

Neden okula devam etmediniz?
Bahatsızlandım. Vücudumda sinirsel olarak eğilmeler oldu. Ellerim tutmamaya. yüzüm hissetmemeye başladı. Çok ağlıyordum çünkü çocuklarıma bakamıyordum. Sonra birgün bir rüya gördüm. Genç ve güzel bir adam girdi rüyama ve bana. "Çamaşır yıka kızım," dedi. İnsanlar çok güldü bana ama ben çamaşır yıkamaya başladım. Once mendil yıkadım, sonra başka şeyler. Çamaşır yıkamak iyi geldi. vücudum açılmaya başladı. Sonra bir gun kulağımın altından bir damar patladı ve kanadı. bu gerçekleşince ben rahatladım çünkü başım çok ağrıyordu.

Hastaneye gitmediniz mi?
Götürduler. çok da iğne yaptılar. Sonra Süreyyapaşa Hastanesi'nde yattım. Orada bir Hasret hemşirem vardı. onu çok severdın. Ben bir şeyler yazmaya başladım orada, kimse okuyamadı. İnsanlar bana deli muamelesi yaptı. Ama Hasret hemşire beni anladı. Sonra bir gün bana, "Gel bakalım buraya, sen ne yazıyorsun böyle, biz okuyamıyoruz," dedi. Ben de ona ben söylesem sen yazar mısın dedim, kabul etti. Ben söyledim o yazdı. Hastaneden çıkınca benim hayatımda bir değişiklik oldu. Eve döndüğümde de kızıma yazdırmaya başladım...

Neler yazdırıyordunuz?
Öykü, şiir. Hatta hastanede iki defter doldurdum. Fakat benim yazımı kimse okuyamıyor, sadece kızım okuyabiliyor. Sonra türkü çağırmaya basladım. Birden bire bunları yapmaya başlayınca insanlar beni yanlış anlamaya başladı. Bu değişiklik olunca bende, yine dışarıda çamaşır yıkarken bağıra bağıra türkü çağırmaya başladım. İnsanlar kızdı. Kar yağardı, yağmur yağardı, ben yine aynı şekilde dışarıda elimle çamaşır yıkayıp turkü çağırırdım. Komşu kadınlar, 'Ya yağmur yağıyor, kar yağıyor, görmüyor musun," derlerdi. Ben de yahu abartıyorsunuz, bu insanlara moral oluyor, kar saz çalıyor ben türkü çağırıyorum, ne var bunda derdim. Bu yüzden bana aklımı kaçırmış muamelesi yapmaya başladılar. Onlar da haklı, haksız değiller ama ne yapayım böyle oldum.

Türkü söylemek, şiir yazmak niye kötü olsun

ki?
Ama sadece onlar değil, ben sürekli konuşuyorum, çenem hiç kapanmıyor. Ben bu yüzden doktora gidip derdimi anlattım ve sesimin kısılmasını istedim. O kadar yalvardım ki, en sonunda beni ses tellerimden ameliyat etmeye karar verdiler.

Nasıl yani, sadece çok konuşuyorsunuz diye mi?
Evet, ama o kadar çok konuşuyorum ki insanlar çok rahatsız oluyor, engelleyemiyorum kendimi. Ağzıma mendil tıkıyorum olmuyor, kapatıyorum ellerimle olmuyor. Bu durumdan dolayı iştahım bile kapandı, hiçbir şey yiyemiyordum. Neyse sonra tam ameliyata gireceğim sabah kayınvalidem engel oldu, izin vermedi.

Peki şiir yazıp türkü söyleyince, konuşunca iyi mi hisseddivorsunuz kendinizi?
Hem de nasıl, Bir de bir güç oluyor ki ben de inanamazsınız? Çok yemek de yemiyorum ama bunları yapınca bir enerji doluyorum ki sormayın.

Kocanız nasıl davranıyorudu size?
Kocamla aram kayınvalidem ölünce bozuldu. "Annemi sen öldürdün," deyip istemedi beni. Oysa o eceliyle öldü ve ben kayınvalidemi çok severdim. Hatta ben kayınvalidemle mutlu olduğum kadar kocamla mutlu olmadım. O beni anlardı, kadındı, aynı şeyleri yaşamış çünkü. Kocam da çok seviyordu annesini, o ölünce boşluğa düştü herhalde, beni suçladı. Mecburen başka bir ev tutup çocuklarımla başka eve taşındık.

Kayınvalidenize de siz bakıyordunuz herhalde?
Tabii. Hatta hastalandıktan sonra bir sene kadar vattı. Onu ben yıkıyordum, altını da alıyordum. yemeğini de yediriyordum. Evet, kayınvalidem de zaman geldiğinde, sinirlendiğinde dövmüştür beni ama kimseye de laf söyletmezdi bana.

O da mı dövdü sizi?
Olmaz diye bir şey yok, bütün hanımların başında var bu. Bütün hanımlar aynıdır, bunu araştırdım. sordum, öğrendim, böyle oluyormuş.

Ne kadar evli kaldınız?
Kırk iki, kırk üç sene sürdü. Ama niçin yaşadım biliyor musun, namus bostanda bitmemiş. Hadi ben, bırakayım kocamı, gideyim diye düşündün, ne olacak. Adam gider bir tane karı alır, fıstık gibi adam, yeme de yanında yat, herkes alır onu. Ama ben, ne yapabilirdim ki yaşamayıp?

Ama sonra o sizi bıraktı...
Evet, beni istemedi annesinin yüzünden. "Ben başkasıyla evleneceğim," dedi. İyi dedim ben de, evlen. Ama beddua ettim, dedim inşallah karı olmaz o sana. Gerçekten de olmadı. Daha sonra köye gittim. Ama çok zorluk çektim, kocasından ayrılana iyi gözle bakmıyorlar. Sonra döndüm, çocuklarımla birlikte yaşamaya başladım.

Sizinle barışmak istemedi mi kocanız sonra?
İstedi ama hep başkalarını gönderdi, kendi gelmedi. Ben hata yapmadım ki. Tamam beni istemedi, ben güzel bir hanım değilim. Süslü püslü de değilim ama benim hatam yok ki. Yani o bize siz gelin diyor, ben de o gelsin diyorum, böyle ayrı yaşayıp gidiyoruz. Ben onu sevdim ama o beni sevmedi, ne yapayım.

Şimdi bu türkü, şiir, öykü yazmayı ne kadar zamandır yapıyorsunuz?
On senedir yapıyorum ve bu birden bire başladı. Bir de çamaşır yıkıyorum, çamaşır yıkayınca kendimi güçlü hissediyorum. Hem vücut açılıyor, lastık gibi oluvorsun

Bu yazdığınız şeyleri bir şekilde değerlendirmeyi istiyor musunuz?
Hem de nasıl. Elimde bir sürü defter var, kaset var, içi kaynıyor. Şiir, öykü, türkü dolu.

Çevrenizdeki insanlar size deli muamelesi yapıyor ama siz kendinizi nasıl hissediyorsunuz?
Ben kendimi öyle görmüyorum. Fakat konuşmalarımla, hareketlerimle, yani acele yemem, acele oturmam, acele kalkmam insanların dikkatini çekiyor. Sığamıyorum ben içime, her zaman konuşmak istiyorum. Mesela dun üç tane kaset doldurdum, oğlum bile şaşırdı. Sanki yüce mevlam öyle bir güç vermiş ki bana dizginlemem mümkün değil. Doktorlara, benim halim ne olacak diye gidiyorum. İnsanların yanında rahatsız hissediyorum kendimi çünkü konuşamıyorum. Ama bunu neden yapıyorum ben de bilmiyorum. Daha önce de hareketliydım ama son on senedir çok aşırı oldu. Ama ağrın sızım yok. Ve bunları yapınca, yani konuşunca, şiir yazınca, türkü çağırınca çok rahat ediyorum, boşalıyorum. İnsanlara yardım etmek istiyorum. Bana deli muamelesi yapılsın istemiyorum artık. Televizyona çıkmak istiyorum, mesela Esra Ceyhan'ın programına çıkmak istiyorum.

Bir şiirinizi okuyabilir misiniz?
Dost elini uzat bana diye bir şiirim var onu okuyayım:
"Biliyorum Atatürk'de erkek, sen de erkeksin,
Askerimiz de erkek ama
Dost elini uzat bana, hor görme beni
Ben de çalıştım, okudum,
anne yetiştirdim, asker yetiştirdim,
sevgili yetiştirdim,
Ne olur hor görme, dost elini uzat bana,
Hani aşk yaşamıştık, yollarda yürümüştük,
gece gündüz sarılmıştık,
hani yanaktan öpüşmüştük,
ne olur sevgili hor görme, dost elini uzat bana..."

Bütün insanları çok seviyorum diyorsunuz, peki siz sevgi gördünüz mü insanlardan?
Ben yılanı bile çok seviyorum. Aşk diyorum şiirimde mesela.
Aşk da güzel, seversen eğer, yol da güzel, gidersen eğer, sevgili de güzel. sarılıp öpersen eğer, kalp de güzel, karası giderse eğer...

Aşkla ilgili ne düşünüyorsunuz, aşk var mı?
Tabii. var inanıyorum. Ben yaşamadım ama var. Nasıl olmalı aşk biliyor musun? Diyelim ki hanım hata yapmışsa mesela onu gülle örtmeli, paraya bakılmamalı. Parayla aşk olmuyor, mesela bir şiirimde şöyle diyorum: Paraya güvenme boş kalırsın. aşka güven. kalbe güven. ömür boyu kalırsın...

Peki çok teşekkür ederim. Umarım yazdıklarımız sizin istediğiniz gibi değerlendirilir.
Çok teşekkur ederim yavrum, ah bir olsa benden mutlusu yok .

Nevin Ceray

Bir arama günü

Gebze Cezaevi'ndeki okurumuz Rabia'yı artık tanıyorsunuz. Daha önce bütün kadınlara yaptığı 8 Mart kartını yayınladığımız Rabia bu kez cezaevinde yapılan bir aramayı anlatıyor...

Yirmi kadın kolkola girmişiz. Önümüzde arkamızda, sağımızda solumuzda yuze yakın asker. Yani tam sobelik durumdayız. Yanaklarından bal damlayan yüzbaşı giriyor içeriye, "Bayanlar niye böyle yapıyorsunuz?" Ona bu soruyu sorduran şey polis aramasına karşı aldığımız tavır. Hepimiz şube deneyimi olan insanlarız. Adalet Bakanlığı'na bağlı bir cezaevinde gözaltı muamelesi gormek istemiyoruz. Kadın polise kendimizi aratmayacağımızı söylüyoruz. Yüzbaşı, "Kabul edemem" diyor. Eh bize de kolkola girmek duşüyor.

Mutfakta dizildik. Bıcır bıcır yirmi altı kadın tutuklu. İçimizde yirmili yaşlarını süren de var, kırklı yaşlarını süren de. Kendnnizi sabırlı bir annenin biraraya topladığı oyuncaklar gibi hissediyoruz. Birazdan yaramaz bir çocuk girecek içeriye ve hepimizi dağıtacak! İçeriye keşke yaramaz mı yaramaz bir çocuk girse... Nerde! 19 Aralık Operasyonu sonrası bize iki "Ç" yasaklandı. Çiçekler ve çocuklar. (Haklarını yemeyelim, asker 8 Mart'ta çiçek alınmasına izin verdi). Çiçeklere geçici de olsa çözüm bulduk. Çay artıklarının içine fasulye ve nohut ektik. İnat değil mi? Öyle de güzel büyüduler ki. Ama ekme yöntemiyle çocuk büyütemeyiz ya, o özlemi de duvarlara yapıştırdığımız çocuk resimleriyle gidermeye çalıştık

İçeriye dağlar gibi asker yığılınca çiçeği, çocuğu bir yana bırakıp az sonra gelecek darbelere hazırlanmaya başladık. Onlar kendi aralarında konuşuyor, moralimizi bozmaya çalışıyorlar. Hele biri mutfak tezgahının üstune çıkıp, jopunu tavana vurmaya başlamadı mı! Aklı sıra bizi korkutacak.

Korkmadığnnızı en iyi bilen kişi yüzbaşı. O yüzden hiç öyle triplere girmeden direkt söze başlıyor, "Bayanlar niye böyle yapıyorsunuz?" Temsilci arkadaşlar sabırla polis aramasını kabul etmeyeceğimizi anlatıyorlar. Yüzbaşı, önce asker soyup arasa daha mı iyi olacak falan diye bir şeyler geveliyor. Sonra da, "Sizin mahremiyetinize ben sizden daha fazla dikkat ederim," diyor. Bu konuşmanın ardından bizi sürukleyip götürecekleri açık. Yüzbaşı bizimle konuştuğu süre zarfında bir şey olmayacak. Bu arada olüm orucundaki arkadaşların hırpalanacağı ve bu yüzden onları polisin arayabileceği tartışılıyor. "Tamam" diyoruz. "Uç arkadaş aranacak."

Yüzbaşının yüz çizgileri birden gevşiyor. Bunu bir çözülme gibi gördüğü belli. Sabırla bekliyor. Bir arkadaşımızın daha çıkarılma durumu var. Beli rahatsız. O da gruptan çıkıp polis aramasına gidiyor ve yüzbaşı sesinin tonunu gevşeyen yüz çizgilerine uydurarak, "Eeee" diyor. "Başka aratmak isteyen var mı?" O gevşedikçe biz geriliyoruz, "Yok!" Yüzbaşı, "Siz bilirsiniz bayanlar," diyor "Aslında şiddet benim mizacıma aykırı!"

Öyle anlar olur ki ciddiyetin doruğunda kahkahayı basasnız gelir. Ya da karşımızdakine tepkinizi göstermek için sinsice gülmek istersiniz. Yarını ağız 'ben seni ciddiye almıyorum' kıkırdaması. İsyan kahkahası

Şu mizaç kelimesine binbir şekilde gulmeyi aklımızdan geçirmişiz meğer. 19 Aralık Operasyononu'nda üstümüze gaz bombası atan adam şiddetin mizacına aykırı olduğundan dem vuruyor. Nizamiye sobalarında kitap yaktıran ve, "Ee hep siz mi yararlanacaksınız, biraz da asker yararlansın canım"diyen adam şiddeti sevmiyor! Şiddeti sevmeyen adamı en şiddetli operasyonda üst düzey sorumluluk alıyor. Mizaç sahibi adamın hali başka oluyor. Aynı mizacı 19 Aralık'ta da görmüştük. Havalandırma kapısına gelip, "Kardeşler," demişti bize (bacı sözcüğü demode oldu ya) "Kardeşler konuşalım." Sonunda ise yine bildiği dilden konuşmaya karar vermişti. Biz yok deyince yüzbaşı benden günah gitti dercesine elini sallayıp arkasını döndü. Askerlere de buyrun dercesine işaret yaptı. Hepsinin gözleri parladı. Yüzbaşı, nam-ı diğer "mizaç bey" dayağa katılmayacak, mutfaktan çıktı. Biz birbirimize daha sıkı sarıldık. On beş dakika sonra hepimiz havalandırmada çamur içindeydik. Bağıra bağıra şarkılar söylüyorduk. Kollarımızdan, bacaklarımızdan tutup zorla aramışlardı bizi. Ama burunlarından da gelmişti. Yavaş yavaş çekildiler havalandırmadan. Biz de halaya durduk. O gün çamur içinde hepimiz güzeldik.

Bir sonraki arama ve perde arkası

Uzun süredir on iki saat mesai yapıyordu. Zeynep ve Fatma. Kadın infaz koruma memurlarının bir kısmı yeni açılan F Tipi Cezaevlerine tayin edilmişti ve nöbetçi memur sıkıntısı vardı. Bütün gün yorulup mesai ücreti bile alamamak canlarını sıkıyordu. Neyse ki eve gitmelerine bir kaç saat kalmıştı. Başgardiyan gelerek müdürün onları beklediğini söyledi. İkisi de birbirlerine baktılar. Araba yeni bir soruşturma mı bekliyordu onları yoksa vardiyaları mı değiştirilecekti? Kaygıyla müdürün odasına yöneldiler.

Müdür ıkısını de şöyle bir süzdü. Sonra ağır ağır konuşmaya başladı, "Aslında başka memurlar da olurdu ama ikiniz hem daha genç hem de daha bakımlısınız. Yarın güzelce makyajınızı yapın. Saçlarınızı güzel bir şekle sokun, sürün suruşturun odama gelin. Avrupa'dan heyetler gelebilir, sakın geç kalmayın ha!"

"Peki müdür bey" diyerek çıktılar odadan. Bir yandan yarın da mesai yapmak zorunda olmalarına üzuluyorlar, diğer yandan da "seçilmiş" olmak hoşlarına gidiyordu.

Ertesi gün Fatma her zamankinden erken kalktı. Duş aldı. Saçlarını gösterişli bir topuz yaptı. Göz kalemini bugün daha kalın çektiğini farketti ve bu çok hoşuna gitti. En güzel parfümünü boca etti üzerine. Evden çıktı. Zeynep de süslenmişti. Nizamiyeden geçip cezaevine girdiler. Erkek gardiyanların şaşkın bakışları arasında müdürün odasına girip beklemeye başladılar. Neyi beklediklerini bile bilmiyorlardı ama emirdi işte. Saat dokuza gelirken müdür odaya girdi. Zeynep ve Fatma'ya dehşet içinde baktı.

"Siz hâlâ burada mısınız?" diye gürledi. "Ama siz dün öyle dediniz ya" diye cevap verdi biri. Müdür telaş içinde telefona sarıldı, "Peki efendim," diyerek

telefonu kapattığında biraz olsun rahatlamıştı. Kadınlara döndü, "Az sonra Gebze jandarması gelip sizi alcak. Görevli gidiyorsunuz." Zeynep heyecanlandı. Orada siyasi tutuklular vardı. Acaba bir şey olur mu kaygısıyla kıpırdandı yerinden. Yine de belli etmemeye çalıştı. Jandarma minibüsü geldiğinde "mizaç sahibi" bir yüzbaşı karşıladı onları. Yola çıktılar Fatma dalgındı. Şimdi Gebze'ye git, sonra İzmit'e dön. tatili de yediler işte." diye duşünüyordu.

Yüzbaşı kadınları şoyle bir süzüp konuşmaya başladı. Sesi güven verici ve ciddiydi, "Evet bayanlar" diye söze başladı, "Siz aslında çok şeref verici bir göreve gidiyorsunuz. Farkında bile değilsiniz. Bugün Gebze Cezaevi'nde arama var. Siz de kadın koğuşunun üst aramasını yapacaksınız"

"Ay bunun neresi şerefli?" diye güldü Zeynep. Yüzbaşı da onlara geçen ayki aramayı anlatmaya başladı. Geçen av aramaya kadın polis götürmüş ama tutuklular, "Ille de kadın infaz memuru isteriz" diye tutturmuşlardı. İşte şeref verici bir şey! Ama daha şerefli bir tarafı da vardı. Yüzbaşı geçen aramayı kendi kurgusuyla anlatmaya devam etti. "Bu sefer kadın polis götürmüyorum. Çünkü biz hayır sizi kadın polis arayacak deyince tutuklular bizi bırakıp onlara saldırdı. Öyle bir yapıştılar ki saçlarına ayıramadık. Fena dövduler." Biraz duralayıp ekledi, "En sonunda da soyup attılar dışarıya!" Soyup atmak ha! Zeynep ve Fatma dehşet içinde kalmışlardı. "Ya bize de öyle bir şey yaparlarsa!" diye düşünmekten kendilerini alamıyorlardı. Fatma titreyerek sordu: "Ne yani biz şimdi dayak yemek için mi bu kadar süslendik?"

.....

Yüzbaşının şan ve şeref söylevini dinleyerek Gebze'ye vardılar. Arama yaptıkları ilk koğuşta hiç sorun çıkmadı. Kadın tutuklular nazik ve güleryüzluydü. Koğuşlar aramada dağılıyordu ama temizdi. Adli kadın koğuşunda böyle olmazdı genellikle. Gözü çöp kutusuna takıldı. Çöp torbası kullanıyorlardı ve tenekelerin ağzı kapalıydı, "Medeni insanlar" diye geçirdi içinden. Arama yaptıkları ikinci koğuşta da benzer izlenimler edindi. Son kadın koğuşuna girerken yüzbaşı onlara dönüp, "Evet bayanlar, şimdi gireceğimiz koğuş sorun çıkarabilir. Burası amazonlar koğuşu," Fatma ve Zeynep birbirlerine baktılar. Bir an dayak yemiş görüntüleri geldi gözlerinin önüne. Eğer bu kadınlar adliler gıbi dövüşüyorsa işleri bitmiş demekti. Ya bir de soyup çırılçıplak jandarmaya verirlerse? Ne büyük utanç. Fatma, "kesinlikle çıldırırım" diye düşünüyordu. Zeynep ise, "Kocam boşar beni" diye geçirdi aklından. Ama artık çok geçti. Havalandırmadan geçip koğuşa girdiler. Aramayı üst kat banyosunda yapacaklardı. Oraya geçip beklemeye başladılar. Yanlarına kadın temsilcilerden biri geldi. "Arama boyunca ben burada kalacağım" dedi ve ilk o arandı. Fatma, "Bizi dövecek misiniz?" diye sormak istiyordu ama korkuyordu. Araması yapılacak tutuklular ikişer ikişer gelmeye başladı. Bu arada temsilciyle de ayak üstü sohbet ediyorlardı. Neyse ki sorun çıkmamıştı. Tam arama bitmek üzereyken içeriden sesler gelmeye başladı. Zeynep'in içini bir korku dalgası kapladı. Eyvah, herşey bitmişti artık.

Temsilci tutuklu Fatma'ya dönüp, "Siz dışarı çıkın" dedi. Zeynep bayılmak üzere olduğunu hissediyordu. Temsilci bir şeyler söylüyordu ama Zeynep hiçbir şey duyacak halde değildi. Fatma çaresiz, ürkek adımlarla çıktı banyodan. Hızlı hızlı aşağıya inip jandarmanın arkasında bir yere geçti. Acaba Zeynep'e ne yapacaklardı?

Zeynep'in başı dönuyor, düşmemek için kalorifere tutunuyordu. O sırada içeriye genç bir kadın girdi. Oksürüyordu. Zeynep titreyen ellerle yaptı aramasını. Kadın "Of, arkadaşın ne çok parfüm sürmüş öyle, Ben astım hastasıyım, o kokuya giremezdim." Zeynep gülmekle ağlamak arasında bir yerde durdu. Butün korkuları bu yüzden miydi yani. Temsilci "iyi günler" deyip çıktı banyodan. Arama bitmişti. Zeynep de Fatma'nın yanına gitti. Fatma heyecanla, "Ne oldu?" diye sordu. "Hiç" dedi Zeynep, "Astım hastası biri varmış. senin parfumünden kötü olmuş."

Nihayet sağ salim İzmit'e dönüyorlardı. Jandarma minibüsünde yorgun şekilde sigaralarını yakarken Fatma, sanki birden aklına gelmiş gibi Zeynep'e döndü, "Ama ne yapayım Zeynep, bize suslenin dediler ben de parfümü boşalttım işte şanlı iş için." Kahkahalarla gülmeye başladılar. Mizaç sahibi yüzbaşı ise dönüş yolunda şan ve şereften hiç bahsetmedi.

Rabia Şengör

Yeter artık!

Dergimiz okuru Lale Çolak'ı ölüm orucunda kaybettik...

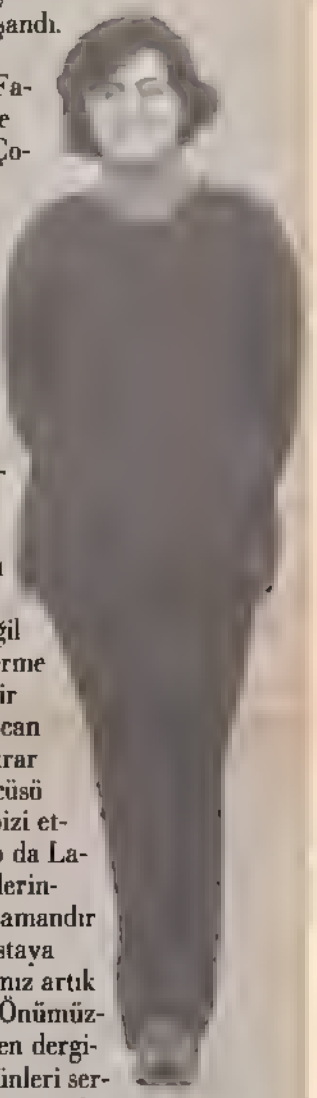

Ölüm oruçlarında beş yüzlü günlere yaklaşılıyor. Geçtiğimiz ay ardarda üç ölüm daha yaşandı. Ölüm orucundaki 85.ölüm Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavisi süren Lale Çolak'tı. Lale Çolak'ın ölumü bir kaç açıdan çok önemli, birincisi tahliyesi sırasında uzatılan bürokratık işlemler nedeniyle yaşaması için her saniyenin önemli olduğu bir noktada Lale'nin hayatıyla oynanmıştır. İkincisi dört baronun önerdiği üç kapı üç kilit önerisinin F Tipi cezaevlerine değil ama ölümlere son verme noktasında önemli bir adım olduğunu bize can yakıcı bir şekilde tekrar hatırlatmıştır. Üçüncüsü dergimiz açısından bizi etkileyen noktadır ki o da Lale, dergimizin abonelerindendir. Uzunca bir zamandır her ay poşetlenip postaya verdiğimiz yeni sayımız artık Lale'ye gitmeyecek. Önümüzdeki ay cezaevlerinden dergimize gelen bütün ürünleri sergileyeceğimiz bir sergimiz olacak. Lale yaşasaydı kimbilir belki onun da bir kartı. bir kurumuş çiçeği olacaktı o ürünlerin arasında. Lale'nin cenazesi yüze yakın insan eşliğinde kaldırıldı. Cenazedeki en üzgün kişilerden biri de Lale'nin mektup arkadaşı olan Filiz'di. İnsan Hakları Derneği'nin düzenlediği kardeş mahpus kampanyasına katılan Filiz, bir senedir mektuplaştığı Lale'nin her mektubunda, "görüşürüz" dediğini, onun mutlaka yaşayacağına inandığını söyledi.

Tahliye edildikten sonra hastanede on yedi gün yaşayabilen Lale, vücudu artık hiçbir tedaviyi kabul etmemesi sonucu yirmi altı yaşında lanetli bir ülkenin lanetli Adalet Bakanı'nın üç kapı üç kilit için sürdürdüğü inada daha fazla karşı koyamadı.

Bu yazı yazılırken, ölüm oruçları, tahliyeler, üç kapı üç kilit önerisinin kabul edilmesi için çalışmalar sürüyordu. Umuyoruz ki bu son ölüm olur.

Onurlu annelerin kızlarıyız

Koma Asmin on bir kişiden oluşan bir kadın müzik grubu. Üç yılı aşkın bir süredir Kürt müziği yapıyor. Ama onlarla görüşmek ancak, ana dilde eğitim eylemlerinin yapıldığı bu günlere kısmet oldu...

Koma Asmin Mezopotamya Kültür Merkezi'ne bağlı çalışıyor. İlk olarak 1998'de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde sahne almış. Aslında bu girişimi sadece o güne özel düşünen grup sonrasında kadroyu genişletip devam etme kararı almışlar.

Hepsi hem enstürüman kullanıyor hem solo hem de vokal yapıyor. Yaşları on sekizle, yirmi sekiz yaş arası olan grup üyelerinin repertuarı da ağırlıklı olarak kadın şarkılarından oluşuyor. "Koma Asmin özgürleşme çabasındaki kadının müzikal ifadesidir," diyen kadınlar çalışmalarını, Kürt kadınlarını ve müzik anlayışlarını anlattı.

Nasıl çalışmalar yapıyorsunuz?

Gülbahar: Biz genelde kadın etkinliklerine katılıyoruz. İlk kurulduğumuzda da sembolik bir kadın grubu olarak çıktık zaten. 8 Mart ta ya da başka kadın etkinliklerinde sahne alacağız diye karar verdik. Profesyonel bir grup olma amacıyla Koma Asmin'in kalmasına karar verdikten sonra çeşitli etkinliklere de katılıyoruz. Tabii ki kadınların istemi daha fazla ama çok renkli bir grup olduğumuz için genelde bütün kesimlerden çok fazla teklif var.

Hem kadınsınız hem Kürtsünüz hem de piyasanın dışında alternatif bir grupsunuz. Kendinizi nasıl bir yere koyuyorsunuz?

Zelal: Bizi ayıran ilk özelliğimiz belki de kürt müzisyen kadınların bir araya gelmesi. Kürt müziği yapıyoruz. Belki de bugüne kadar şöyle bir gerçeklik vardı, kadın her zaman geçmişten bugüne taşıyıcı rolünü oynamıştır. Ama müzikte kadın daha çok arka plana itilmiştir, ön planda olan hep erkek olmuştur. Asıl olarak yaşamda ağıtları kadın hazırladığı halde sunan erkekler olmuştur. Biraz aslında bunu da kırmak istiyoruz. Kendimizi bu şekilde de ifade etmek istiyoruz.

Gruptaki dört kadın aynı zamanda başka müzik gruplarında da çalışıyor. Neden ayrıca bir kadın grubunda yeralma ihtiyacı duydunuz?

Serap: Kadınlarher çalışmada yer alıyor ama kadın olarak daha özgün çalışmalar da yapbilirler. Biz karma gruplarda çalıştığımızda kendimizi tam olarak ifade edemeyebiliriz. Kaldı ki, ifade edebilsek bile kendi özgün çalışmalarımızı da yapmamız gerek diye düşünüyoruz. Ayrıca kadın, sanat alanında, müzik alanında kendini nasıl ortaya koyar, neler yapabilir diye bir meselemiz de olmalı...

Sahnede kendinizi ifade ediş tarzınızda da bir farklılık var mı?

Serap: Sanıyorum sahnedeki biçimsel duruşunuz biraz özümüzü biçimimizle buluşturabilmemizin dengesidir. Ben biraz siyasete ya da düşünce tarzına benzetiyorum sahnedeki duruşu, yani onun yansıması olarak görüyorum. Fakat zaten bu toplum içinde Kürt müziği yapmak başlı başına çok ciddi bir muhalifliği ve altarnatifliği gerektiriyor. Bir de bunun içerisinde zaten ezilmiş, horlanmış ve hâlâ yok sayılan bir halkın en geri kalmış kesimini, cinsini ifade eden bir topluluksanız bunun muhalifliği ve iddiası çok daha fazla. Bu yüzden Koma Asmin asla bir vitrin olmayı kabul etmez, sadece biçimsel bir güzellik olmayı kabul etmez. Bakın işte kadınlar da yapıyor gibi basit bir iddianın sahibi de olamaz. Belki ideolojik, kültürel, ulusal bakışımızın dışında Koma Asmin'e eklenen böylesi bir kadın bakışı da var. Çünkü özgür bir insan olmayı, özgür bir kadın olmayı hedefliyor ve bunun iradesini yaratmaya çalışıyoruz.

Siz de Grup Yorum gibi baskılarla karşılaşıyor musunuz?

Serap: Zaten Kürtçe söylemeniz, Kürt olmanız Grup Yorum'un yüz katı kadar baskı görmenize neden oluyor ama Grup Yorum bilindiği için daha çok reklamı oluyor. Bu oldukça acı bir durum aslında. Bu grupta çalışanların yarısından fazlası cezaevi de görmüştür, engellemelerin her çeşidini de görmüştür. Biz size ancak bizim izin aldığımız etkinliklerin sayısını söyleyebiliriz, izin alamadıklarımızın sayısını söyleyemeyiz. Açıkça bize vurgulanarak söylenen şeyler var. Mesela iki yıl önce Diyarbakır'da yapmak istediğimiz konsere, "On bir tane PKK'liyi nereden bulduunuz," diyerek izin verilmedi. Sanıyorum Koma Asmin sadece kürt olmasıyla değil bir de kadın olmasıyla korkutucu bir muhalifliği üstünde barındırıyor.

Neden?

Serap: Çünkü Kürtlerin talepleri giderek daha çok büyüyen bir halk kitlesi taralından sahiplenilince ve bunun da öncülüğünü genelde kadınlar yapınca kadın oldukça tehlikeli olabiliyor. Mesela Kürtlerin sokak etkinliklerinde, yasaları zorlayan eylemlerinde kadınlar öndedir. Bu herkesin dediği gibi kadınlar ve çocukların öne sürülmesiyle kendisini kurtarmaya çalışan bir zihniyetin sonucu değildir. Bu özgür kadın bilincinin gelişebilmesiyle ilgilidir. Ve en alttaki gerçeğin aslında bir şekilde yaşamak isteyişini haykırmasıdır. Kürt olmanın da altındaki kadın olma gerçeğinin yaşam isteğidir ve onun yükselmesidir. Bu da oldukça korkutucudur. erkek topluluğundan daha korkutucudur.

Galiba şimdiki genç Kürt kadınları kendi özgül sorunlarıyla daha çok ilgileniyor.

Serap: Cins savaşımını, bunun yaşam içerisinde her yerde gizli olduğunu biz Koma Asmin çalışmasını başlattıktan sonra daha iyi öğrendik diye düşünüyorum. Çünkü kadın aslında bu çalışmalarını biraz da hayatın gerçeklerini öğrenmek için örgütlemek durumunda. Biz mesela böyle bir çalışmaya başlamasaydık bazı şeyleri çok açık görmemizin imkânı yoktu. Onlar yaşam içinde bir şekilde örtülü, gizli, bize sevimli gelen ama aslında bizi oldukça zorlayan ve bizi geriliğe mahkum eden gerçekler olarak yaşanacaktı. Fakat yine de kadının kendi evinin kapısının önünden başka bir yere adını atması bile büyük bir aşama. Kaldı ki bunu da aşıp, köyünün, ilçesinin, şehrinin ötesine çıkıp belki insanın ulaşılmaz olarak ifade ettiği dağların en yüksek noktasına kadar gitti. Ve bu bir anlamda kızını orava göndermeye gönüllü olan annede de büyük bir yürek yarattı, kızında da yarattı. Aslında biz kendisini ifade etme olanağı bulamayan ama çok onurlu duygular taşıyan annelerin kızlarıyız. Ve biz onların onuruyla aslında bugün bazı şeyleri yapabiliyoruz.

Müziğinizde nasıl seçim yapıyorsunuz?

Meral: Genelde bavanlar için yapılan besteleri seçiyoruz. Onun dışında anonim şarkılar var. Bizim de beste çalışmalarımız var, onları da değerlendireceğiz. Bir kadının yazdığı ama erkeğin söylediği şarkılar var onları da değerlendiriyoruz.

Son olarak müzik piyasası da bir çok alanda olduğu gibi erkeklerin hakimiyetinde olan bir piyasa, bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Serap: Aslında her şeyi kendi özüne ya da gerçeğine dönüştürmek biraz cinsiyetini kadın yapmak demek oluyor bence. Müzik için de bunu söyleyebiliriz. Maalesef bu konuda söz sahibi olanlar erkek ağırlıklıdır, hatta erkek bakışıdır. Düzende de böyledir, bizde de böyledir. Kürt müziği adına söylersek, Kürt müziğinin öze dönüşü aslında kadına dönüştür. Çünkü gerçekten çok köklü olarak kadın vardır ve müziğe konu olarak da kadın vardır, kadın gerçeği vardır, onun adaleti vardır. Bunu görmezden gelmek olmaz, olmamalı da...

Nevin Cerav

Öğrencilere de pantolon hakkı!

Geçen sayımızda pantolon için mücadele eden memurları yansıtmıştık. Ama öğrenci kızların da benzer bir talebi var.

Geçtiğimiz aylarda, kadın öğretmenler için okullarda etek giyme yasağı kaldırıldı. Bu sayede, kadın öğretmenler belli standartlara uygun bir biçimde pantolon giyebilme hakkına sahip oldu. Bu duruma başlarda çekimser bakan hocalarımız, havaların soğumasıyla teker teker pantolon giymeye başladı.

Bu olayın üzerine, kız öğrencilerin tek tip kıyafet, özellikle de etek giyme zorunluluğu konusu gündeme geldi. Adana'da liseli genç kızlar imza topladılar, bazı köşe yazarları konuyu ele aldı ve kimi siyasi partiler konuyla ilgili yorum yaptı.

Öncelikle MHP'li bir milletvekili kızlar da pantolon giymeye, özellikle de serbest giyim fikrine karşı çıktığını söyledi. Serbest giyimin öğrencilerde sınıf ayrılıklarını belli edeceğini söyleyen vekil, hangi milletin vekili ben pek anlayamadım. Devlet büyüklerinin özel okulların açılışlarında kurdele kesmeye gitmesi, onlara devlet okullarını unutturuyor galiba. Dershanelere gitmeye parası olmayan çocuklar üniversiteye gidemeyince, çalışmayıp parası olduğu için özel okullarda okutulan çocukları görünce, herkes aynı formayı giysin giymesin pek fark etmiyor.

Başka bir MHP milletvekili de genç kızlara asırlardan beri süre gelen kadının kendine mahsus kıyafetinin değişmemesi gerektiğini öğütlüyor ve ekliyor, "Kız çocuklarımızda bu estetik anlayışını da korumak gerekiyor. Pantolon serbestisi getirilirse bu kıyafet serbesti anlamana gelir. O zaman kolektif ruhu, disiplini nasıl aşılayacağız?" Yani, kızların giyiminde estetik ' disipliner bir konuymuş.

Saadet Partisi'nden bir milletvekili ise, pantolon yasağına şiddetle destek verdi. Eteğin erkeklerde taciz ve tahrike sebep olduğunu söyleyen milletvekili, pantolonun yada uzun eteğin ülkemizin örf ve adetlerine daha uygun düşeceğini bildiriyor. Bu şekilde bizde bıyıkları terlememiş çocukların abilerinden görüp kızları taciz etmesinin temel nedenini bulmuş olduk. Etek. Koskoca milletvekili bile çocuğu yaşında kızların okullarda giydiği etekten bahsederken, eteğin altını hesaba katmadan edemiyor.

Yetmiş beş senedir erkekler pantolonlarının içinde rahat hareket edebilme özgürlüğüne sahipken, biz estetik olma adına, oturup kalkarken tüm tacizkar bakışları hissederek etek giymek zorunda bırakıldık. Biz, ne üşüdüğümüzden, ne de marka tutkunu olduğumuzdan pantolon giymek istiyoruz. Biz istediğimiz zaman etek giyip, istediğimiz zaman pantolon giyebilmeyi, bu tercihi yapabilmeyi istiyoruz. Biz artık, demokratik ve eşitlikçi eğitim verildiği söylenen okullarımızda erkeklerle aynı haklara sahip olmak istiyoruz. Pantolon giymek istiyoruz. Ailenin reisi olduğunu öğrenmek istemiyoruz. Çocuk ve insan haklarını öğrenirken, kadın haklarını da öğrenmek istiyoruz. Biz artık, her şeyiyle eşit, bize erkekler kadar fırsat tanıyan, önümüzü açan bir eğitim sistemi istiyoruz.

Haziran Düzkan

"Pantolon çok iyi, serbest harika olur"

Didem *(15)*

Ben pantolon yasağına karşıyım. Neden giymeyeli ki? Öğretmenlerin giymesi kabul ediliyorsa bizimki ı ye devam ediyor? Biz pantolonla daha rahat edebiliy ruz. Bence serbest kıyafet de kabul edilmeli. Kimiler sınıf ayrımı ortaya çıkar diyor ama şu anda giyilen kıyafetlerde de belli.

Toprak *(14)*

Bence öğrenciler istediklerinde giyebilmeli. Ben eteğe değil, etek giymeye zorlamaya karşıyım. Pantolon ya da etek arasında karar veremem ama istediğimiz zaman tercih yapabilmek isterdim. Serbest kıyafete de karşı değilim. Serbest giyimin sınıf ayrılıklarını ortaya çıkaracağını düşünmüyorum. Bir insanı kıyafetine göre yargılamak insanın zihniyetiyle ilgilidir.

Yonca *(14)*

Bunun tercihi kişiye göre değişir ama bence pantolon fena olmaz. Çünkü pantolon giymek insanın rahat hareket etmesini sağlar ve ben böyle yaşamayı seven bir insanım. Serbest kıyafet de süper olur(gülüyor). Formalar bizi çok kısıtlıyor.

Ayşe *(16)*

Ben etek dayatmasına karşıyım. Etek zorunlu olduğu için asla özgür olamıyoruz. Ama ben serbest kıyafete karşıyım çünkü benim ülkemde herkes aynı ekonomik şartlara sahip değil. Şimdi de belli oluyor gerçi ama o zaman daha belirgin olacak.

Feminist ansiklopedi

G

Gaco: Çingene dilinde yabancı, başkası demektir. Karagözcü argosunda zenneye verilen addır. Argoda dost, metres, travesti erkek, (edilgin erkek eşcinsel erkek için) diğer eşcinsel erkek anlamında kullanılır.

Caraj: *argo.* dişilik organı, vajina.

Cayri resmi bakımı: Hastalık ve yaşlılara verilen, para karşılığı olmayan, bakım hizmetini anlatan sosyoloji terimi. Bu bakımı verenler kadınlardır.

Cebelik: Kadının döllenme ile doğum yapma arasındaki durumu. Hamilelik. Normal gebelik süresi son adet kanamasının başlamasından sonra 280 gündür. Memelilerde gebelik süreleri beden iriliğiyle orantılı gibi görünmektedir. Kirpide 48 gün olan bu süre, fillerde 650 gündür. Sağlıklı gebelik koşullarının sağlanması, çalışan kadınlar için gebelik izni kadınların mücadele konuları arasındadır.

Geçirmek: *argo.* Cinsel ilişkide erkeklik organını sokmak. (Futbol v.b. oyunlarda)Gol atmak. sayı yapmak. yenmek.

Gedikli cariye: Cariyeler arasında bir mertebe. Okuma yazma ve müslümanlığın ana ilkeleri öğretilerek, terbiye gören olarak köle kızlar zaman içinde acemi, cariye, şakirt, usta ve gedikli olarak beş sınıftan geçerlerdi. Kalfa olarak da adlandırılan gedikli cariyelerin arasından seçilenler padişahın özel hizmetine alınır. onun gönlünü çelmeyi başaranlara "has odalık", "gözde", "ikbal" denirdi.

Gelir dağılımı: Ulusal veya kişisel gelir dağılımı hesaplanırken kullanılan değişik metodlar vardır. Ekonomik ve toplumsal eşetsizliğin ölçülmesindeki araçlardan biri olan bu hesaplamalar içinde ev kadınları birey olarak genellikle yer almazlar.

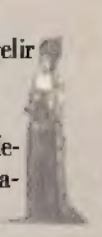

Gerilla: Geleneksel olarak üstün olan güçlere karşı, yürütülen düzensiz savaşlar için kullanılan ispanyolca terim. Devrimci ve anti-sömürgeci hareketin bir biçimi olarak yayılmıştır. Günümüzde gerilla savaşları içinde kadınların aktif olarak yer aldığı örnekler vardır.

Geysû: Eski dilde, başın iki tarafında omuzun üzerine dökülen saç. Reşad Ekrem Koçu Türk Giyim Kuşam Süslenme sözlüğünde şöyle yazar. "Aslında kadın kız saç şeklidir. Taranıp bir at kuyruğu gibi tel tel salınır ise 'geysu-i perişan' denilir. Eski toplum hayatımızda kadın ve kız gibi saç uzatmış tarikat şeyhleri, melami dervişler, kalender aşıklar görülmüştür. Onlara da 'geysudar'denilirdi. Köçek oğlanların ise hemen hepsi istisnasız geysudar idi; hatta geysu onların damgası idi."

Gıtır: *argo.* Erkeklik organı, penis.

Hazırlayan: Hamdan Koç

Feministsiklopedi

Gılırında olmak: *argo.* Önem vermek, umurunda olmak. umursamak.

Görücü: Evlenmek isteyen erkek için kız görmeye giden kimse. Kız beğenilmemişse kahve içildikten sonra hemen kalkılır. beğenilmişse biraz daha oyalanılır. Kız evi görücülerin kızı istemeye gelmelerini istemiyorlarsa ayakkabılarını sokak kapısına doğru çevirir.

Göz yaşı: Gözçukuru içindeki bazı bezlerce salgılanan ve gozyuvarını sürekli olarak ıslak tutan sıvı... Fiziksel bir etken ya da şiddetli bir ruhsal tepki sonucu salgı artar ve dışarı akar. Erkek çocukları duygularını belli etmemek üzere koşullandırılarak büyütüldükleri için kadınların gözyaşı dökebildikleri birçok durumda ağlayamazlar.

Gulâm: Erkek çocuk oğlan. / Esir, köle, kul

Gulâm- pâre: Zaman içinde kulamparaya dönüşen sözcük aktif eşcinsel erkek, oğlancı anlamında kullanılır.

Gül: Kuşburnundan türetilen ve binlerce yıldan beri işlenerek çeşitlendirilmiş olan süs bitkisi, bu bitkinin kokulu, taç yaprakları çiçeği. Argoda kadın dişilik organı, vajina anlamında kullanılı

Güzel: İsim olarak kullanıldığında kadın demektir. Örneğin "Şu güzele bir bakın", denildiğinde kastedilen bir kadındır. Sıfat olarak güzel'in birincil anlamı göze ve duygulara hoş gelen. zevk veren bir kimse, bir şeydir. Erkekler için olduğunun aksine bir kadında güzellik en çok övgüye değer bulunan özelliktir. Güzel bulunmayan bir kadın diğer kadınların yanında kendini aşağı görür. Bunu sağlayan erkek egemen kültür, kadınların güzelliğini kendi zevkleri için kullanır. Bir kadının bir erkeği beğenmesinin koşulu güzelliğinin yanı sıra aklı, mesleği, toplumsal başarısı, fikirleri, kahramanlığı, parası, nüzalı gücü olabilir. Bir erkek bir kadını bu nitelikler yüzünden beğenmez. Onun sıralaması. güzellik, temiz ahlak, cinsel cazibe, fedakarlık diye gider. Güzellik iyi bir koca bulmanın veya başarılı bir fahişe olmanın koşuludur. Bu gün güzellik için kadınları para harcamaya çağıran büyük bir sektör sözkonusudur.

Güzellik yarışması: Çok genç kadınların yüz güzelliği ve vücut ölçülerine göre dizilip içlerinden en güzel bulunanın seçildiği yarışma. Bu yarışmalar sonrası kadınlar çeşitli eğlence sektörlerinde iş bulma şansına sahip olmaktadır. Bir çok ülkede feministler bu yarışmaları protesto eden. engellemeye çalışan baskınlar düzenlemiştir.

Darbe görmemişler için bile çekici...

Bir sahilde belki de başka hiçbir evin olmadığı ıssız bir sahilde bir ev ve bu evin içinde yalnız belki de yapayalnız bir kadın. Sonra bir araba gürültüsü ve ardından iki adamın kapının önünde konuştuğunu duyarız...

Kadın, Paulina panik içindedir, saklanmaya çalışmaktadır. Sonunda Gerarado içeri girer. Paulina'nın kocasıdır, panik sona erer.

Konuşmalarından darbe ve baskı döneminin henüz sona erdiği herhangi bir ülkede (Şili'de) olduklarını anlarız ve Gerardo bu baskı ve darbe döneminde ölümle sonuçlanan olayları soruşturmak üzere kurulacak bir komisyonda görev alacaktır ve bu konuyla ilgili olarak cumhurbaşkanıyla görüşmeye gitmiştir. Görüşmeden dönerken arabası bozulmuş yolda kalmış ve ancak iyiliksever bir adamın yardımıyla eve dönebilmiştir ve üstelik bu yardım süreci içerisinde iki adam. neredeyse dost olmuşlar bunun sonucunda da Gerardo Roberto'yu(ki iyilik meleğinin adı budur) Pazar günü yemeğe davet etmiştir. Ancak Paulina ile Gerardo'nun sohbetlerinden anlaşılan yalnız bunlar değil aynı zamanda bu çiftin bazı konularda farklı fikirlere ve tavırlara sahip olduğudur, özellikle de Gerardo'nun üyesi olduğu komisyon hakkında.Paulina komisyonun bir uzlaşma zemini içerisinde ancak izin verilen yerlere kadar gideceğini ve darbecilerin işkencecilerin cezalandırmayacaklarını düşünmektedir. Üstelik bu komisyon sadece ölümle sonuçlanan olayları soruşturacak ölümden daha beter bir yaşama mahkum edilen yüzlerce işkence mağduru için bir şey yapılamayacak, işkenceciler belki de yanı başlarında yaşamaya devam edecektir. Paulina'nın da bir işkence mağduru olduğunu öğreniriz; sokaktan alınıp götürülen yüzlercesinden biridir.

Rirkaç saat sonra Gerardo ve Paulina'nın uyudukları bir anda kapı çalınır. Bir kez daha Paulina panik içindedir, takıntılı ve saplantılı bir tutumdur onunki. Gelen iyilik meleği Roberto Miranda'dır. Soruşturma komisyonunda olduğunu radyodan öğrendiği Gerardonun değerli zamanını tamirci telefonu ve yedek lastik aramakla geçirmesini içi götürmemiş ona ihtiyacı olan şeyleri getirmiştir. İki adam akşamdan kalan sohbetlerine devam ederler vakit bir hayli geç olmuştur ve

Gerardo Roberto'yu geceyi evde geçirmeye ikna eder. Uyurlar. Sabah Roberto'yu bir sürpriz beklemektedir. Salonun ortasında elleri kolları bağlanmış bir adam durmaktadır, ağzı bir tıkaçla kapatılmış, iyilik meleği Dr Miranda! Ve Miranda'nın kafasına dayanmış bir silah; silahı tutan karısı Paulina; işkence mağduru, psikolojik tedavi görmüş olan, susmaktan deliren, zaman zaman dengesini yitiren, olur olmaz kişileri kendisine işkence yapmış olmakla itham eden Paulina. Şimdi de Dr. Roberto Miranda'nın Schubert dinleterek kendisine işkence yapan, tecavüz eden doktor olduğunu iddia etmektedir....

Ölüm ve Kız oyunu yalnızca bu girişiyle bile yeterince çekici. Yazarı Ariel Dorfman"ın olağanüstü kurgusuyla bu oyunun içine çekilmek neredeyse kaçınılmaz. Hatta böylesi darbe koşullarını bizim gibi yakından tanıyan bir ülkede yaşanmasa bile yazarın ortaya attığı felsefi sorun kafa yormaya niyetli herhangi birini etkilemeye yetecek çekiciliğe sahip.

Böyle zaman ve mekanı aşan neredeyse modern bir tragedyaya yaklaşan bir oyunun Tiyatro Pena tarafından nasıl sahnelendiğine gelince:

Neredeyse hiç kesilmeden tek perde halinde oynanabilecek bu oyunun niye bu kadar kesikli hale getirildiğini anlamak da güç mesela. Durmadan yanıp sönen ışıkların sahnede yaratılmaya çahşılan ve yaratılması son derece gerekli olan gerilime katkıda bulunmak yerine azalttığının da sanırım farkına varılması gerekiyor. Oyunculuklardaki tutukluk da bunlara eklenince metnin etkileyiciliğine kendimizi bırakmaktan başka çaremiz kalnuyor ne yazık ki! Baştan sona bir solukta bir tragedya havasında diken üstünde gerilim içerisinde izleyebileceğimiz bu konuda sonsuz olanaklar sunan bir oyunu umursamaz bir seyirciyle izlemek acıklı. Anlaşılmaz olan bir diğer nokta da ana gerilimlerden birini oluşturan Miranda'nın masumiyeti ve Paulina'nın ruh sağlığının yerinde olmayışı dolayısıyla iddialarının geçerli olup olmadığı konularındaki gerilimin niye törpülendiği. Bir de Paulina Gerardo ilişkisinin aldatma -aldatılma fedakarlık- minnet ezme-ezilme incelikleri ve gerilimlerinin anlaşılmaması dolayısıyla aktarılamaması sorunu var ayrıca.

Soru işareti bırakmayan, böylesi uzun ve çetrefil sorunu bir kerede ve kesinlikle çözüveren son da bir soru işareti. Ama yine de bu metni bulabilirseniz mutlaka okuyun *(Ölüm ve Kız Can Yayınları-Çağdaş Drama Dizisi-1993)* Hatta bu oyuna gidin. kendi geçmişiyle bir türlü hesaplaşamayan bir ülkenin yurttaşları olarak belki bir kez daha kendimizle hesaplaşmak için, üstelik kendi çocuklarını bugün de günden güne ölüme mahkum eden bir memleketin yaşayanları olduğumuzu hatırlamak için ve son olarak kadınlığın tavizsiz hesaplaşması için...

Bilge Seçkin

Masallar hep olsun

Everest Yayınlarının çıkardığı Kanlı Oda isimli kitabın arkasında "Masallar hep olsun istiyor musunuz?" sorusu var. Evet kesinlikle. Masallar hep olsun.

Tamam hep kuleden kurtarılmayı bekleyen Rapunzel, beyaz atlı prens bekleyen güzel prensesler, iyilik timsali kusura bakmayın ama aptal Külkedisi... olmak istemiyoruz . Zaten bu kahramanların hepsi artık iyice batıyor bize. Ama Angela Carter'ın modern çağa uyarladığı masalların hepsi de insanın içini kararacak cinsten. Gerçekçi denebilir ama o zaman da masalın masallığı kalmıyor ki. Kitaptaki masalların modern çağa uyarlanmış, içine biraz erotizm ve feminizm katılmış diye tanımlandığı durum daha ziyade kadınların saf saf prens beklemediği ama niyeyse gerilimli ve çoğunda kurt adamlı hikâyelere dönüşmüş durumda. Kitaba ismini veren ***Kanlı Oda*** en güzel masal. İtiraf etmeliyim ki diğerlerini sırf kitabı yarım bırakmamak için okudum. Yoksul, on yedi yaşında ve bakire bir kızın çok zengin bir adamla yaptığı evlilik içinde genç kızın gerek cinselliği keşfetme ve yaşama telaşı, korkusu, gerek kocasından, evlilikten ve zenginlikten korkusu içiçe çok güzel anlatılıyor. Genç kadının annesi dışında güveneceği ikinci güçlü kişi olarak kocasını görme isteği ise evlendikten çok kısa bir süre sonra sönüyor. Kahramanımızın bir şatoda şatoyu, kocasının eski karılarının akıbetini, kendi geleceğini araştırması ve merakı ise gerilim filmine konu olacak cinsten. Bir çok kadın için evliliğin bir karabasana döndüğü bir gerçek. Evlilik içi cinayetlerin yoğunluğunu hepimiz biliyoruz. Ama şimdi masal okuyacağınızı sanıyor ve kadınların başına gelen kötülükleri okuyup huzursuz oluyorsunuz. Yine de keşke birileri çıksa da kadınların kendi masallarını, kendi hayallerini yazsa demekten de kendimi alamıyorum.

Beyhan

düzeltme

Geçen sayımızda bazı hatalar var. Bunları aşağıda düzeltiyoruz.

Feminist Ansiklopedi'de fallus'la ilgili yanlış ve eksik bilgi vermişiz. Şöyle olmalıydı:

Fallus : Yunanca phallos. "Penis" Patriyarkal toplumlarda iktidarı simgeleyen eril güç.

Teoman'la ilgili yazıda İstasyon İnsanları adlı şarkının basımla ilgili olduğu yazılı. Doğrusu babasıyla ilgili olmalıydı.

Yılmaz Erdoğan'la ilgili yazıda bir bölüm düşmüş. Tekrar yayınlıyoruz:

"eskiden bu ülkede kürt kelimesi telaffuz edilmezdi. ancak yirmi yıl süren ve onbinlerce insanın canından olduğu bir savaşın sonunda talep edilebiliyor bunlar: tarih buralarda ne kadar ağır ilerleyen bir tekerlek varabbi. tam bunlar olurken, en ünlü kürtlerden ve kürt olmanın kahrını ne kadar çekti bilemem ama sefasını ziyadesiyle süren ünlü sair. komedyen. vazar..."

SEL YAYINCILIK Geceyarısı Kitapları

ORUÇ ARUOBA, ZİLİF

OĞUZ DEMİRALP, GÖNDERİLMEMİŞ KARTPOSTAL YAZILARI

SAMİH RİFAT, ADA

HENRI MICHAUX, YÜZLEŞMELER, Türkçesi: Ömer Aygün

JOHANN HEINRICH FUSSLI, AFORİZMALAR, Türkçesi: Cem İlen

LEONARDO DA VINCI, BİLMECELER -KEHANETLER Türkçesi: S. Rifat

SAMUEL BECKETT, DÜNYA VE PANTOLON Türkçesi: Cem İleri

VLADIMIR MAYAKOVSKI, NE VAR NE YOK? (ve Yetişin)
Türkçesi: Samih Rifat

G. CABRERA INFANTE, ORSON WELLES:
BİR AMERİKAN MİTOSU, Türkçesi: Selahattin Özpalabıyıklar

HARRY MATHEWS, EŞSİZ HAZLAR MASTÜRBASYON KÜLLİYATI,
Türkçesi: Cem Akaş

FERİT EDGÜ, DEVAM

HULKİ AKTUNÇ, AFORİSTİKA YA DA ÖZELDEYİŞLER

CEM AKAŞ, AŞKIN ZEMBEREĞİ VE UYANDIĞINDA KADIN HÂLÂ YAYINDAYDI

ENİS BATUR, CÜZ

ABİDİN DİNO, KIZILBAŞ GÜNLERİM

SEL kitapları %30 İndirimle İstiklal Caddesi, Elhamra Pasajı, No:258/10, Beyoğlu adresinde.

*SEL YAYINCILIK Tel./ Faks: 5111005 www.selyayincilik.com E-mail: posta@selyayincilik.com

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Sahibi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Düzkan

Ücretli - Tam zamanlı çalışanlar
Ayşe Düzkan, Beyhan Demir, Nevin Cerav

Görsel Yönetim-Uygulama
Ömer Suvari

Görsel Tasarım
Deniz Göktürk

Bu sayıya katkıda bulunanlar
Ayşegül, Başak, Bilge Seçkin, Eren Keskin, Gülfer Akkaya, Haziran Düzkan, Handan Koç, Necla Akgökçe, Nur Gönül, Rabia Şengör, Yaprak Zihnioğlu, Yelda Yücel,

Çizer:
Gülay Batur

Hamburg Temsilcisi:
Hülya Eralp
Köln Temsilcisi:
Zahide Genç
Paris Temsilcisi:
Emel Atıcı

Adres: Abdullah Sokak, No:9, Beyoğlu, İstanbul.
Tel/Faks: (0212) 292 07 39, 249 59 59, 292 07 47
e-posta: pazartesidergi@superonline.com
Renk ayrımı: Arda Grafik
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
Dağıtım: Yay-Sat

PAZARTESİ

***Pazartesi*'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. *Pazartesi*'yi en az bir kadına daha satın ya da hediye edin. Daha iyisi abone olun, abone bulun. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.**

Abone olmak istiyorum.

İsim, Soyadı	:	
Adres	:	
Semt	:	İlçe:
Şehir	:	Posta Kodu:
Telefon (Ev)	:	(İş):
Abone süresi	: 1 yıl ( )	6 ay ( )
Başlangıç tarihi	:	

- **Türkiye içi:** Yıllık 16.000.000 TL., altı aylık 8.000.000 TL.
  Öğrencilere ve sendikalılara % 10 indirimli
  Aboneler için posta çek numarası: 662 965
  Bağışlarınız için Türkiye İş Bankası Küçükparmakkapı Şb.
  Hesap No. 1042 / 578076 Beyhan Demir
- **Türkiye dışı:** Yıllık 45 Euro, altı aylık 20 Euro
  Döviz hesabı: Handan Koç, Ayşe Düzkan
  T. İş Bankası Taksim Şubesi, İstanbul
  Hesap No: 1052 / 301000 326575

Abdullah Sok. No:9 80060 Beyoğlu - İst.
Fax: (0212) 292 07 39
e-posta: pazartesidergi@superonline.com

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu (öğrenciyseniz öğrenci belgenizle birlikte) bize gönderin. Biz de size her ay Pazartesi'nizi postalayalım.

Dergimize ABD'de bulunan Global Fund for Women destek vermektedir.

Ayşenur Zarakolu (1946-2002)

Dünyanın
elli cesur kadınından biriydi.
Onunla bir tek ölüm başedebildi...